ओरिगामी
संकलक : इंदु टिळक
ओरिगामी
Origami 2
8.7=914.6

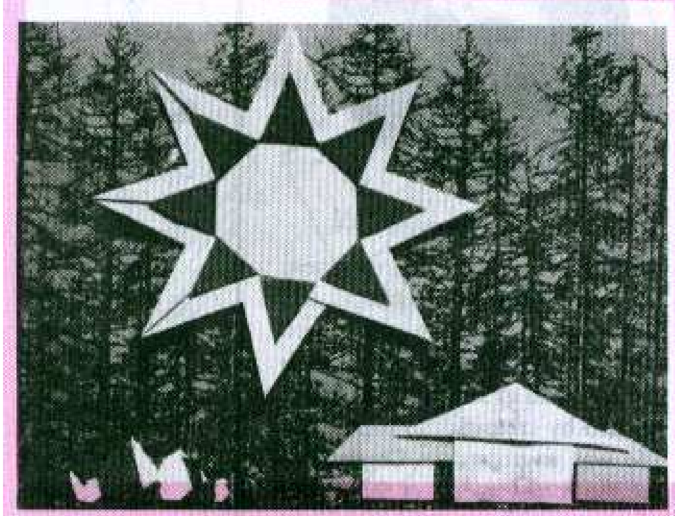

ORIGAMI

The aim of this folder is to introduce 'ORIGAMI' an art of paper folding, to you.

ORIGAMI has been practiced in Japan for centuries and is becoming popular all over the world.
This folder provides a step by step guide to ORIGAMI, with the signs and symbols.

Always keep a piece of paper with you and try out different folds. Once you have learnt these folds you will be able to develop many models of ORIGAMI.

Try this paper folding art and develop a fascinating hobby to derive pleasure and fun for years.

Indu Tilak

'ओरीगामी'

ओरिगामी या जपानी कलेचा भारतीयांना परिचय करून देण्यासाठी हे संकलित फोल्डर मी तयार केले आहे. ओरिगामी ही कला जपानमध्ये अनेक शतकांपासून प्रचारात आहे. ओरिगामी या शब्दाचा अर्थ कागदाच्या घड्या घालून कलाकृती निर्माण करणे.

जपानपुरती ही कला आता मर्यादित राहिली नसून संपूर्ण जगात तिचा प्रचार होत आहे. मार्गदर्शनाअभावी भारतीय या कलेचा आनंद उपभोगण्यात मागे पडू नयेत असा मनात हेतु आहे.

कागदाचा तुकडा कायम जवळ ठेवून सतत घड्या पाडण्याचा सराव करीत रहा. मी हेच करत आले व कला संपादनाची हीच गुरुकिल्ली आहे असे मी म्हणू शकते.

हे फोल्डर नवीन काही नसून मूलभूत अशा घड्या व त्यापासून कलाकृतीची निर्मिती कशी करता येते हे दाखविण्याचा प्रयत्न आहे.

जगातील अनेक देशामधून अनेक कलाकारांनी मूलभूत घड्यांच्या आधारे नवनवीन कलाकृती तयार केल्या आहेत. आपणही या कलेत, सरावाने कलाकृती निर्माण करून मौलिक भर घालूया व कलाविकास साधूया.

इन्दू टिळक

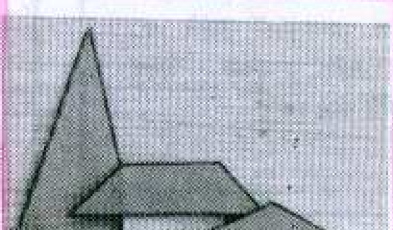

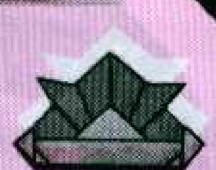

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार महाराष्ट्र शासनाने मंजूर केलेल्या इयत्ता पहिली व दुसरीच्या अभ्यासक्रमानुसार योजलेले पाठ्यपुस्तक

(शासन निर्णय क्र. PTC/ 10 ८७/३५५/८७ मा शि - ५, दिनांक ५ मे, १९८९ अन्वये मंजूर) क्रमांक : उपुक/१०८७/३०२६७/४/म

टिळक बन्धू प्रकाशन, पुणे-३०

PUBLISHERS : TILAK BROTHERS, 568, NARAYAN PETH,
PUNE-411 030

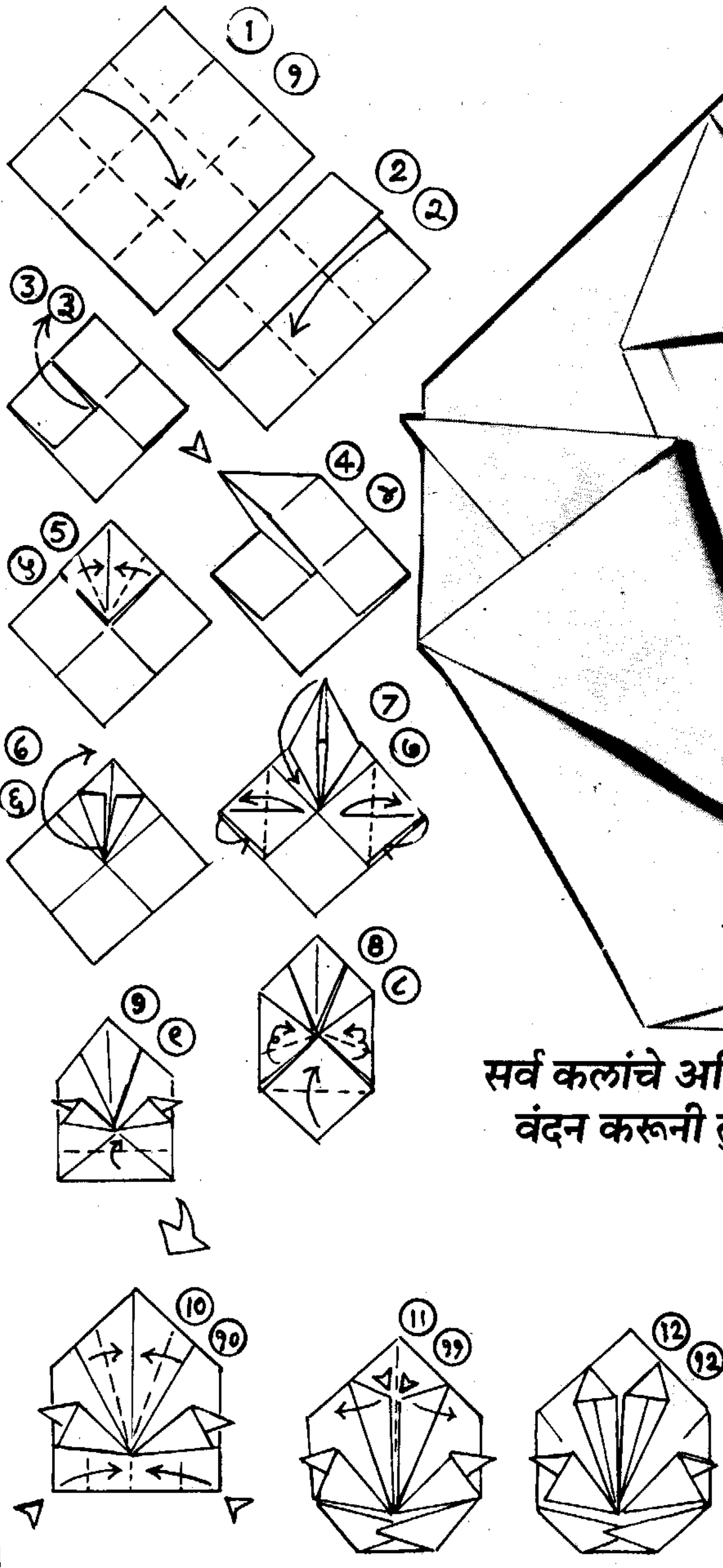

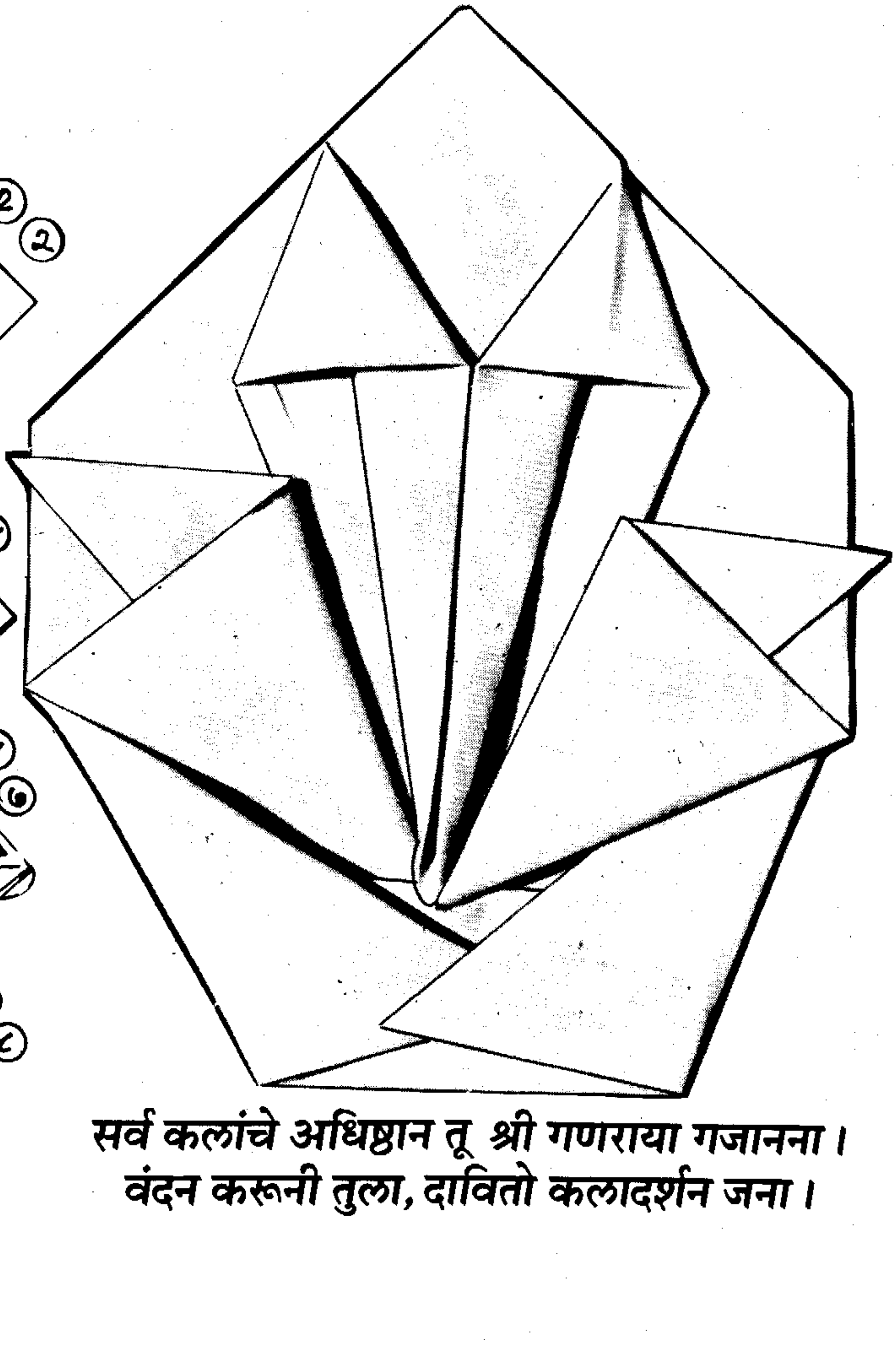

सर्व कलांचे अधिष्ठान तू श्री गणराया गजानना ।
वंदन करूनी तुला, दावितो कलादर्शन जना ।

निर्माती : इंदू टिळक
By : Indu Tilak

अनुक्रमणिका

खुणा व चिन्हे	२ ते ६
मूलभूत घड्या	७
सुशोभने	८
सुशोभने	९
रवी	१०
कान हलवणारा ससा	१०
शिंकाळे	११
शिंकाळे सुशोभन	११
पान व देठ, फूल	१२
फळ, पान	१३
बदक	१४
मोर	१५
माकडाचे पिल्लू	१६
हंस	१७
कासव, जिराफ	१८
उंदीर	१९
पोपट	२०
शिडाची होडी २ प्रकार	२१
शिडाची होडी, बॉक्स	२२
बॉक्स, ज्वालामुखी	२३
सुरुचे झाड, पुष्पपात्र	२४
बेडूक प्र. १, बेडूक प्र. २	२५
मासा, फुगा	२६
फूल, पिरॅमिड	२७
फुलपाखरु	२८
पर्स, झोपडी	२९
टोपलं	३०
क्रेन, फडफडणारा क्रेन	३१
क्रेन, तीन पाकळ्यांचे फूल	३२
डबलबोट बेस, पॅजारिटा	३३
भिंतीवर टांगण्यासाठी सुशोभन	३४
शोभिवंत चेंडू, जहाज	३५
सूर्यफूल बॅच	३६
जादूची चित्रे	३७
मोबिल, पक्षी	३८
मासा	३९
बॉल सुशोभन	४०

Contents

Signs & Symbols	2 to 6
Basic Folds	7
Flower Decorations	8
Flower Decorations	9
Beater	10
Rabit Which Shakes its ears	10
Hanging	11
Decoration Net Garland	11
Leaf, Stem & Flower	12
Fruit, Leaves	13
Duck	14
Peacock	15
Baby Monkey	16
Swan Container	17
Tortoise / Giraffe	18
Mouse	19
Parrot	20
Sailboat two types	21
Boat, Box	22
Box, Volcano	23
Tree, Flower Vase	24
Frog, Jumping Frog	25
Fish, Balloon	26
Flower, Pyramid	27
Butterfly	28
Purse, Hut	29
Wastepaper Basket	30
Crane, Flapping Crane	31
Crane, Flower	32
Double Boat Base Pajarita	33
Wall Decoration	34
Ball Decoration, Ship	35
Sunflower Broach	36
Picture changer Magic	37
Mobile, Bird	38
Fish	39
Ball Ornament	40

प्रकाशक :
श्री. दी. ज. टिळक
श्री. शै. श्री. टिळक
(टिळक बंधू)
५६८ नारायण पेठ, पुणे-३०

सर्व हक्क प्रकाशकांच्या स्वाधीन

मुद्रक : केसरी मुद्रणालय
५६८, नारायण पेठ,
पुणे ४११ ०३०

किंमत २० रुपये

Signs & Symbols खुणा व चिन्हे

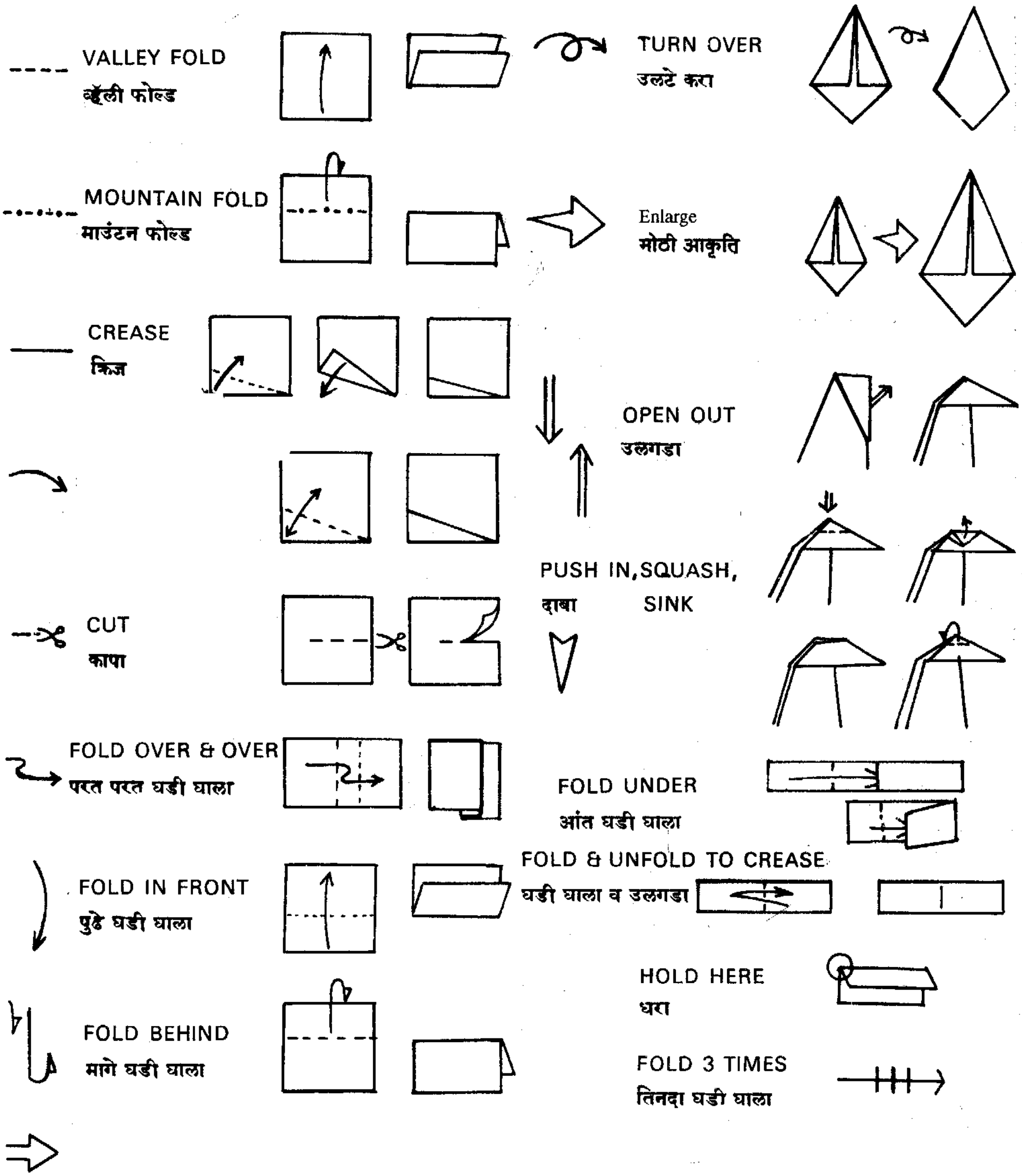

बंद बाजूची घडी हुड फोल्ड,
Outside reverse fold
or Hood fold

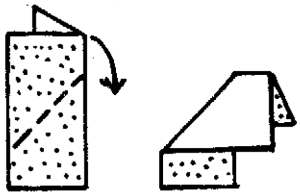

मोकळ्या बाजूची घडी, पॉकेट फोल्ड,
Inside reverse fold
or pocket fold

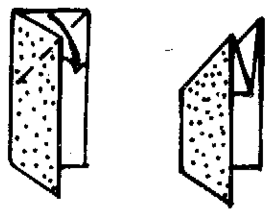

बंद बाजूची घडी,
हुड फोल्ड किंवा आउटसाइड
रिव्हर्स फोल्ड

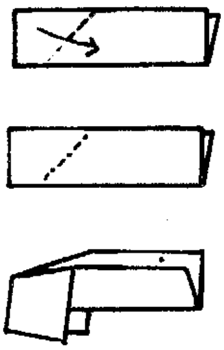

मोकळ्या बाजूची घडी, आतील बाजूने
केलेली घडी किंवा पॉकेट फोल्ड

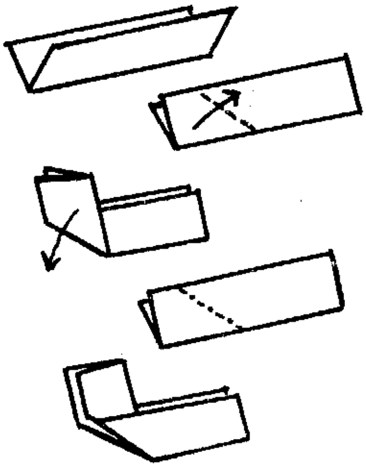

रिव्हर्स फोल्डस् उलटून करण्याच्या घड्या

प्रत्येक घडीला एक बाजू बंद असते व एक बाजू मोकळी असते. यासाठी उलटून टाकण्याच्या घड्यांचे दोन प्रकार असतात. बंद बाजूची घडी हूड फोल्ड किंवा आउट साइड रिव्हर्स या नावांनी उल्लेखितात. मोकळ्या बाजूची घडी इनसाइड किंवा पॉकेट फोल्ड या नावाने ओळखतात. या दोनहि घड्या चांगल्य आल्याशिवाय ओरिगामीच्या अनेक कलाकृति येत नाहीत. आकृति पाहून याचा सराव करावा.

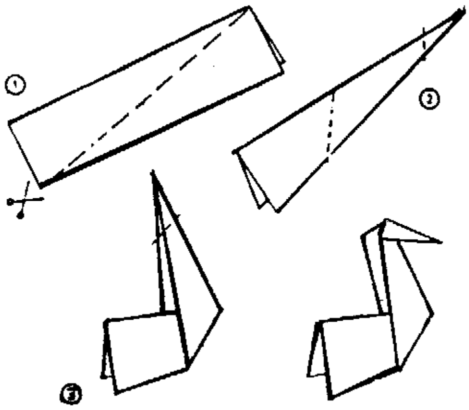

You can practise Rverse Holds with a traingular piece of paper.

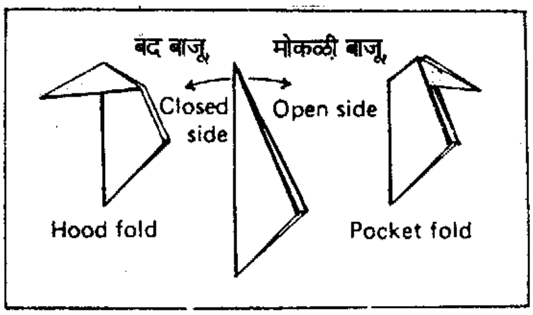

रिव्हर्स फोल्ड
Reverse Folds

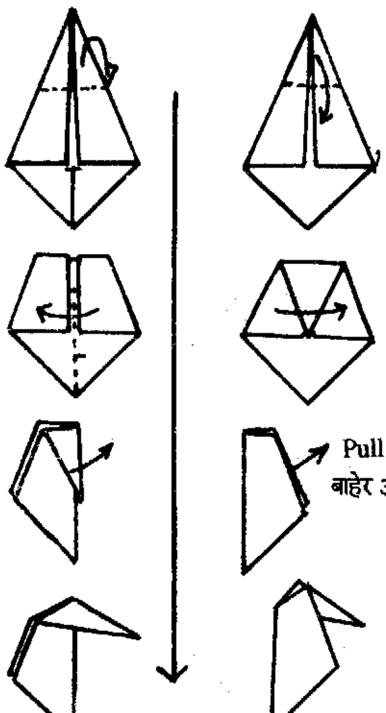

Pull out
बाहेर ओढा

Pull out
बाहेर ओढा

Head - If the colosed side is up the effect is good.

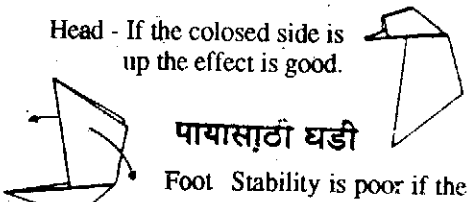

पायासाठी घडी

Foot Stability is poor if the closed edge of the fold is down ward.

पायासाठी बंद बाजूला घडी घेतली तर खाली टोक येते. हीच घडी जर प्रथमं मोकळ्या बाजूला घेऊन नंतर घडी घालून मागे घेतली तर पायाला स्थिरता येण्यास घडीचा उपयोग होतो व कलाकृति उभी राहू शकते. शिवाय पायाला योग्य असा आकार येतो.

सफाईदार घडी घाला बाहेर दुमडा
Crese well, Fold outward

सफाईदार घडी घाला आत दुमडा
Crese well, Fold inward.

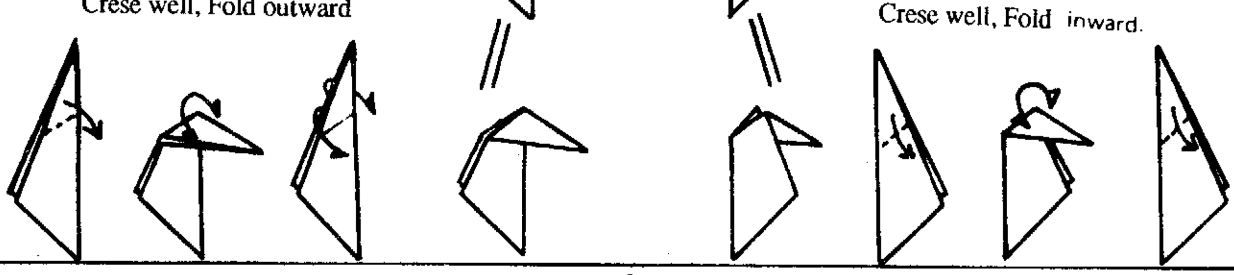

Symbols and Folding Techniques

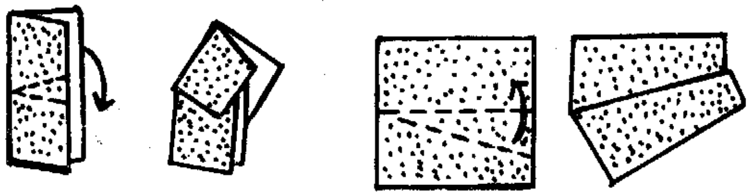

Swivel

This is similar to a pleat, but instead of making a parallel fold, the second fold meets the first at the edge of the paper and then goes off at an angle.

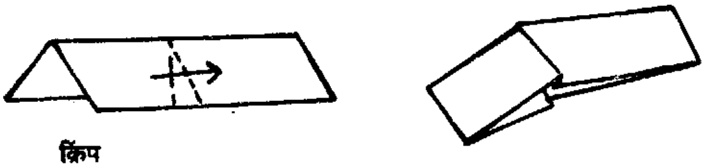

क्रिंप

क्रिंप ही एकावर एक येणारी घडी आहे. फरक एवढाच की घातलेल्या दोन्ही घड्यांची टोके बाजूला एकत्र मिळतात.

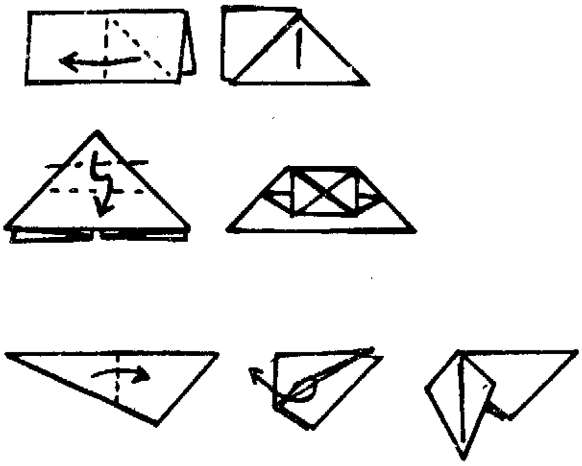

स्कॅश

स्कॅश ही अत्यंत महत्त्वाची घडीं असून ती सरावाने घालता येते. प्रथम घडी घालून खुणा घेऊन नंतर खुणांच्या आधाराने घडी उचलून दाबावी. दाबलेल्या बाजूंच्या मध्ये फट राहू नये.

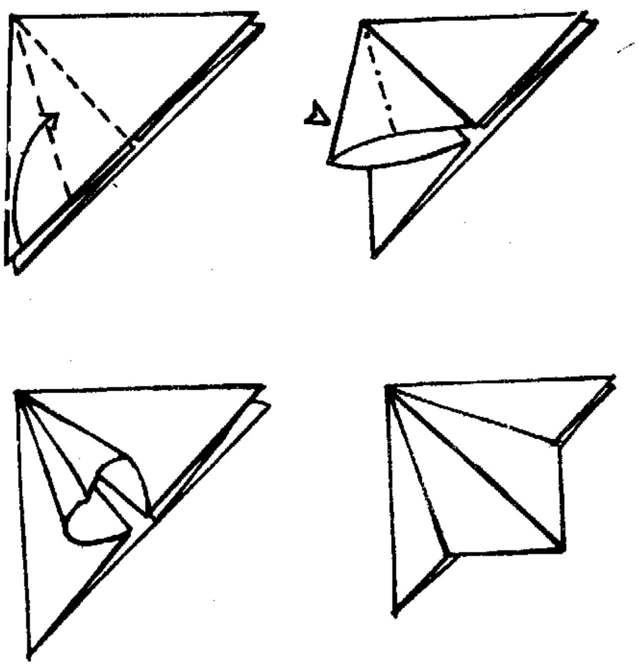

Squash Fold

Start with a Water Bomb Base

1. Make the Valley Fold indicated at the base of the flap.
2. Hold the flap upright, and squash it.
3. Squashing half done.
4. Squash Fold completed, with centre crease exactly in line.

Join corner to corner then run the finger and thumb of one hand to the side. Return this hand to the centre.

टोकाला टोक जुळवून तिरपा मध्य काढा.

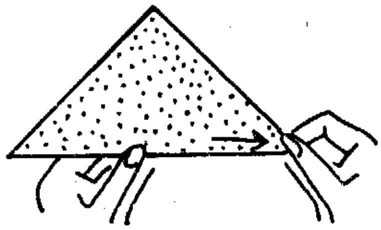

घडी सफाईदार करा.

Join side to side

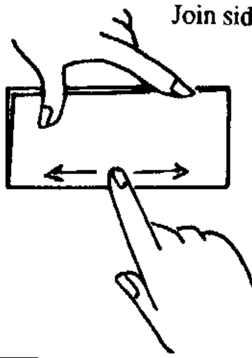

बाजूला बाजू जुळवून आडवा मध्य काढा.
बोटाने घडी सफाईदार करा.

A Rabbit's Ear procedure can be applied to any flap of paper.

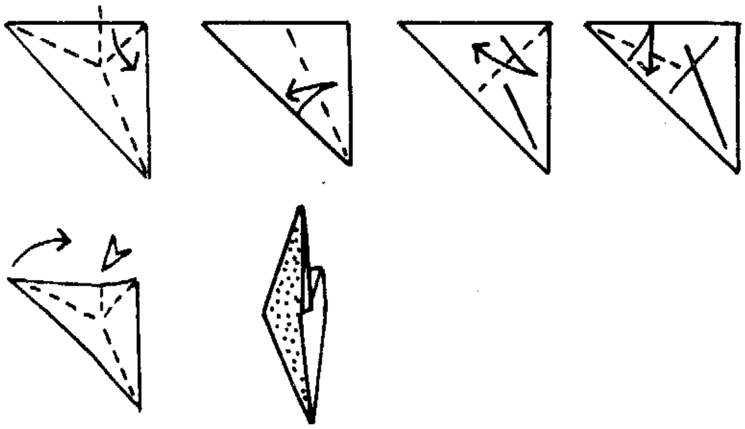

रॅबिट इअर

१) मध्य काढा २) बाजू मध्यापर्यंत दुमडून खूण घ्या ३) दुसरी बाजू मध्यापर्यंत दुमडा ४-५) टोकाची घडी घालत दोन्ही बाजू खुणांच्या वर दुमडत जा ६) टोक बाजूला दुमडा. दोन्ही बाजूंच्या मध्ये फट नको.

1. The standard mnarkings for a Rabbit's Ear.
2. Valley Fold.
3. Valley Fold made; unfold.
4. Valley Fold again.
5. Valley Fold made; unfold
6. Fold the flap into the crease made, and fold the point over to the left.
7. Half done.
8. Rabbit's Ear completed.

सिंक

१) वॉटर बॉंबची घडी घाला २) घडी दुमडून खूण घ्या ३) घडी उलगडून मधला भाग आत-दाबत आकृति पाहून त्याप्रमाणे घडी घ्या. चारी बाजूंच्या आत घड्या घालत गेल्यास घडी जमते.

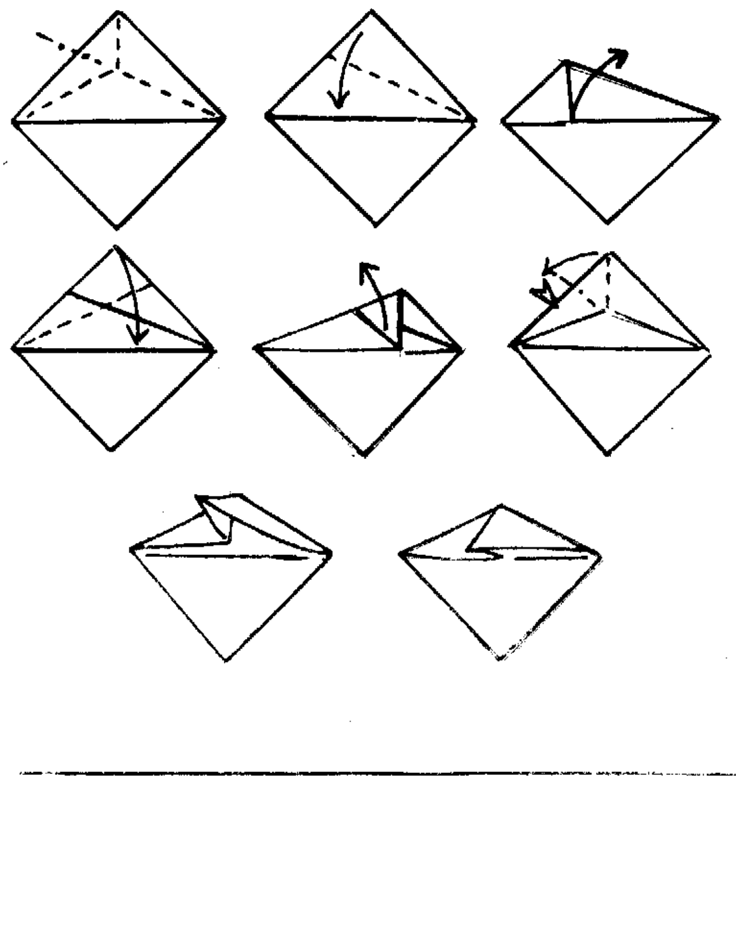

A method of pushing in a point or edge between four layers of paper. The first diagram (1) shows the instruction. when this fold is used in the creation of a particular model. This starting point is a waterbomb base. see page 22. (2) First mark the fold line by a simple valley fold and return (3) Open up the paper and flatten the point. Make the square of crease lines into mountain folds and squeezing adjacent mountain folds together. push the centre point down. The final diagram (4 shows the completed sink.

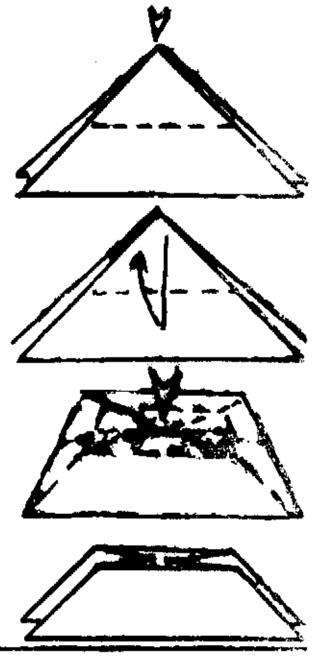

इनसर्ट

टोक न दुमडता घातलेल्या घडीच्या आत सरकवून देता येते. यामुळे ते वर दिसत नाही. प्रथम घडी घालून उलगडून खूण घ्यावी व त्या खुणेवर घड्या वर उचलून टोक आत घालावे. यामुळे घडीला नवीन रूप येते.

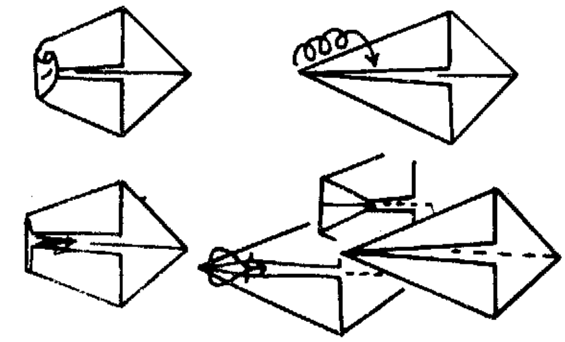

Inserting : Hold and return to original position. Then insert inside.

कर्लिग

पाकळ्या वळवताना याचा उपयोग होतो. मिश्या, शेपूट यांना थोडे वळण दिले तर कलाकृति अधिक चांगली दिसते.

Curling : As a finishing touch for flower petals, animal tails, or moustaches, curling is most effective.

पुलिंग

एकाकडे एक घड्या घालून बंद बाजूने त्या जर थोड्या ओढल्या तर घडीला बाकदारपणा येतो. याचा उपयोग प्रामुख्याने झिंगा बनवताना होतो.

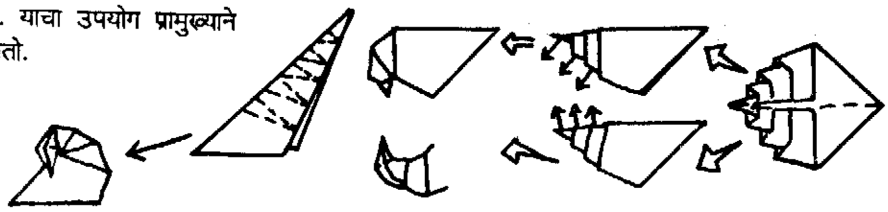

Pull Fold : This fold, used to make the tip part of an angle slender, is often found in tails of origami animals or in the heads of origami human figures. In some cases, the paper is pulled forward as in A and B in others the paper is tucked inward. In either case, the fold is easier to make if proper creases are made beforehand.

Pulling : Interesting effects result from pulling series of stairstep folds. Aseries of pocket folds produces a curved form

शिडीची घडी

१') टोक प्रथम तुटक रेषेवर आत दुमडा. २) पुन्हा बाहेर दुमडा. या घडीचा उपयोग नको असलेला भाग आत घालण्यास होतो.

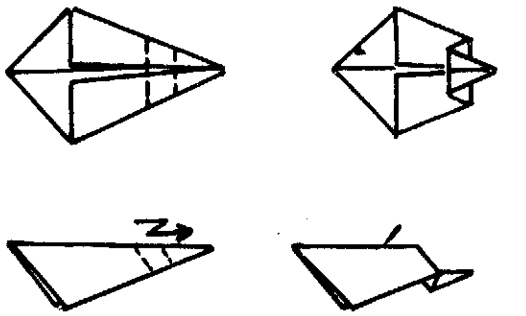

Stairstep Fold : As the name indicates, the step fold is made by combining a valley and a peak fold to form a kind of pleat.

रॅबिट इअर

१) मध्य काढा २) बाजू मध्यापर्यंत दुमडून खूण घ्या ३) दुसरी बाजू मध्यापर्यंत दुमडा ४-५) टोकाची घडी घालत दोन्ही बाजू खुणांच्या वर दुमडत जा ६) टोक बाजूला दुमडा. दोन्ही बाजूंच्या मध्ये फट नको.

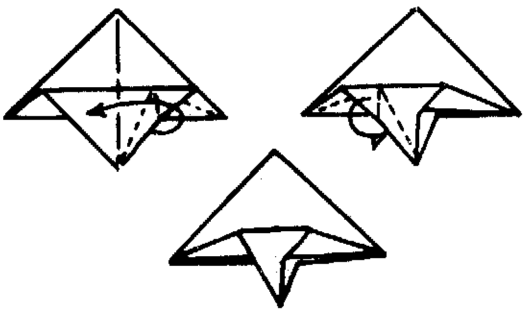

पिंच फोल्ड

पिंच म्हणजे चिमटा केधे. यासाठी प्रथम तुटक रेषांवर घड्या घालून खुणा घ्याव्या, नंतर टोक चिमटावे व पुढील खुणांवर आत घालत दाबावे. ही घडी करून पाहाण्यानेच गेत जाते. खूप सरावाने ती सहज बसते.

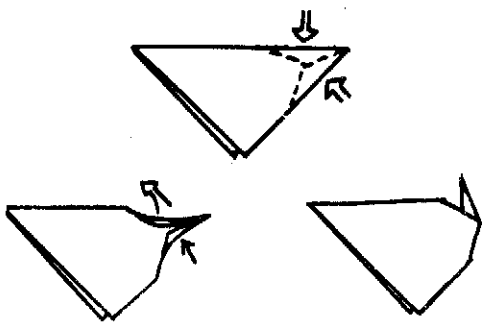

Pinch Fold : Like the pull fold, the pinch fold is used to narrow of a corner, though in the latter there is no pleat or step as there is in the former. The fold is complete at step 2; depending on the nature of the paper, this fold can produce great stability.

The narrow tip can, however, be folded further to produce the shape in step 3.

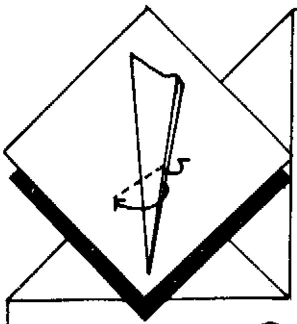

मूलभूत घड्या

Basic folds

To devide the Paper in three equal parts.
कागदाचे तीन सारखे भाग करणे.

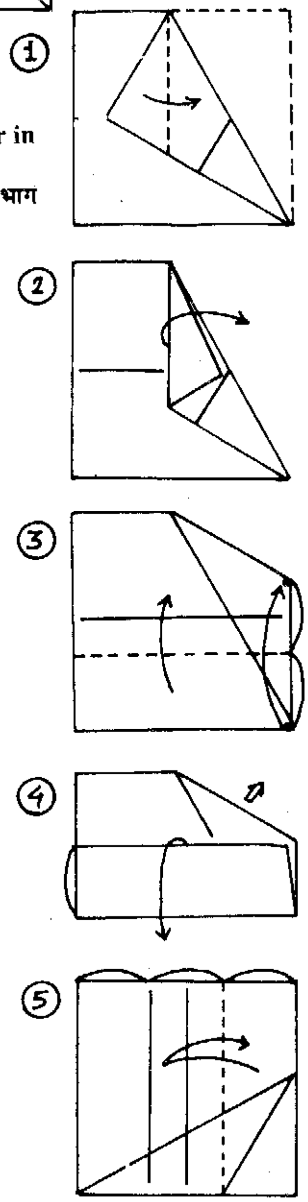

(Blits Base :

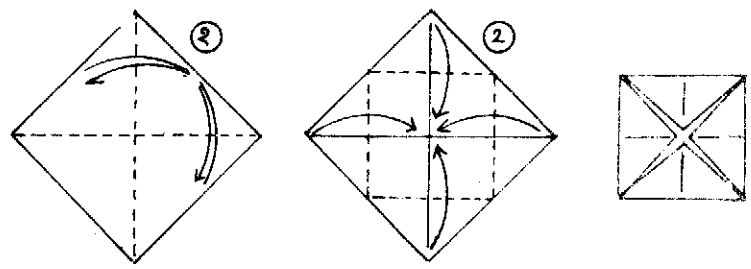

फुग्याची घडी Water bomb base

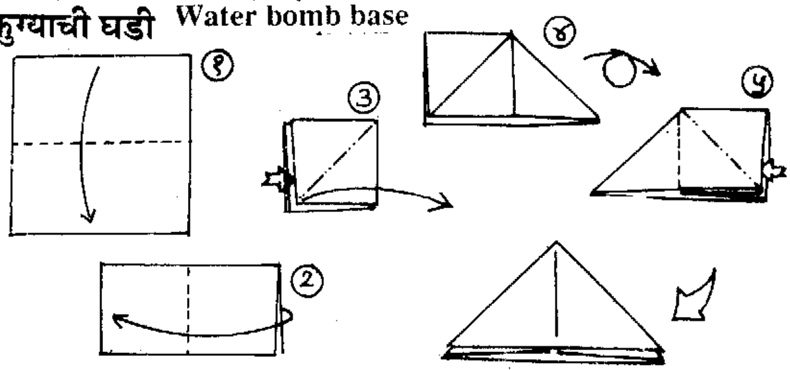

रुमाली घडी

Square base, Priliminary base

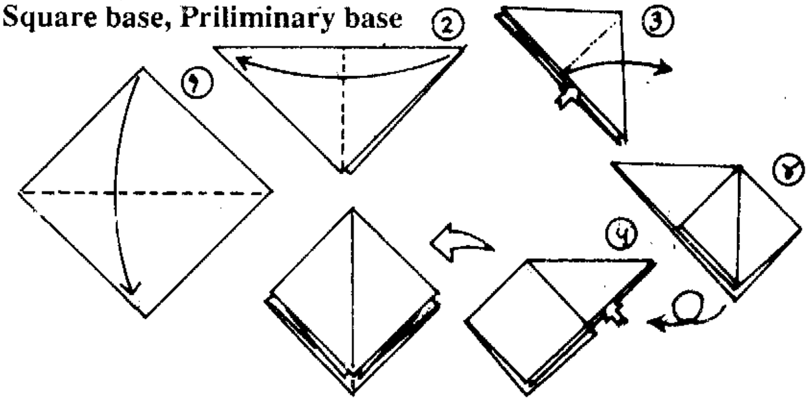

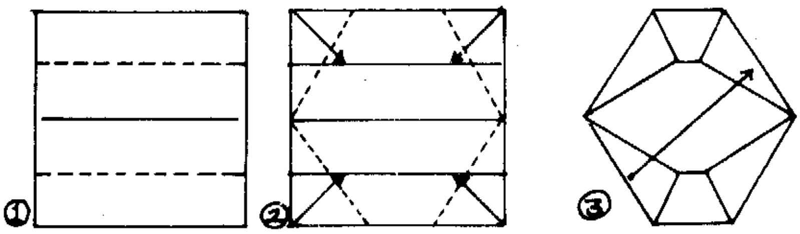

षटकोन : Hexagon

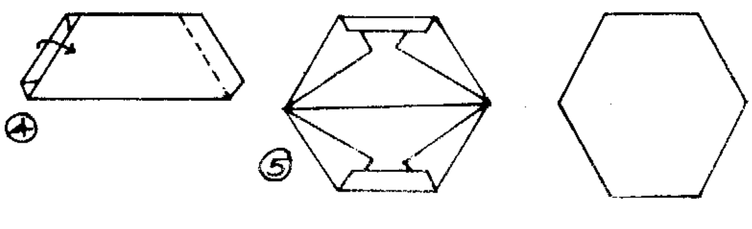

Euqilateral Triangle
समभुज त्रिकोण

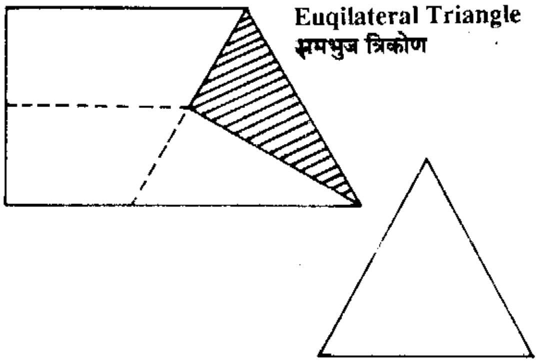

पक्ष्याची घडी Bird base

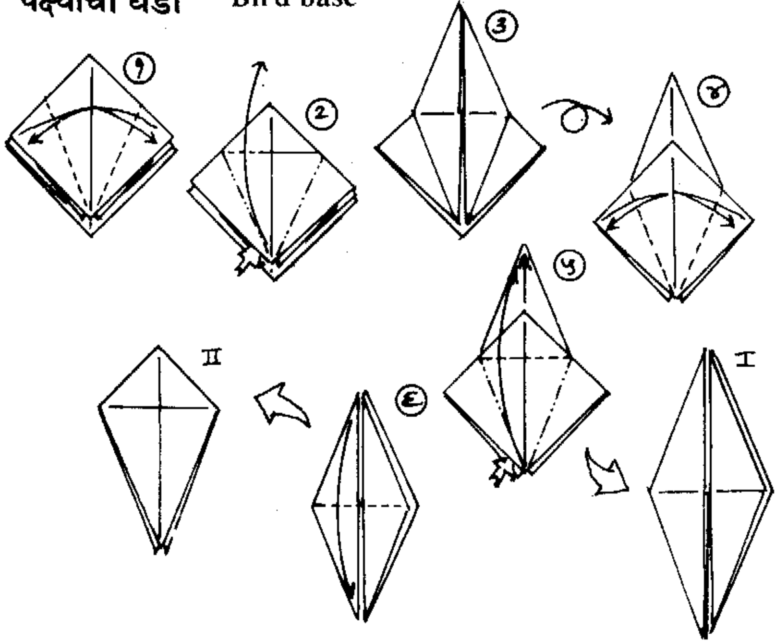

बेडकाची घडी Frog base

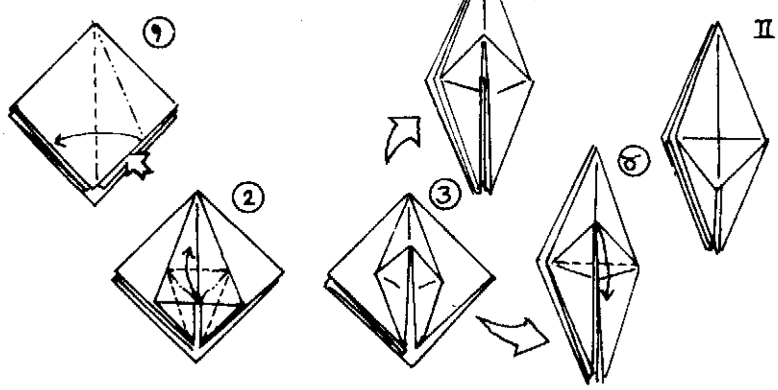

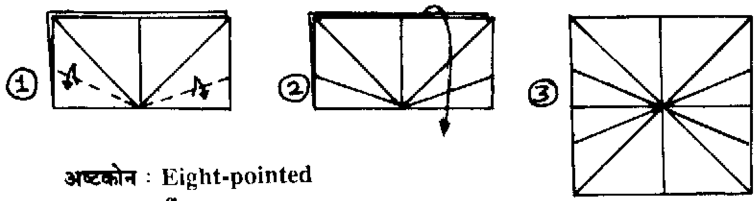

अष्टकोन : Eight-pointed figure

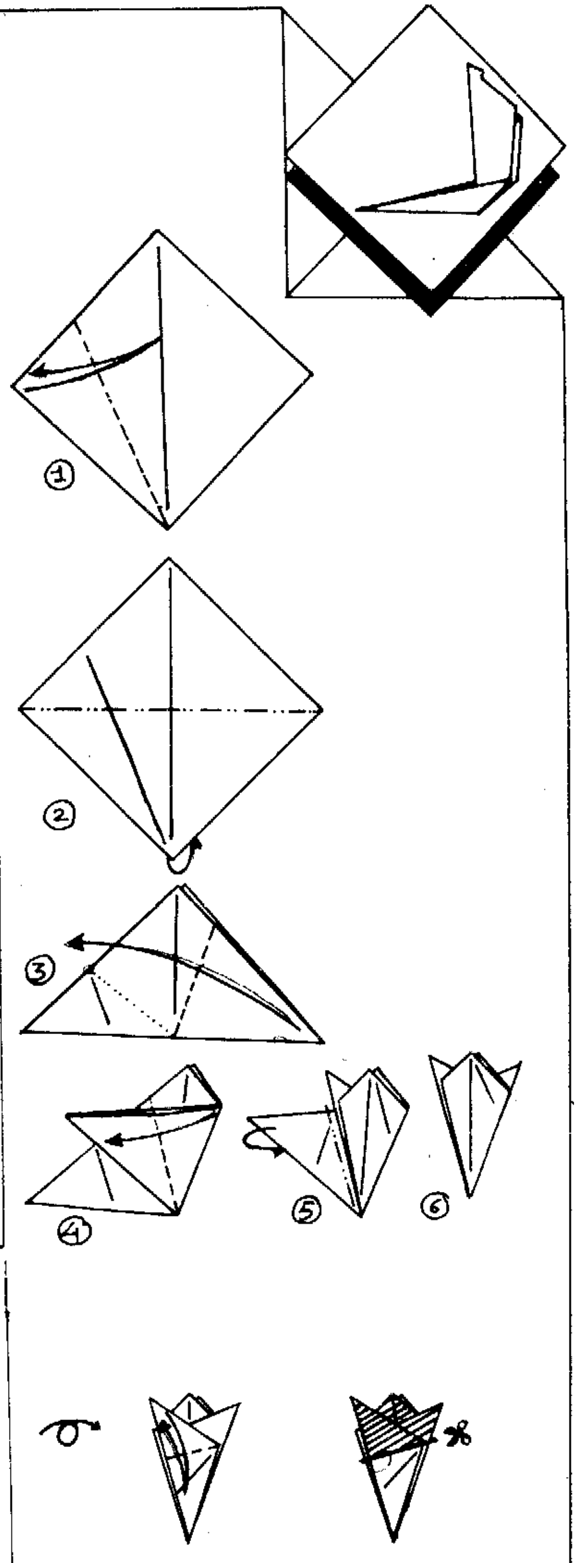

पंचकोन : Pentagon

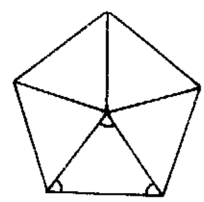

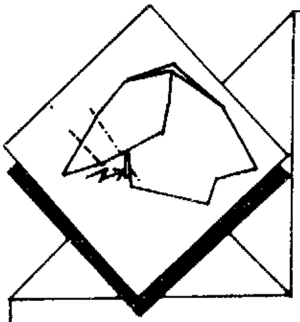

फिश बेस Fish base

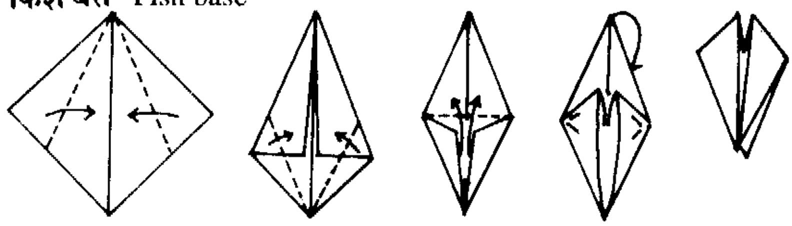

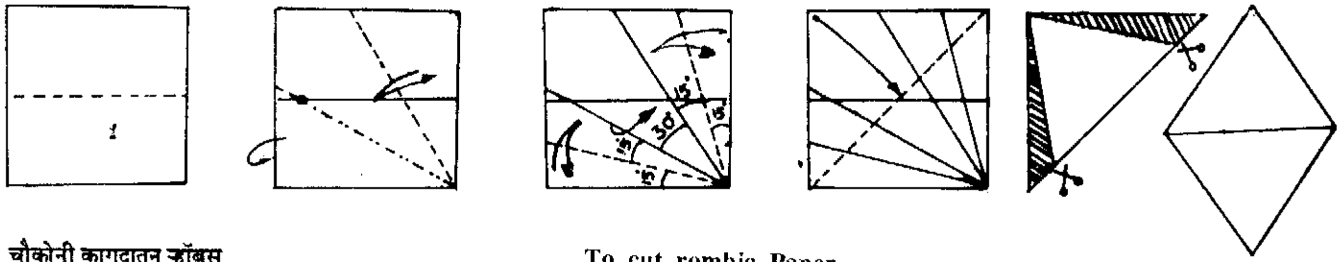

चौकोनी कागदातून ऱ्हॉंबस
तयार करणे.

To cut rombic Paper out of square.

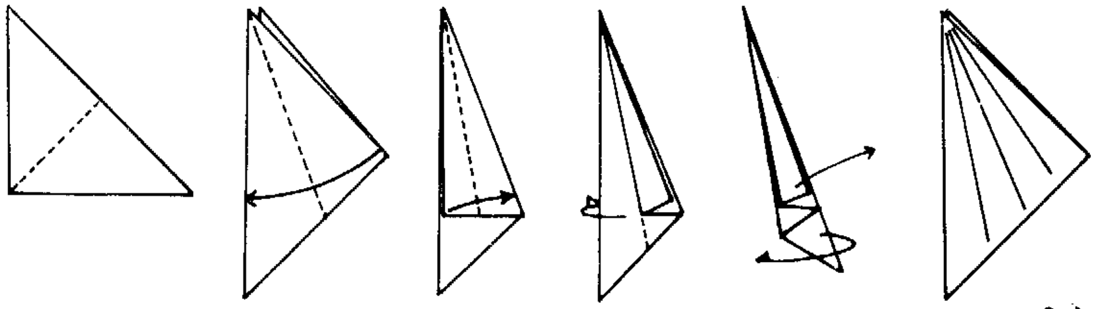

त्रिकोनी कागदाची फांदी.
Branch out of right-angle tringel.

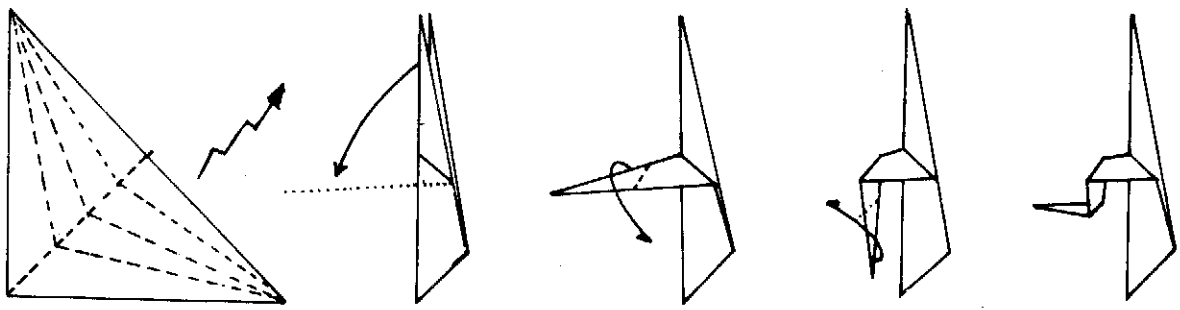

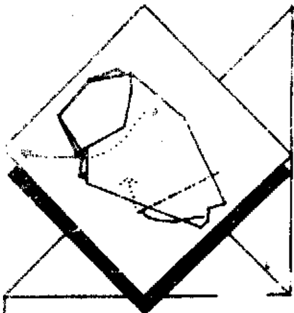

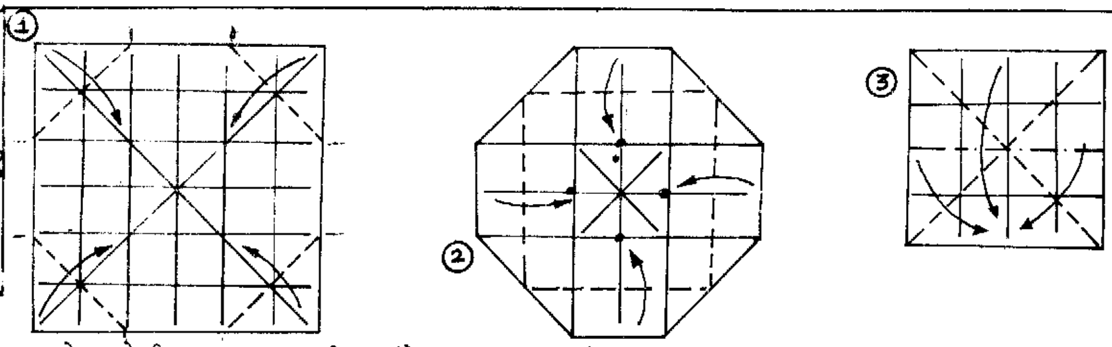

कप्पे
Divider

१) कागदाचे सारखे तीन भाग करून त्या तीन भागांचे पुन्हा घड्या घालून मध्य काढा. आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे कोपरे दुमडावे. २) तुटक रेषांवर चारी बाजू दुमडाव्या.
३) तयार घडीची फुग्याची घडी घालावी.

1) Divide paper into three equal parts
/) Again mark the centres of all parts. Fold corners as shown.
2) Fold sides as shown. Keep small square open.

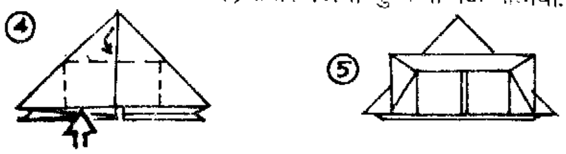

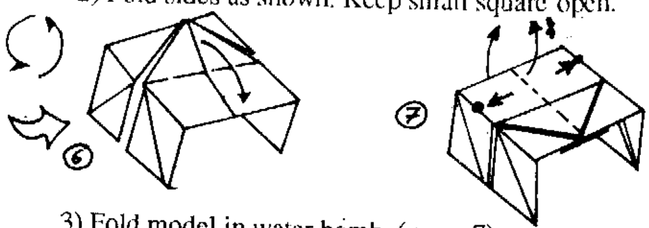

४) वरचे टोके खाली घेऊन घडीचा मध्य काढावा.
५) बाणाने दाखविल्याप्रमाणे बाजू वर उचलावी. एक पुढून व एक मागून दोनही बाजूंना बाकाप्रमाणे बाजू उभ्या राहातील. ६) वरील टोक एका बाजूस दुमडावे.
७) आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे मध्यापासून दोनही बाजू जुळवाव्या.

3) Fold model in water bomb. (page 7)
4) Fold upper end down and mark the centre. Fold left and right ends to mark the centres.

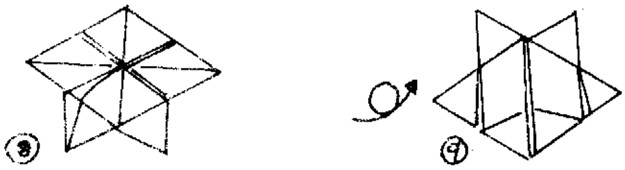

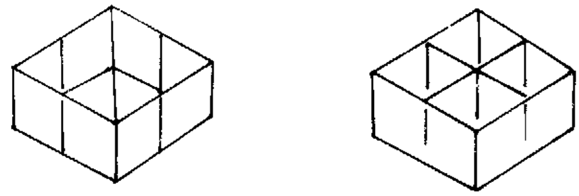

८) आकृतीत दिसत असल्याप्रमाणे टेबलासारखी घडी तयार होईल. खाली चार दिशेला चार घड्या तयार होतील.
९) वरील घडी उलटी करून तयार बॉक्समध्ये बसवावी.

5) Lift up the central part up as a door or bench fron both the sides. Fold top flap on the side.
6) Fold side to side and divider will be ready.

बॉक्स - २

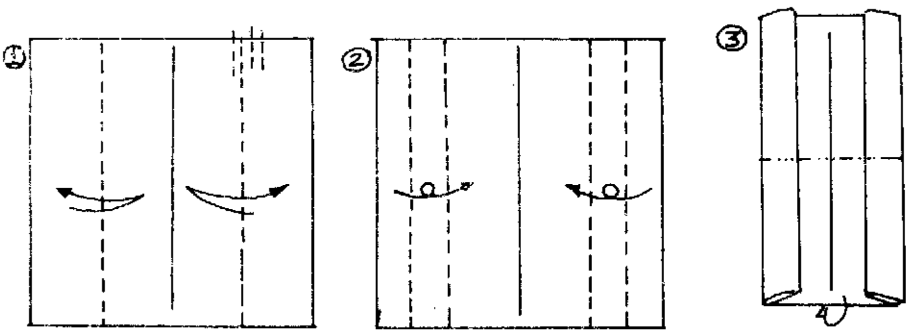

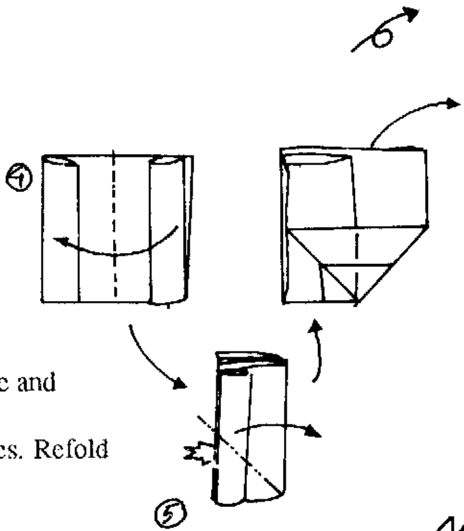

१) बाजू मध्यापर्यंत दुमडून खुणा घ्या.
२) दोन्ही बाजू खुणेपर्यंत दुमडून तयार घडी पुन्हा दुमडा.
३) मागील बाजूने मध्यावर घडी घाला.
४) घडीची उभ्या मध्यावर घडी घाला.
५) घडी उलगडून कोपरा दाबा.

1) Fold and unfold sides to the centre and mark the creases>
2) Fold opposite edges to the creases. Refold the same.
3) Fold at centre t o the back side.
4) Fold at verticle centre.
5) Open out the fold and sqash. Turn the model.

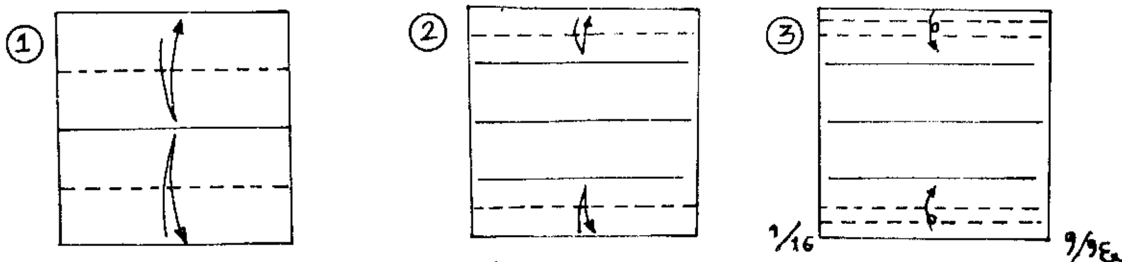

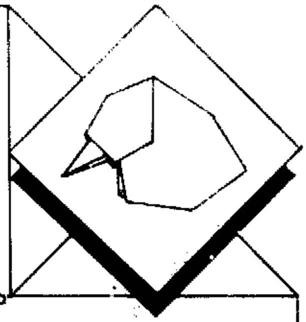

बॉक्स
Box

१) बाजूला बाजू मिळवून प्रथम मध्य काढावा. दोन्ही बाजू मध्यापर्यंत दुमडून पुन्हा उलगडाव्या. खुणा मिळतील.
२) वरील घडीमुळे मिळालेल्या खुणेचा उपयोग करून बाजू पुन्हा दुमडाव्या व उलगडाव्या.

1) Mark the centre. Fold and unfold sides to the centre mark centres.
2) Fold and unfold sides and mark centres
3) Repeat again and fold 1«16 th part.

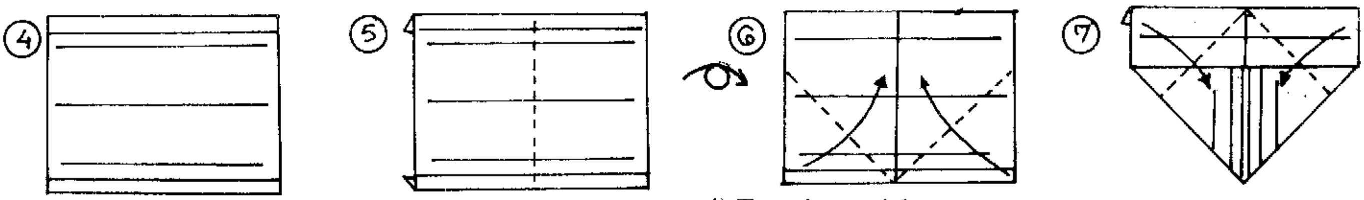

३) वरील खुणांचा उपयोग करून बाजू पुन्हा दुमडाव्या.
४) दोन्ही बाजूंना १/१६ रुंदीची पट्टी तयार होईल.
५) तयार घडी पालथी करावी.
६) घडीचा उभा मध्य काढून खालील दोन्ही कोपरे मध्यापर्यंत दुमडावे.
७) वरील दोन्ही कोपरे मध्यापर्यंत दुमडावे.

4) Turn the model.
5) Fold side to side and crease verticle centre.
6) Fold bottom corners to centre.
7) Fold top corners to centre.Unfold and push underneath the side fold.

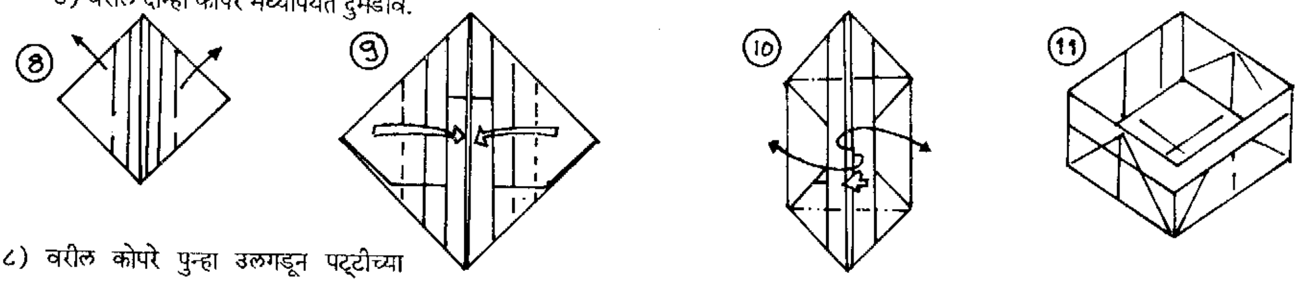

८) वरील कोपरे पुन्हा उलगडून पट्टीच्या आत टोके सरकवून गुंतवावी.
१०) बाजूचे कोपरे पट्टीच्या आत गुंतवावे.
११) मधून खोलून बॉक्सला आकार द्यावा.

8) Fold left and right corners to the centre and tuck in.
Open out and shape.

BOX- - 2

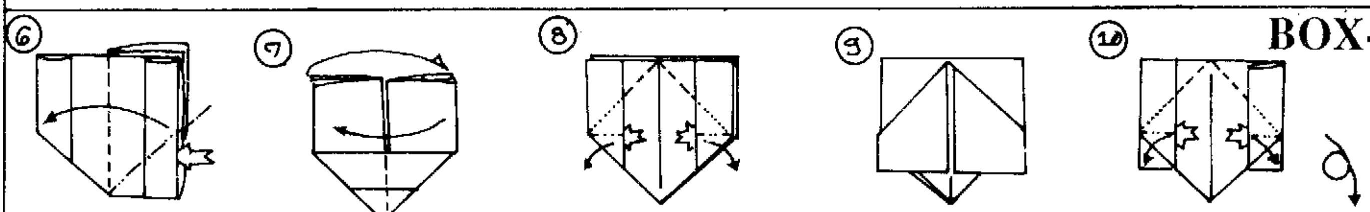

६) घडी पालथी करून दुसरी बाजू उलगडून दाबा.
७) मागून पुढून बाजूला बाजू जुळवून बाजू बदला.
८-९) बाजूच्या पट्ट्या आतून मोकळ्या करून कोपरे दुमडा.
१०) हीच कृती मागील बाजूने.

6) Openout the fold and sqash.
7) Join side to side from front and back to change the sides. 8) Fold corners opening out the fold from inside. Repeat behind.

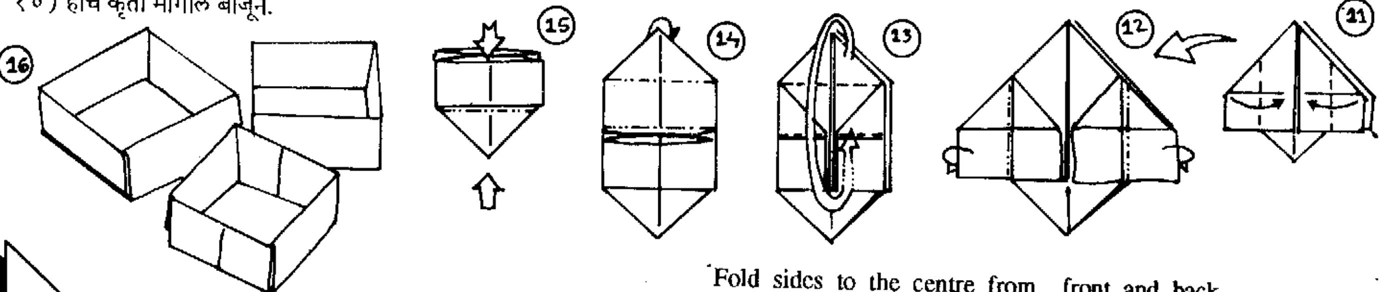

पुढून आणि मागून डावी व उजवी बाजू मध्यापर्यंत घ्या. वरील टोक पट्टीत गुंतवा. बॉक्सला आकार द्या.

Fold sides to the centre from front and back. tuck in the top point into the pocket shown. Shape the model.

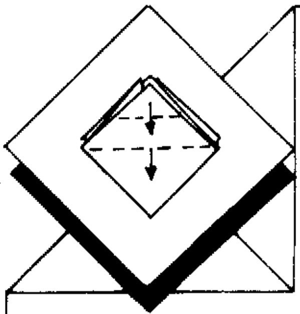

पत्र पेटी

Letter Jacket

कागद आकर्षक डिझाइनचा जाड
२ : १ रेक्टँगल
१) आकृतीत दाखविलेले आडवे-उभे मध्य काढा.

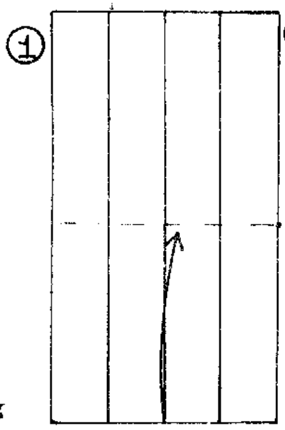

use thick ornament paper.
2 : 1 Rectangle.
1) Mark centers.

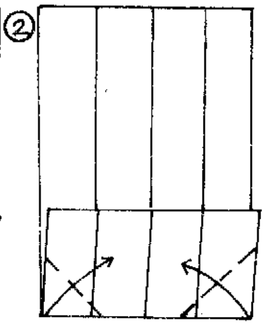

२) खालील बाजू मध्यापर्यंत दुमडा.
2) Fold bottom side to centre.

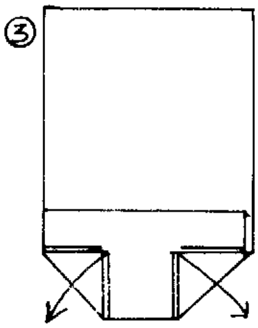

३) खालील कोपरे दुमडून उलगडा.
3) Fold and unfold corners.

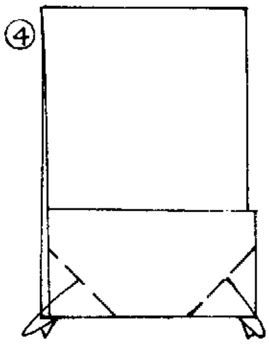

४) इनसाइड रिव्हर्स फोल्डने कोपरे आत दुमडा.
4) Inside reverse fold corners.

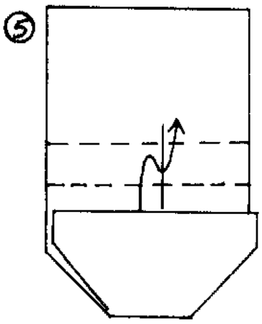

५) मध्याच्यावर एक प्लेट दुमडा.
5) Fold up a pocket from centre.

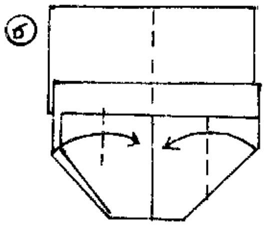

६) पुढून आणि मागून बाजू मध्या-पर्यंत दुमडा.
6) Fold sides to the centre, front and back.

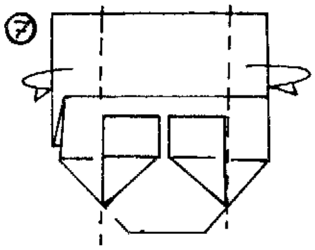

७) त्रिकोनाच्या वरील पट्टी आत दुमडून चिकटवा.
7) Tuck in the pocket upper portion above the trangular folds.

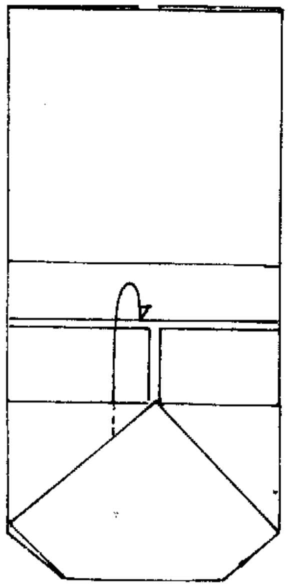

माळ : Garland

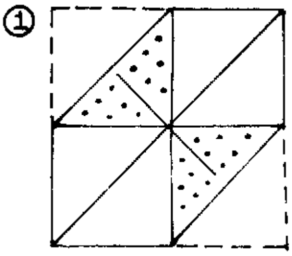

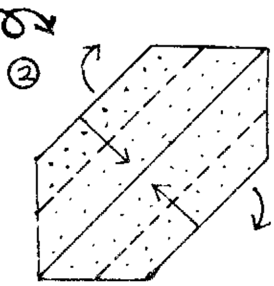

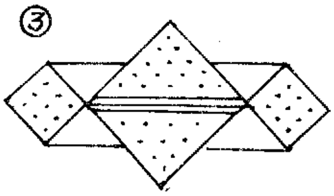

आकर्षक रंगाचा चौरस ६×६ सें. मी. तिरपा मध्य काढा.
कोपरे मध्यापर्यंत घ्या.
कलाकृती उलटी करा.

Use squares colourful paper 6x6 c.m. Mark the diagonal centre. Fold corners to the centre.
Turn the model. Fold sides to the centre.
Join bottom end and top end together from backside.

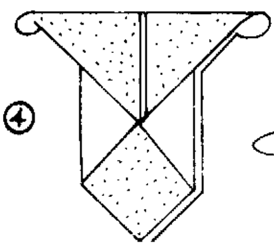

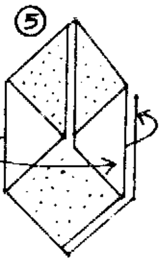

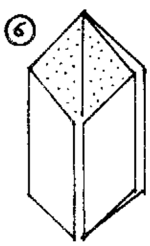

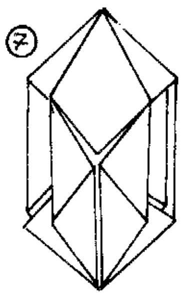

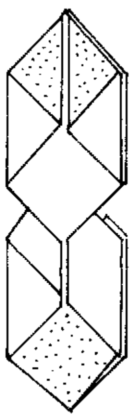

बाजू मध्यापर्यंत घ्या. कोपरे आत दुमडा
दोन भाग करून .एकात एक अडकवा व मणी तयार होईल.

Fold corners in. Make two units and insert one into another.

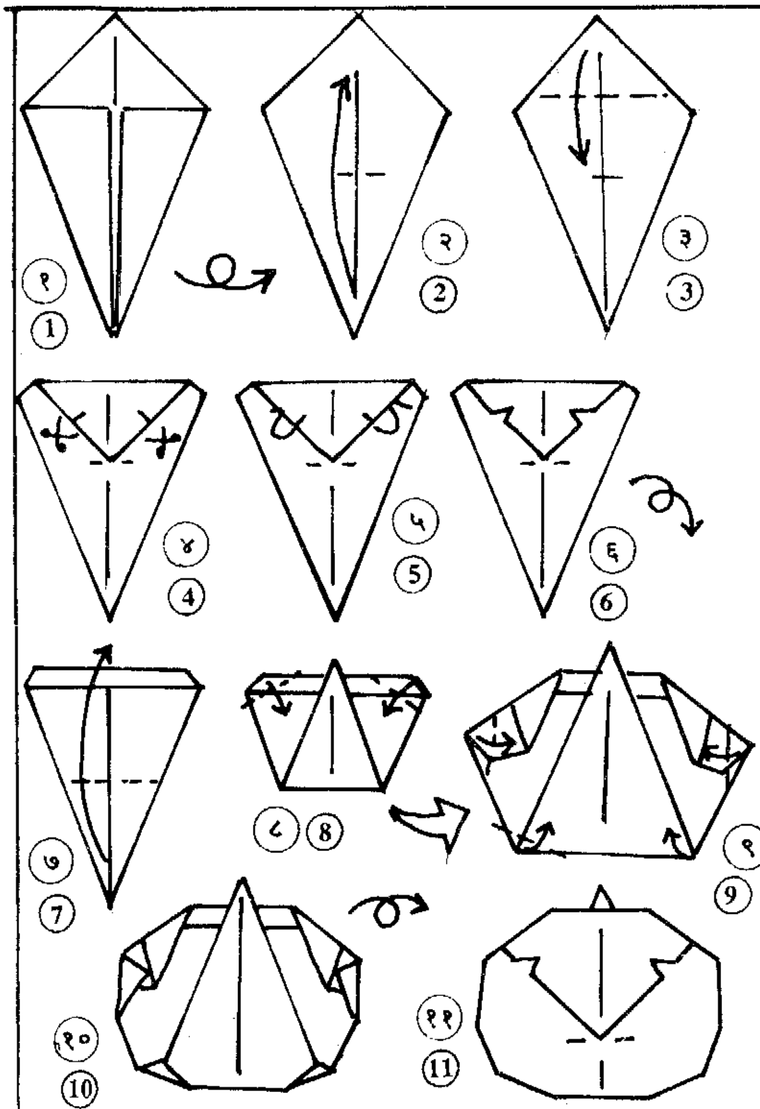

फळ (परसिमॉन)

कागद :- १० सेंटिमीटर चौकोन. फळ व पान एकाच कागदातून बनत असल्यामुळे एक कागद विटकरी व एक हिरवा त्रिकोण घेऊन चिकटवून किंवा रंगवून कलाकृती केल्यास सुंदर दिसते. हिरवा रंग मागे घ्यावा.

१) चौकोनाच्या दोन बाजू मध्यापर्यंत दुमडा. कलाकृती संपूर्ण उलटी करा.
२) टोकाला टोक जुळवून मध्य काढा. ३) वरील टोक मध्यापर्यंत दुमडा.
४) आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे दोन छेद घ्या.
५/६) कापलेले टोक घडीत मागे दुमडा. कलाकृती उलटी करा.
७) टोक बाजूच्या थोडे वर घ्या.
८) वरील कोपरे दुमडा (आकृती मोठी करून दाखविली आहे.)
९) चार कोपरे बाणाच्या दिशेने दुमडा. १०) कलाकृती उलटी करा. तयार कृती

Persimon (Fruit)

10 cms. square - This fruit and stem are made from a single square so you can either stick a small triangle in one corner on the back side or after completing the fruit paint the stem portion green.

1. Fold two adjacent sides to the centre. Turn the model around.
2. Find the midpoint by folding the lower tip up.
3. Fold down the upper point to the midpoint.
4. Make two small cuts as shown.
5. Fold the cut points inside.
6. Turn the model around.
7. Bring the lower point up on the dotted line.
8. Fold down two top corners.
9. Fold in the sides and the lower corners.
10. Turn around. 11. The completed fruit.

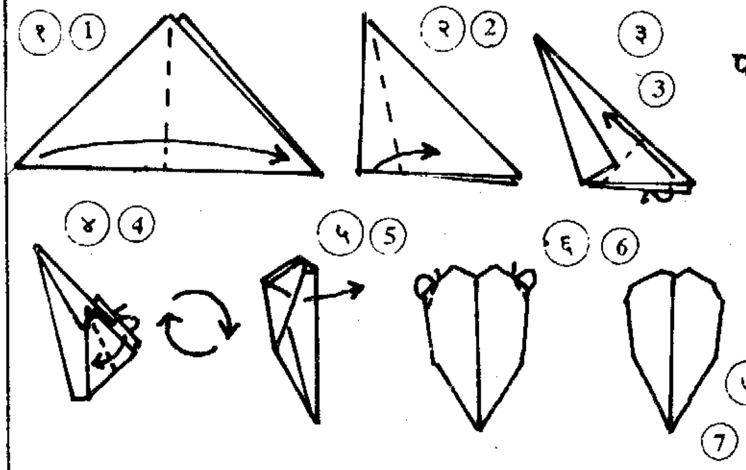

पान

पाच सेंटिमीटरचा लांबी-रुंदीचा चौकोनी हिरव्या रंगाचा कागद घेऊन आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे अनेक पाने बसवून फ्रेम तयार करा.

१) कागदाची दोन टोके जुळवून घडी घाला. बाणाच्या दिशेने घडीची मध्यभागी घडी घाला.
२) तुटक रेषेवर बाजू दुमडा.
३) एक कोपरा मागे, एक पुढे दुमडा.
४) दोन कोपरे दुमडा. ५) घडी उलगडा. ६) कोपरे दुमडून पानाला आकार द्या.
७) तयार पान

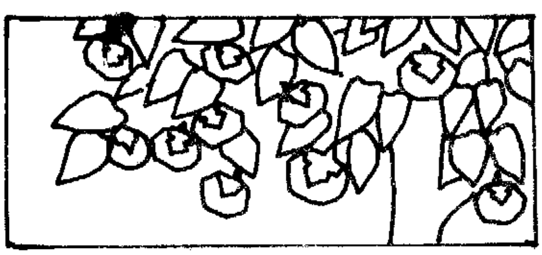

Leaves

5 cms squares of green colour.

Fold as many leaves as you want to by following the simple diagrams.

By folding a number of persimmons and leaves a beautiful frame can be prepared.

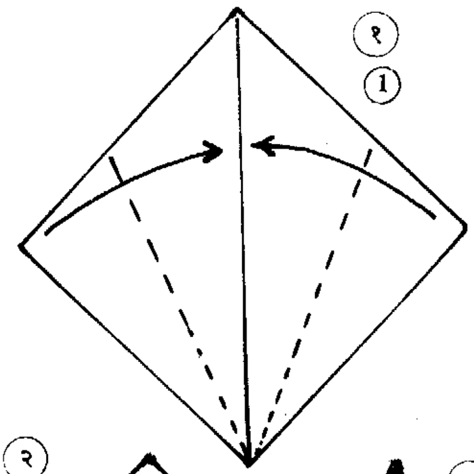

बदक

१) १० सेंटिमीटर लांबी–रुंदीचा पिवळ्या रंगाचा किंचित जाडसर कागद घ्यावा. दोन टोके जुळवून तिरपा मध्य काढून तुटक रेषेवर दुमडून दोन बाजू मध्यापर्यंत दुमडाव्या. दुमडताना घडी टोकापासून सुरू करावी व तयार घडी पक्की करावी.

२) राहिलेल्या दोन बाजू रेषेवर बाणाच्या दिशेने मध्यापर्यंत घ्याव्या

३) तयार घडी, घड्यांच्या बाजू वर ठेवून मागील बाजूने मध्यभागी दुमडावी

४) घडीची बाजू लक्षात घेऊन खालील टोक रिव्हर्स फोल्डने वर घ्यावे.

५) शेपटीचा भाग तयार करण्यासाठी तुटक रेषेवर टोक आत घ्यावे.

६) टोक पुन्हा वर घ्यावे.

७) शेपटीच्या बाजूने बाहेर दिसणारा भाग आत दुमडावा. चोचीच्या बाजूने रिव्हर्स फोल्डने टोक बाणाच्या दिशेने उलटून दुमडावे

८) घडीला एकदा आत व एकदा बाहेर घेऊन डोके व चोच तयार होईल. खालील दोन टोके खूण करून घेऊन तुटक रेषेवर आत घालावी. बदक फारच मोहक दिसते.

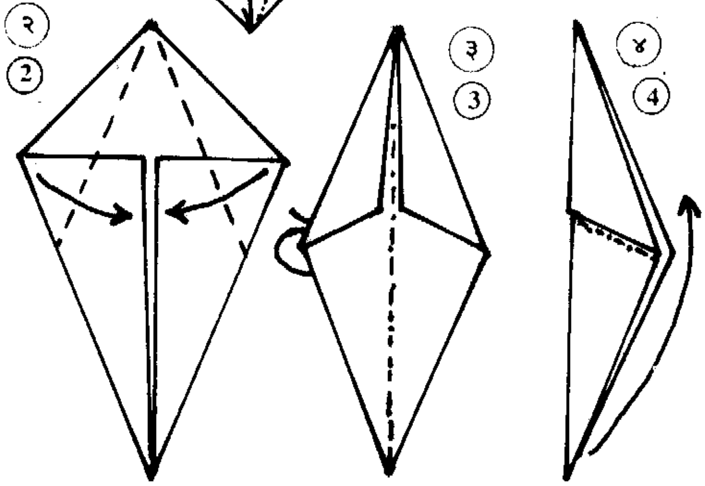

Duck

10 cms square of yellow colour.

1. Fold the two adjacent sides to the diagonal. Always begin by folding from the corner and crease well with fingernail for sharp creases.
2. Fold also the other two sides to the centre.
3. Fold the model behind in half on the dotted line.
4. Reverse fold the lower point on the dotted line.

5/6. Once again reverse fold down and then up to form the tail.

7. Outside reverse fold to form the beak and also fold in the triangular portions of the tail.
8. Shape the beak by folding in and then out. Tuch in the lower triangles in front and behind. The completed duck looks attractive.

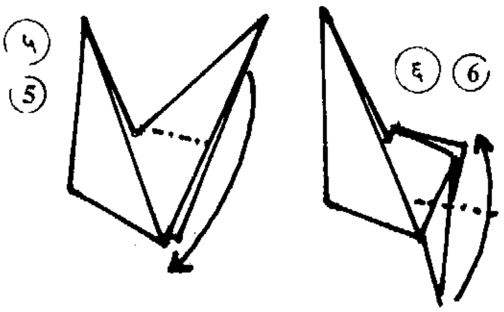

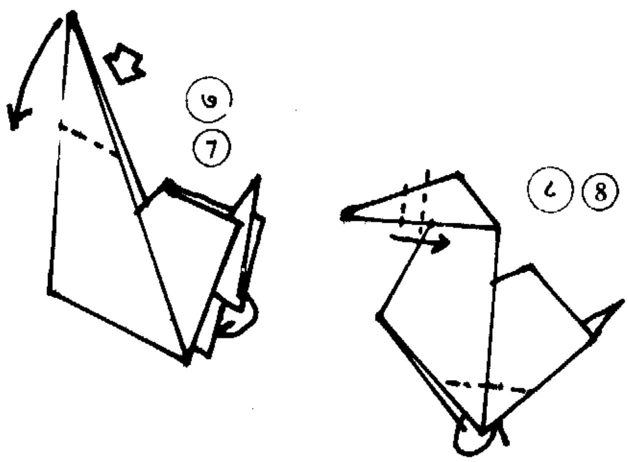

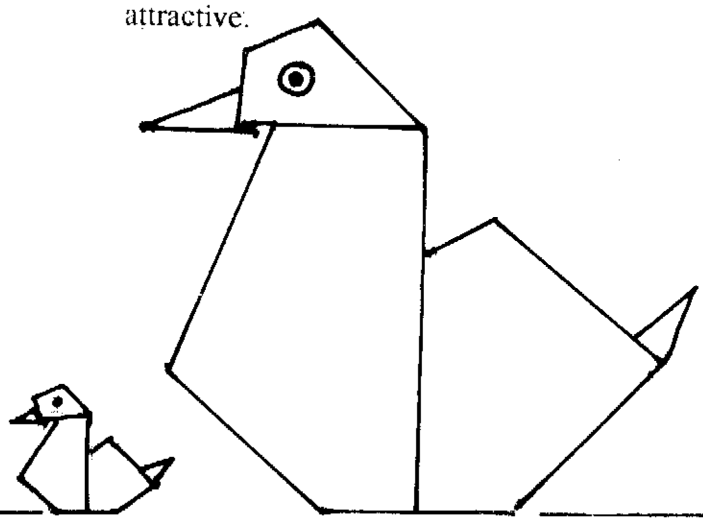

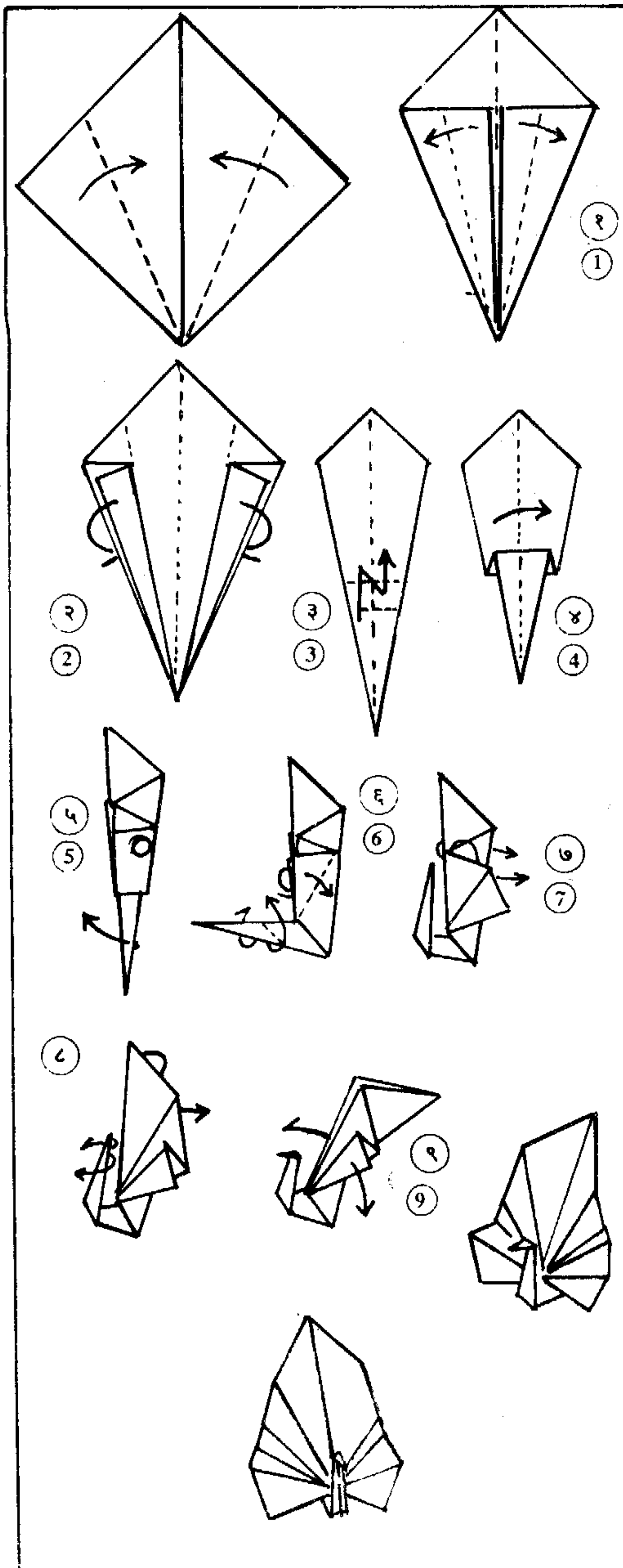

मोर

१) मोराच्या रंगाचा १५ सेंटिमीटर लांबी-रुंदीचा आकर्षक कागद घ्यावा. तिरपा मध्य काढून दोन बाजू मध्यापर्यंत दुमडाव्या. पुन्हा बाजू तुटक रेषेवर घडीपर्यंत दुमडाव्या.

२) वरील घडी मागील बाजूने मध्यापर्यंत दुमडावी.

३) तयार घडीचे टोकाला टोक जुळवून टोक पुन्हा खाली घ्यावे. मध्ये घडी ठेवा.

४) तयार घडीची मध्यातून आडवी घडी घालावी.

५) गोलाच्या जागी घडी पकडून टोक बाहेर न ओढता बाणाच्या दिशेने फक्त फिरवावे व आडवे करावे.

६) तुटक रेषेवर बाहेरील रिव्हर्स फोल्ड घेऊन मान तयार करावी. पिसाऱ्याची टोके बाहेर दुमडावी.

७) चोच करावी.

८.९) पिसारा फुलवावा.

Peacock

Use a colourful paper of 15 cms.

1. Fold the sides to the centre and again fold back the flaps on the dotted line.
2. Now fold the two sides behind.
3. Fold up on the centre-line and down so that a pleat is formed at the centre.
4. Fold model in half.
5. Hold where shown and pull up the lower end to a horizontal position.
6. Reserve fold to form head.
7. Fold both the flaps for the tail.
8. Form the beak by making a reverse fold.
9. Open out the tail.

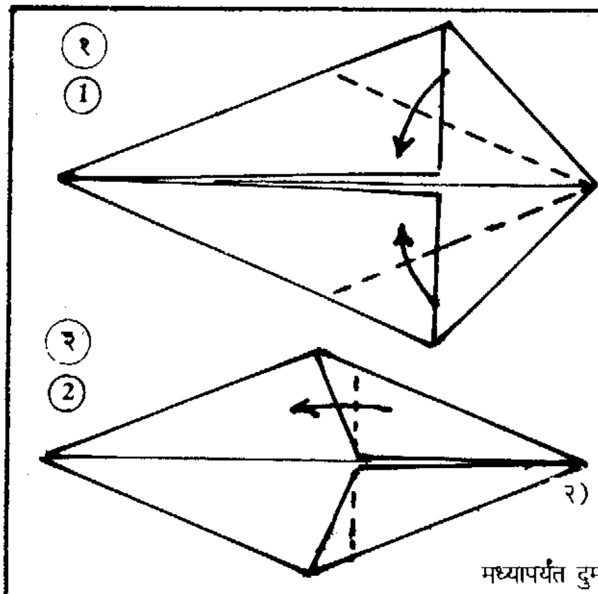

माकडाचे पिलू

किंचित जाडसर कागदाचा १० सेंटिमीटरचा चौकोनी कागद

१) दोन टोके जुळवून मध्य रेषेची खूण घ्यावी व दोन बाजू मध्यापर्यंत दुमडाव्या. राहिलेल्या दोन बाजू बाणाच्या दिशेने मध्यापर्यंत दुमडाव्या. २) तयार घडीची बाणाच्या दिशेने तुटक रेषेवर घडी घालावी. ३) बाणाच्या दिशेने घडी पुन्हा दुमडावी. हा भाग शेपूट बनतो. ४) रुंदी कमी करण्यासाठी अ आणि क या बाजू बाणाच्या दिशेने मध्यापर्यंत दुमडाव्या. ही कृती करताना कोपरा हलकेच वर उचलून दाबून बसवावा लागतो म्हणजे फाटत नाही. ५) तयार घडीला मध्यभागी घडी घालावी. ६) आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे वरील बाजूच्या मध्यबिंदूपासून खालील टोकापर्यंत घडी दुमडावी. ७) मधून घडी दोन्ही बाजूला उघडावी. ८) टोक खाली दुमडावे. ९) टोक दुमडल्यावर तयार होणारी घडी. १०) तुटक रेषेवर घडी घालून खालील टोके आत दुमडावी. ११) आत बाहेर घडी घेऊन डोक्याचा भाग तयार करावा. १२) टोक आत दुमडून तोंडाचा भाग करावा. १३) रिव्हर्स फोल्डने शेपूट वर घ्यावे. चिमटा घेऊन नाकाचा आकार घ्यावा. कोपरे दाबून कान तयार होतील.

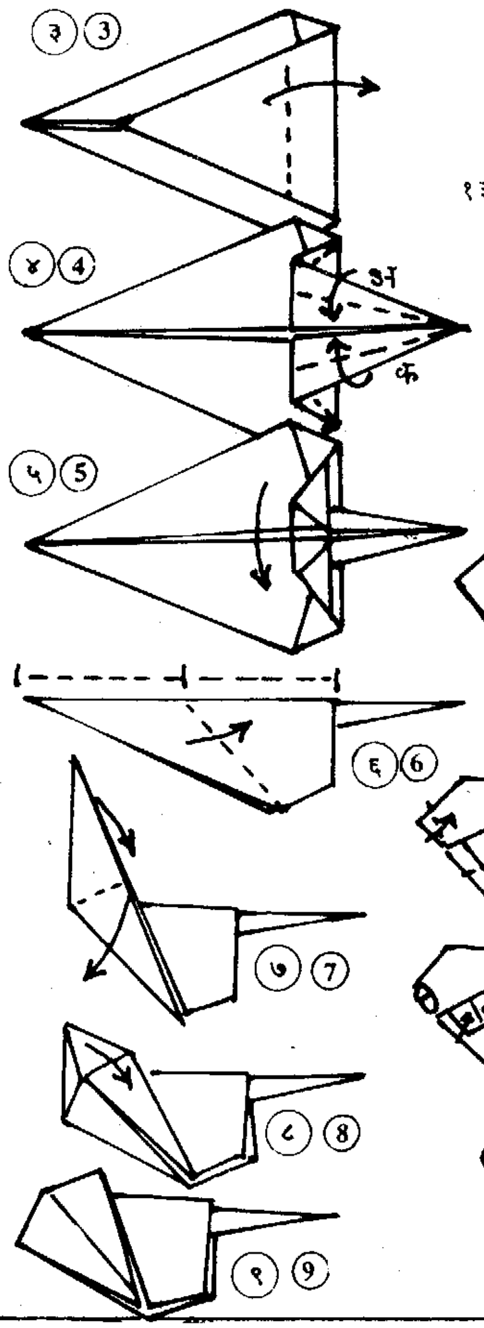

Baby Monkey

A 10 cms. square of slightly stiff paper.

1. First make the diagonal crease by bringing two opposite corners together. Then fold the two adjacent sides to the crease formed. Also fold the remaining two sides to the centre.
2. Fold the right hand part on the dotted line.
3. Fold back again the same part. We are making the tail.
4. To narrow the tail fold the sides to the centre. While making this fold take care to squash the corners gently to avoid tearing of the paper.
5. Fold the model in half.
6. Make a crease on the dotted line.
7. Open out this triangle and squash downwards to form the head. (see fig. 8/9)
10. Fold the small triangles inwards in front and back.
11. Make a pleat.
12. Fold in the tip to form mouth and squash fold the corners to form the ears.
13. Pinch the mouth portion to give shape and bring the tail up using reverse folds.
14. The completed baby monkey.

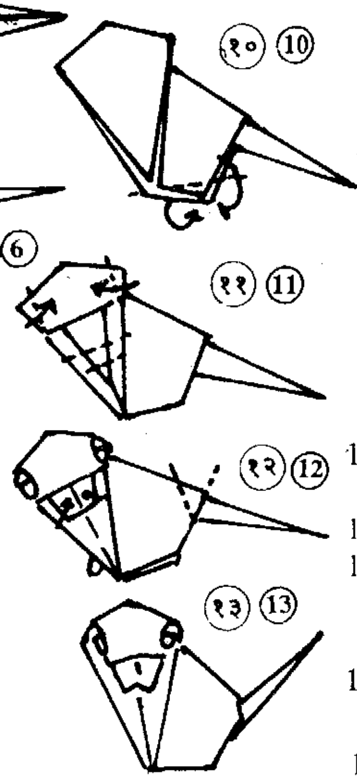

हंस

१) १५ सेंटिमीटर लांबी-रुंदीचा चौकोनी कागद घेऊन दोन कोपरे जुळवून तिरपा मध्य काढावा व दोन बाजू तिरप्या मध्यापर्यंत दुमडाव्या.

२) तयार घडी उलटी करावी.

३) घडीची दोन टोके जुळवून घडी घालावी.

४) तुटक रेषेवर घडी मागे दुमडावी.

५) बाणाच्या दिशेने कोपरा बाहेर ओढा.

६) मानेचा भाग उलगडा.

७) बाजू दुमडून मानेचा आकार लहान करा.

८) पुन्हा घडी बंद करा.

९) रिव्हर्स फोल्डने मानेला आकार द्या व चोच करा.

१०) पंख मोकळे करा. मधील मोकळ्या भागात फुले ठेवा.

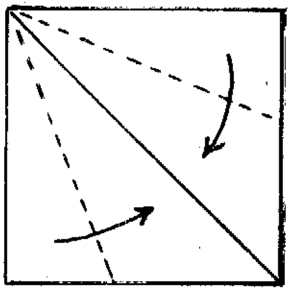

१ 1

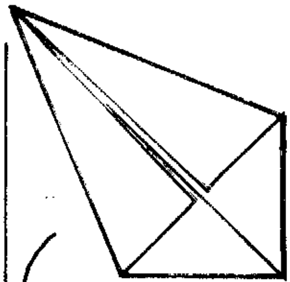

२ 2

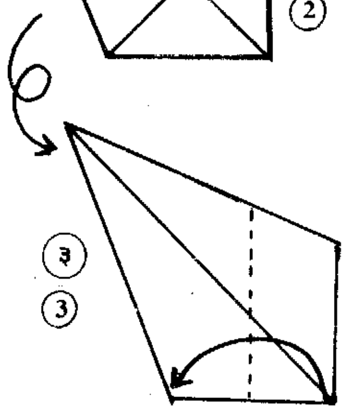

३ 3

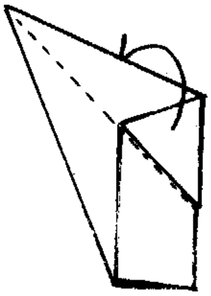

४ 4

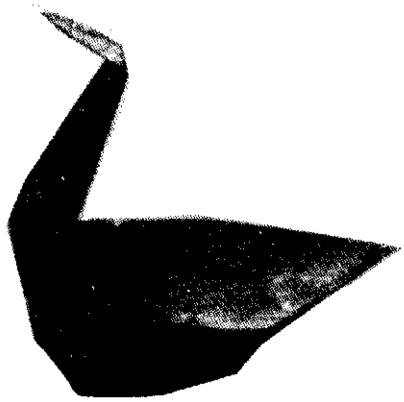

Swan Container

A 20 cms. square of slightly thick paper.

1. Fold the two sides to the centre line.
2. Turn the model.
3. Fold the right side as shown.
4. Fold the top side behind.

5&6. Lift the flap to the right side and squash. Also fold the left side up on the dotted line.

7. Fold the sides to the centre. This will form the neck.
8. Outward reverse fold.
9. Inward reverse fold to form the beak. Push out the wings and give round shape to the body.

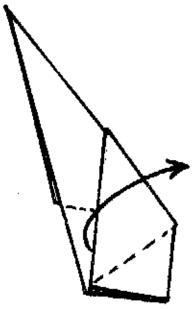

५ 5

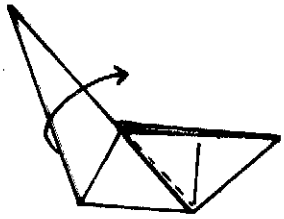

६ 6

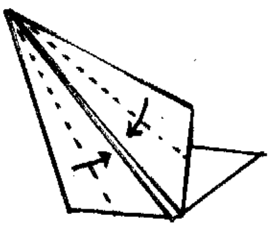

७ 7

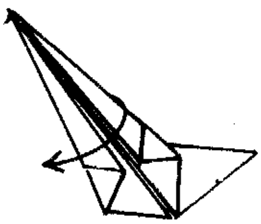

८ 8

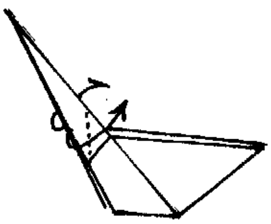

९ 9

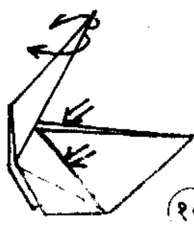

१० 10

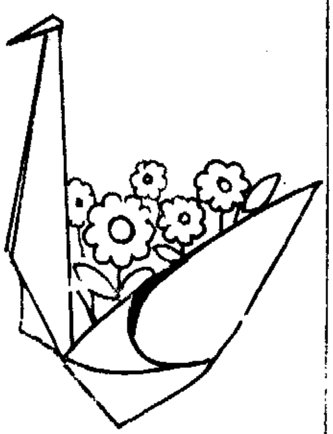

कासव

१५ सें. मी. लांबी-रुंदीचा जाडसर चौकोनी कागद. कागदाची माशाची घडी घालून घ्यावी.

१) कडेचे पाखे वरच्या टोकाकडे ठेवून खालचे टोक पाख्यांच्या टोकाला जुळवावे.

२) जुळवलेले टोक तुटक रेषेवर खाली घ्यावे. या टोकाचे शेपूट तयार होईल.

३) पाखे बाणाच्या दिशेने खाली घ्यावे.

४) वरील टोक व पाख्यांचे टोक जुळवावे.

५) वरील टोक थोडी घडी ठेवून तुटक रेषेवर वर घ्यावे.

६) टोक दुमडून तोंडाचा भाग तयार करावा.

७) पाखे एकात एक अडकवून पाठीचा उंचवटा आणावा.

८) कलाकृती पालथी करावी.

योग्य असे आकार द्यावेत.

Tortoise

Use 15 cms. square of strong paper.

1) Make a fish base. Hold end up to tip of the flaps.
2) Return keeping a plate.
3) Fold flaps to left.
4) Fold right end up to the tips.
5) Return keeping a plate.
6) Fold tip to shape mouth.
7) Tuck in the flaps.
8) Turn the model.

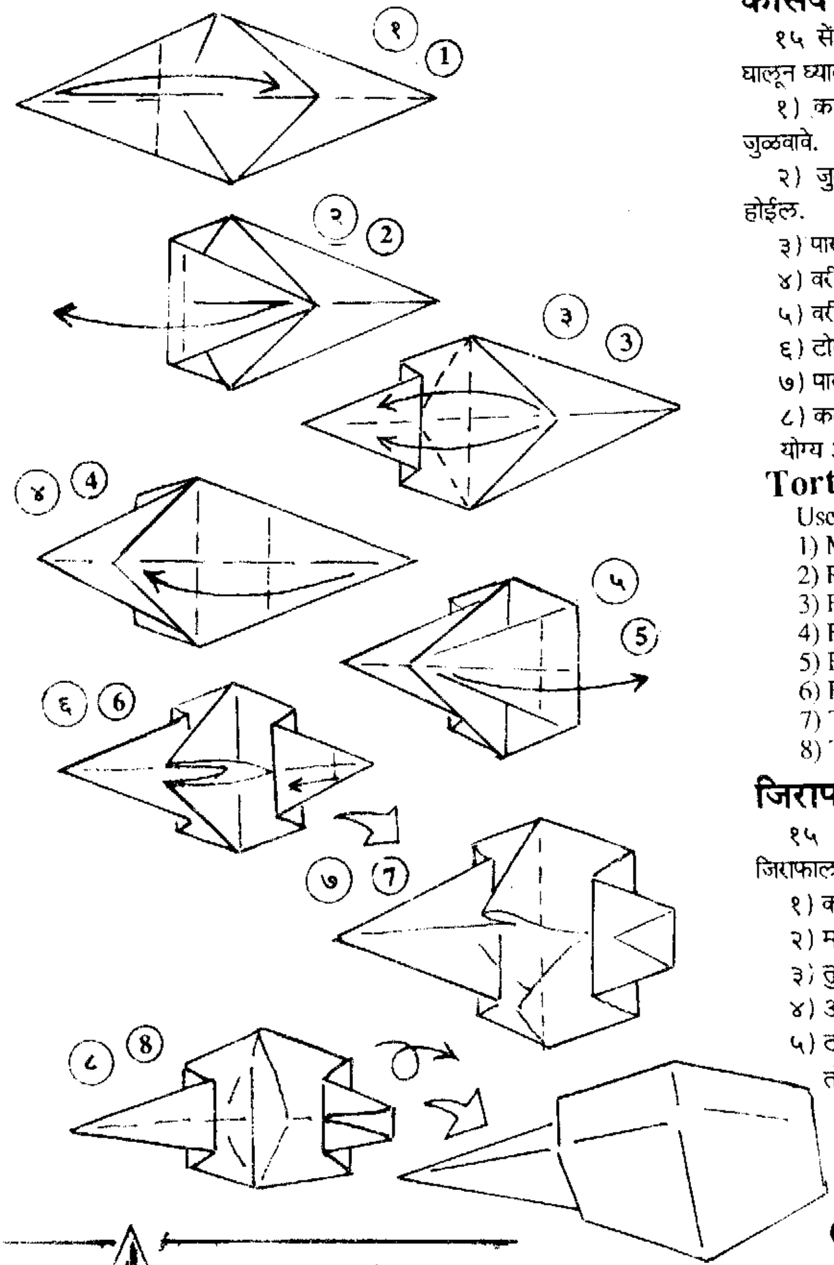

जिराफ

१५ सें. मी.चा जाडसर दोन्ही बाजूंनी रंगीत असलेला कागद निवडावा. जिराफाला मिळते-जुळते डिझाइन असलेला कागद असेल तर उत्तम.

१) कागदाची माशाची घडी घालावी. तुटक रेषेवर दोन बाजू दुमडाव्या.

२) मागील बाजूने मध्यभागी उभी घडी घालावी.

३) तुटक रेषेवर रिव्हर्स फोल्डने टोक मागे घ्यावे. याचे शेपूट बनेल.

४) आतील बाजूने टोकाला घडी घालून शरीराचा आकार घ्यावा. डोके करावे.

५) टोक पुन्हा मागे घेऊन शेपूट तयार होईल. वरील घडीचे टोक आत घेऊन तोंडाला आकार येईल.

Giraff

Use 15 cms. square of strong paper.

1) First make a fish base.
2) Fold in half from the back side.
3) Reverse fold on dotted line to form the tail.
4) Fold the tip in and out to give the shape of the body. Make head.
5) Reverse fold upper tip and fold the tip in to form the shape of mouth.

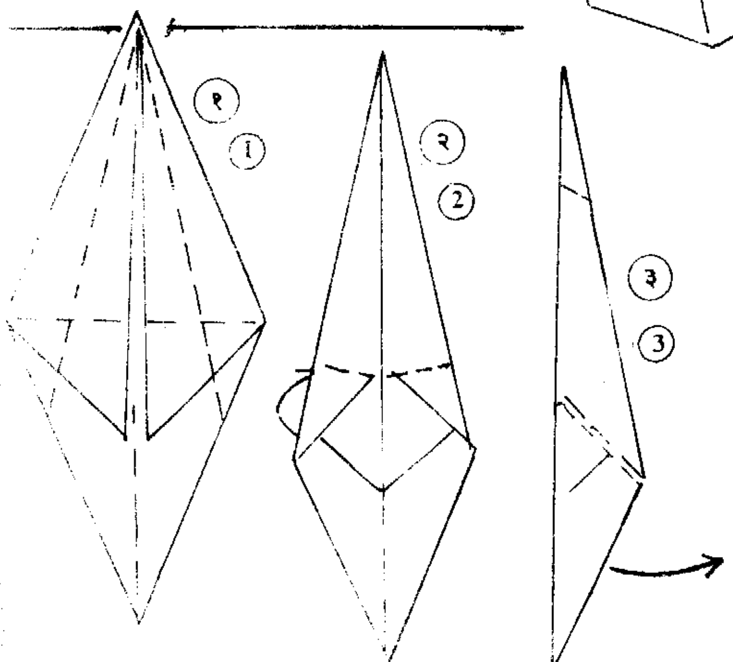

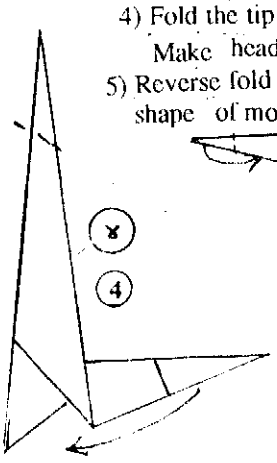

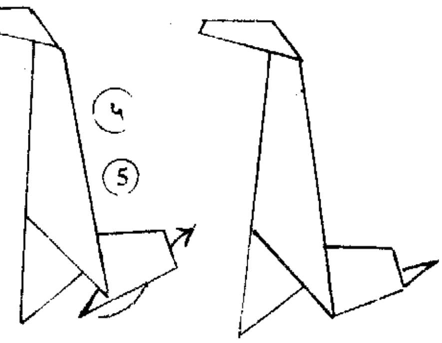

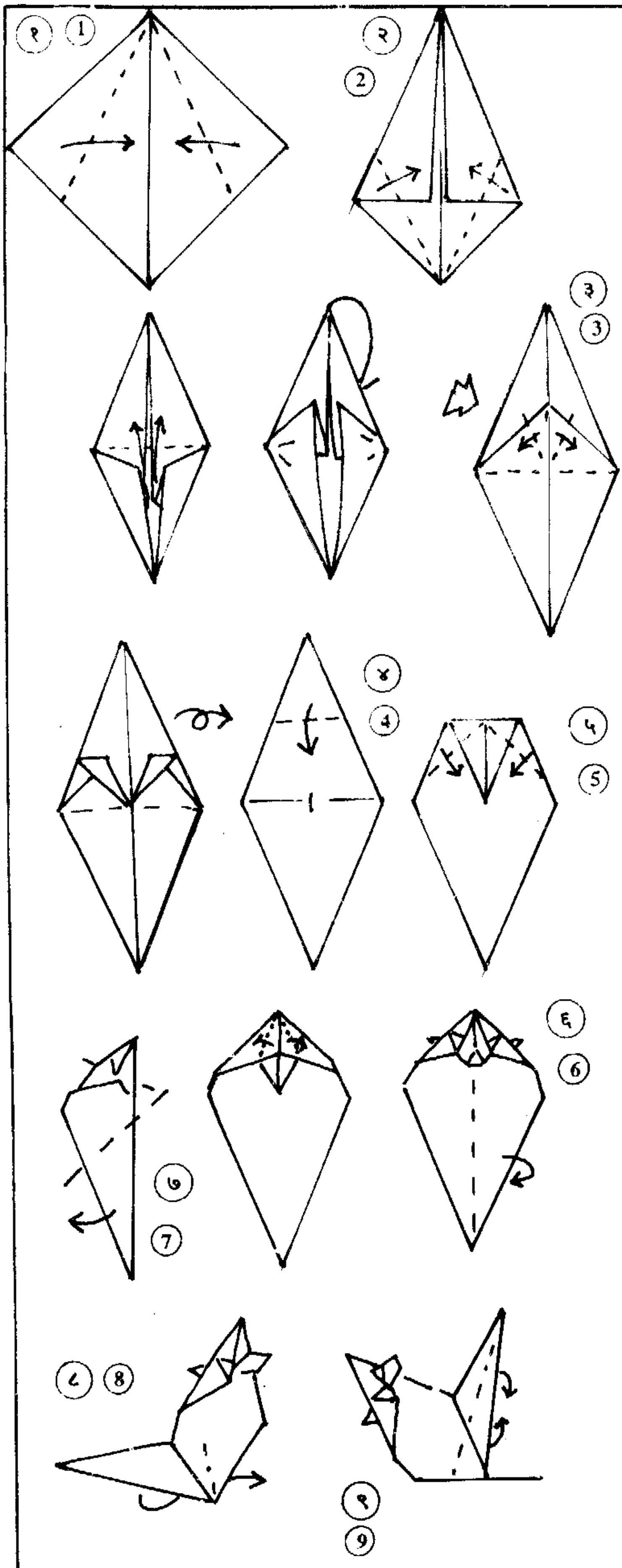

उंदीर

१) १२ सेंटिमीटर लांबी-रुंदीचा राखी रंगाचा ताठ राहणारा कागद घ्या. त्याची टोके जुळवून मध्य काढा.

२) बाजू तिरप्या मध्यापर्यंत दुमडून आतील टोके वर काढून फिश बेस तयार करा. (मूलभूत घड्या पहा).

३) बाणाच्या दिशेने टोके दुमडा. संपूर्ण कलाकृती उलटी करा.

४) टोक बाणाच्या दिशेने घडीच्या मध्यापर्यंत दुमडा.

५) वरील तयार घडीच्या बाजू बाणाच्या दिशेने मध्यापर्यंत दुमडा.

६) टोक वर तर बाजू बाहेर दुमडा.

७) संपूर्ण घडीची मध्यभागी घडी घाला.

८) शेपूट करण्यासाठी टोक रिव्हर्स फोल्डने आतून खाली घ्यावे.

९) हेच टोक पुन्हा वर घ्यावे.

१०) टोकाची रुंदी कमी केल्यावर शेपूट तयार होते व उंदराची कृती पूर्ण होते.

Mouse

You will need a 12 cms brown or grey coloured square of strong paper.

1. Fold the adjacent sides to the diagonal.
2. Fold the lower sides also to the centre and pull out the corners to form the fish base.
3. Fold the two corners outwards. Turn the model around.
4. Fold down the top corner to the centre line.
5. Fold the sides to the centre.
6. Fold lower tip up and the two sides outwards.
7. Fold in half behind.
8. Reverse fold on dotted line to form tail.
9. Again reverse fold the same part.
10. Narrow the tail by folding along the dotted line in the diversion of the arrows.

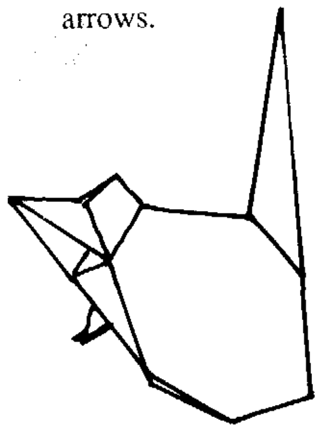

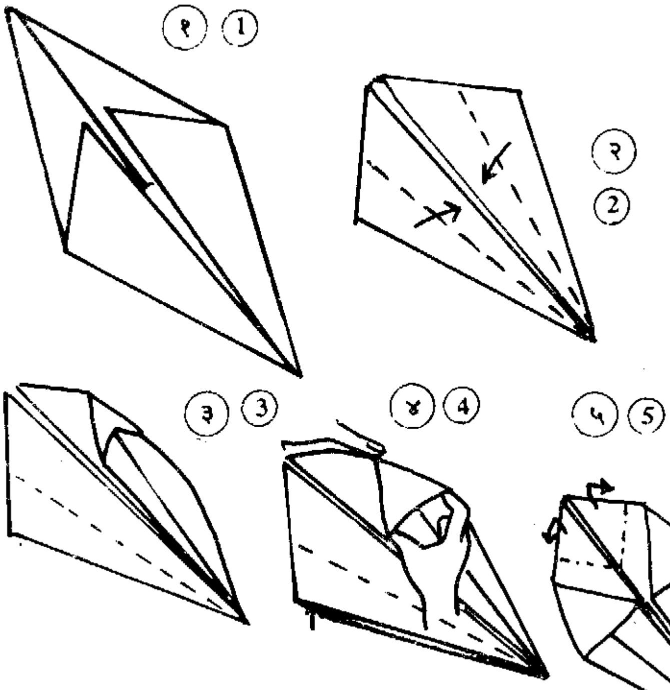

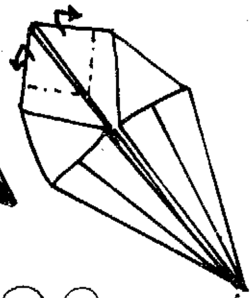

पोपट

पोपटाच्या रंगाचा १५ सेमीचा चौकोनी कागद.
कागदाची माशाची घडी घाला.

१) मागील बाजूने घडीचे टोकाला टोक जुळवा.

२) घडीच्या बाजू मध्यापर्यंत दुमडा आणि खूण घ्या.

३-४) फक्त वरील बाजू मध्यापर्यंत घेण्यासाठी आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे अंगठा व बोटाचा उपयोग करून वरचा त्रिकोण दाबून बसवा.

५) वरील टोके मागच्या बाजूला तुटक रेषेवर दुमडा.

६) अरुंद घडी वर दुमडून शेपटी तयार होईल.

७) घडीची मध्यभागी घडी घाला.

८) चोच करण्यासाठी रिव्हर्स फोल्ड घ्या व आत बाहेर घड्या घालून चोचीला आकार द्या.

९) तयार पोपट

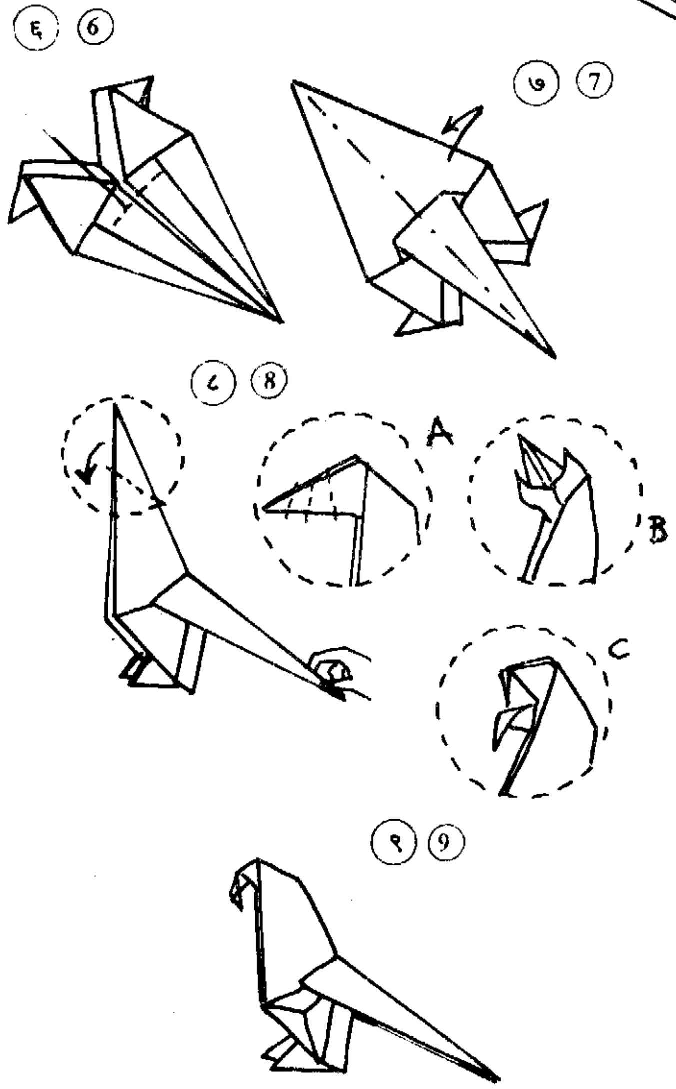

PARROT

A green coloured square of 15 cms.

1) Begin with fish base and fold the flap behind so that the two ends are together.

2) Fold the two sides to the center to make crease.

3-4) Fold the upper layer and square the top portion using thumb and finger to broaden the triangle.

5) Fold behind on dotted line.

6) Fold narrow part up on the dotted line to form the tail.

7) Fold model in half.

8) Make a reverse fold and then form the beak using valley & mountain folds as shown in bigs. 8-A-B-C.

9) The completed parrot.

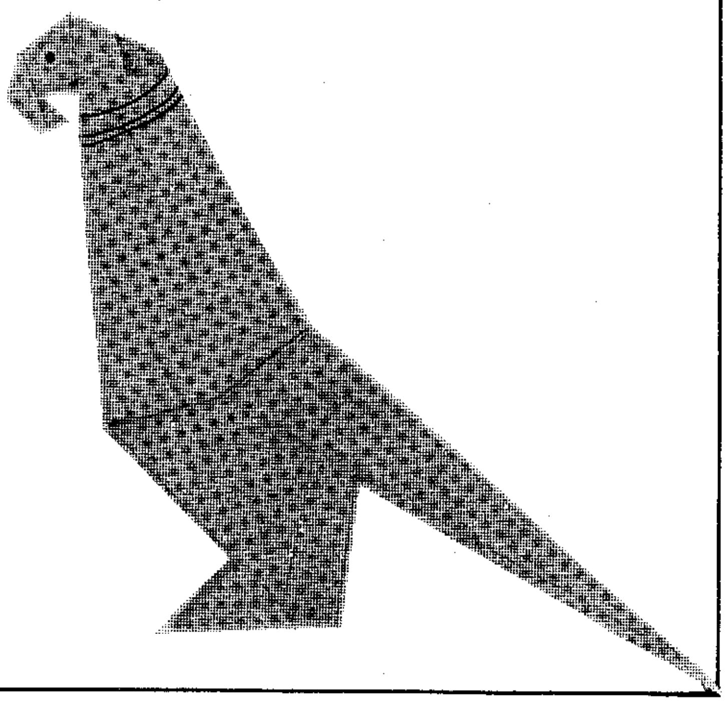

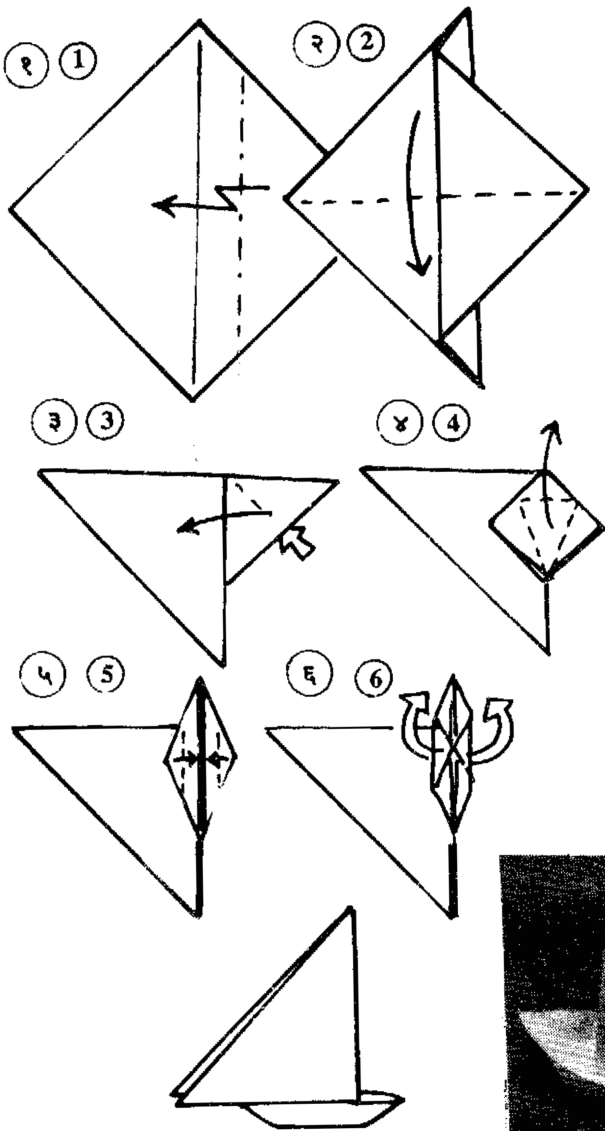

शिडाची होडी

प्रकार एक – १५ सेंटिमीटर चौकोनी कागद

१) कागदाचा तिरपा मध्य काढून आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे घडी घाला व एक प्लेट घ्या.

२) मध्यावर घडी घाला.

३) त्रिकोणी भाग दाबून त्याची रुमाली घडी घाला.

४) वरील पाख्याची बर्डबेसप्रमाणे घडी घाला.

५) कोपरे मध्यापर्यंत दुमडा.

६) घडी आतून मोकळी करून उलटवा.

Sailboat

Take a 15 cm. Square

1) Make a diagonal crease and pleat as shown.

2) Valley bold model in half.

3) Squash fold the triangle to form preliminary base.

4) Fold the upper flap as in bird base.

5) Fold sides to the center.

6) Open out at center and invert the small portion to form the base of the boat.

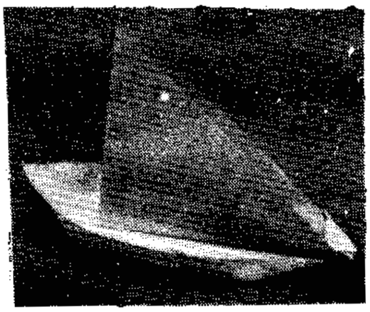

खालील टोक 'सिंक' पद्धतीने आत घ्या
(पान ५ पाहा)

'Sink' the base - (See page 5)

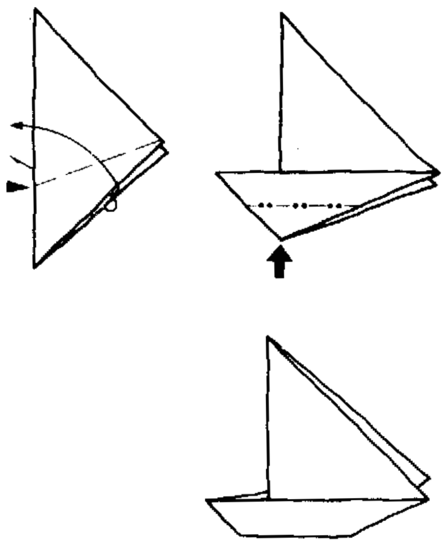

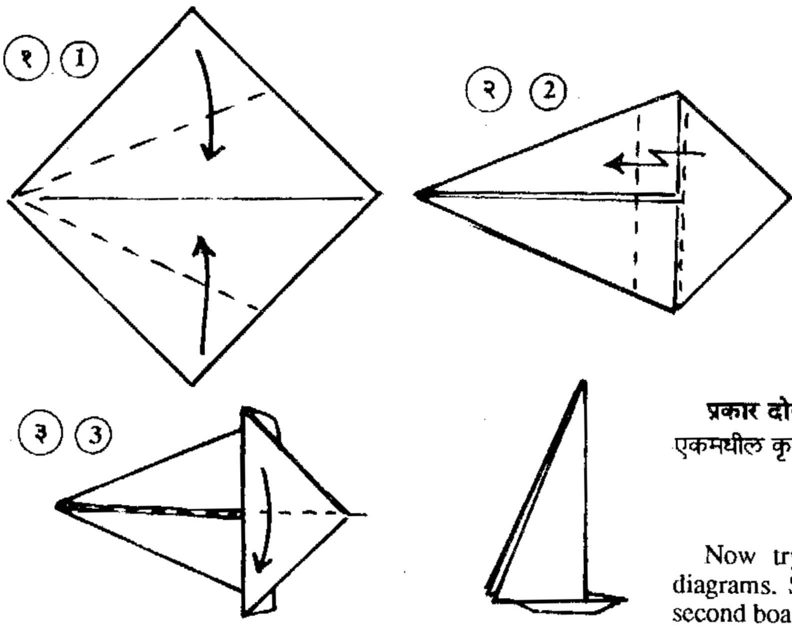

प्रकार दोन – आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे करून पहा ३, ४, ५, ६ या घड्यांची प्रकार एकमधील कृति दुसऱ्या प्रकारातील क्र. ३ नंतर करा.

Now try your hand at second type of boat by following the diagrams. Steps 3-6 of the first boat are repeated after step 3 of the second boat.

शिडाची होडी

१५ सें. मी. लांबी-रुंदीचा चौकोनी कागद. कागदाची रुमाली घडी घालून घ्यावी.

१) वरील टोक मध्य रेषेपर्यंत दुमडावे. याचप्रमाणे मागील टोक मागील बाजूने दुमडावे.

२) डाव्या हाताची घडी प्रथम मध्यापर्यंत व नंतर खाली दुमडावी.

३) खालील घडीचा कोपरा मध्यापर्यंत दुमडून पुढील व मागील मध्यापर्यंत दुमडलेली घडी खाली दुमडावी. राहिलेल्या चौथ्या टोकाचे शीड बनते. डाव्या बाजूचे टोक जर पुन्हा वर घेतले तर आणखी एक शीड बनेल.

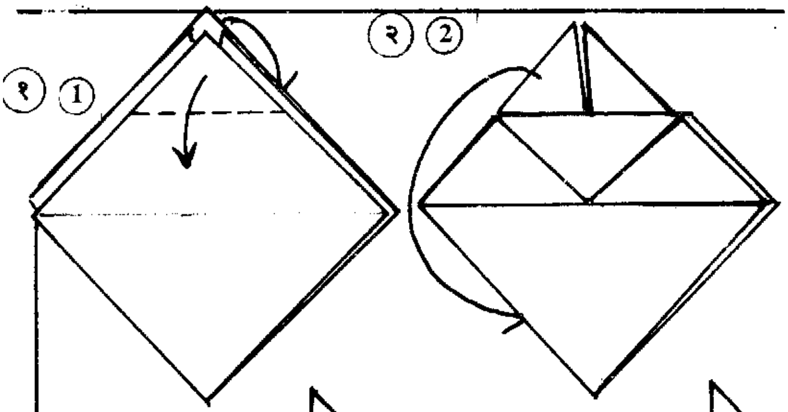

Boat

A 15 cm square.

1) Begin with preliminary base. Fold top triangles to the centre line in front and behind. 2) Fold the left hand flap also inside and down. 3) Fold down the front and back flaps and fold up the lower triangle.

Left end, if turned upwords, becomes another man.

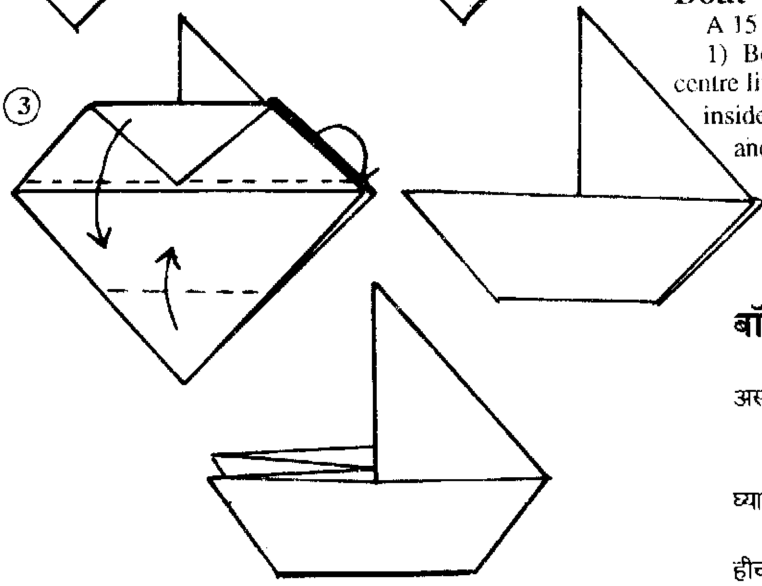

बॉक्स

कागद – १५ सें. मी. लांबी-रुंदीचा चौकोन. जाडसर, चिवट, रंगीत असावा.

१) कागदाचे उभे-आडवे मध्य काढून त्याची रुमाली घडी घालावी.

२) वरील टोक तुटक रेषेवर घडी घालून मध्य रेषेच्याखाली टोक घ्यावे. हीच कृति मागील बाजूने करावी.

३) वरील दुमडलेली घडी मध्य रेषेच्या तुटक रेषेवर खाली दुमडावी हीच कृति मागील बाजूने करावी. तयार घडीची कडेची टोके पुढून व मागून जुळवून घडी बदलून घ्यावी.

४) तुटक रेषेवर प्रथम वरचे टोक खाली दुमडावे व नंतर बाजू मध्यरेषेपर्यंत दुमडाव्या. ५) वरीलप्रमाणे मागील बाजूसहि घड्या घालाव्या.

६) तयार घडीची टोके एक मागून व एक पुढून तुटक रेषेवर दुमडून घ्यावी.

७) टोक आत अडकवून मधून आकार देत घडी मोकळी करावी.

Box

15 cms. slightly thick square of any colour.

(For Preliminary base basic folds)

1) Begin with preliminary base. Fold down the upper corner little below the centre. Repeat the same behind with the back flap.

2) Fold again below the centre. Repeat behind.

3) Fold front and back sides rertically at the centre to bring the other sides at the front. 4) Fold side to the centre. Fold the triangular top section down along the dotted line and push it inside the side folds.

5) Repeat behind. 6) Bring down the top on a dotted line 1) Repeat behind.

7) Insert top flap in. Repeat behind fold bottom corner up to gate the crease in fold.

8) Open out the box and give shape.

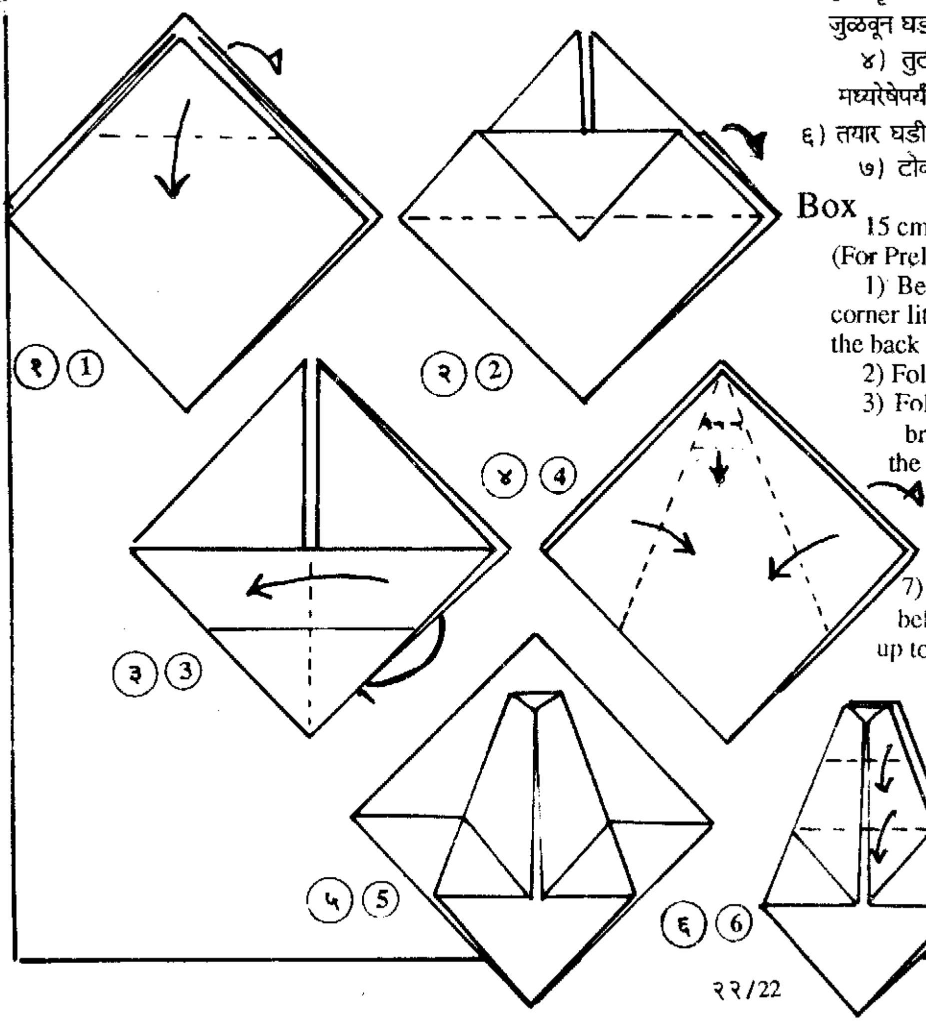

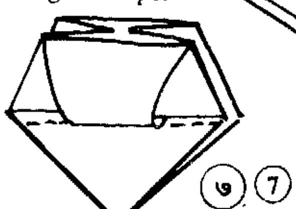

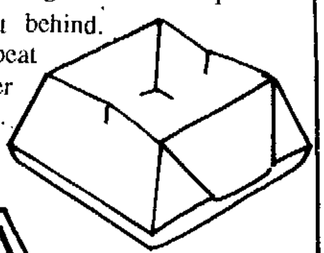

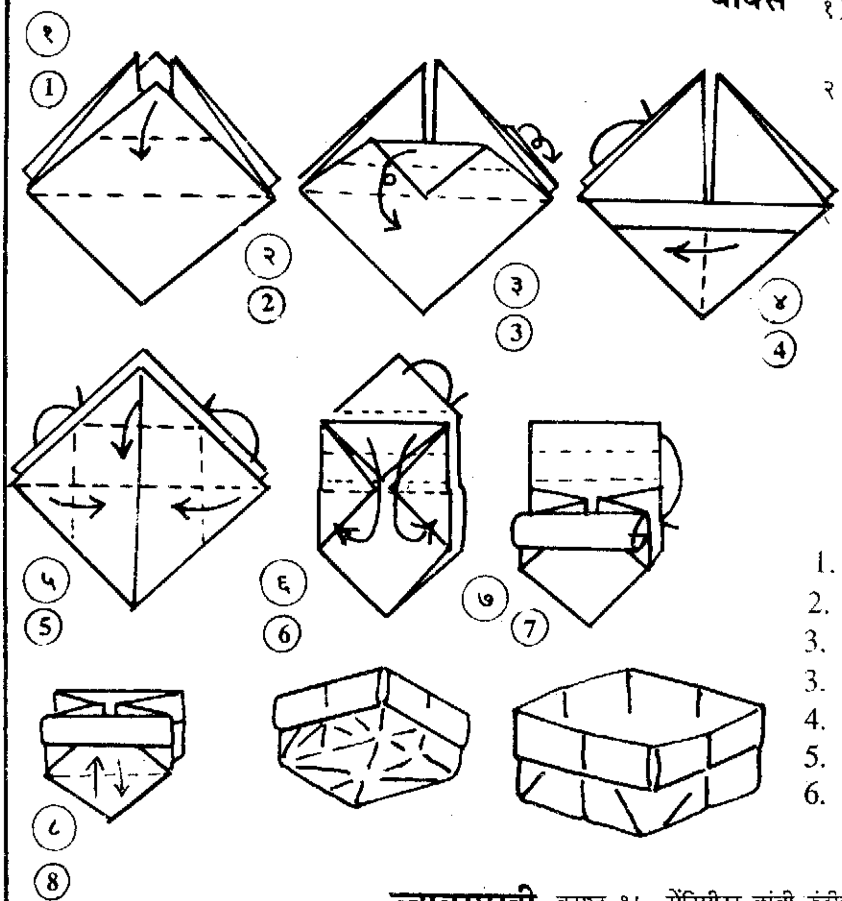

बॉक्स

१) १५ सेंटिमीटर लांबी-रुंदीच्या चौकोनी कागदाचे आडवे व उभे मध्य काढून रुमाली घडी घालावी. (मूलभूत घड्या पहा)

२ ोक घडीच्या मध्यरेषेपर्यंत दुमडावे. हीच कृती मागील बाजूने करावी.
डी पुन्हा मध्यरेषेपर्यंत दुमडून पट्टी मध्याच्या खाली दुमडावी. हीच कृती मागील बाजूसही करावी.

४) बाणाच्या दिशेने पुढून मागून घडी घालून घडी बदलावी.

५) दोन्ही कोपरे पुढून व मागून घडीच्या उभ्या मध्यापर्यंत घ्यावे. वरील टोक आडव्या मध्यापर्यंत घ्यावे.

६) वरील बाजूची मागून व पुढून पट्टी करून ती खाली घ्यावी.

७) पट्टी सुटू नये म्हणून घडीत अडकवावी. ८) खालील टोक दुमडून खूण घ्यावी. ९) आतून घडी मोकळी करून आकार द्यावा.

Box

15 cms. square of any colour.

1. Begin with preliminary base. (See basic folds)
2. Fold corner to centre in front and behind.
3. Fold down on centre line - in front and back.
3. Fold the top flap to the left - Do same behind.
4. Fold sides to the centre. Repeat behind.
5. Fold down twice and tuck the corner in.
6. Crease lower portion and open out to form box.

ज्वालामुखी

कागद १५ सेंटिमीटर लांबी-रुंदीचा जाडसर चौकोन. कागदाची रुमाली घडी घालून घ्या. (मूलभूत घड्या पहा)

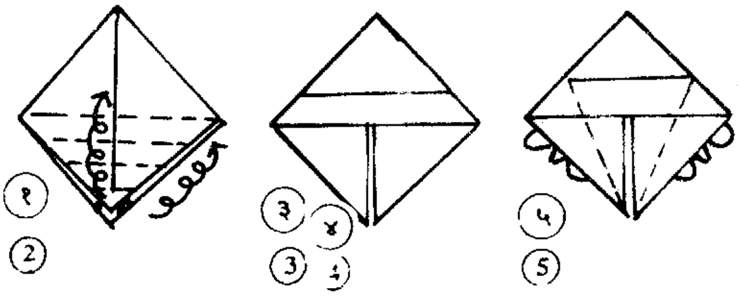

१) तयार रुमाली घडीचे सुटे टोक वर घेऊन खाली घ्या. मध्याची खूण मिळेल.

२) टोक मध्याच्या खुणेपर्यंत दुमडून पुन्हा उलगडून खूण घ्या.

३) मिळालेल्या खुणांचा उपयोग करून दुमडत जात पट्टी बनवा व ती मध्यावर दुमडा.

४) हीच कृती मागील बाजूने करावी. ५) खालील चारी बाजू घडीच्या आतील बाजूस दुमडा. दोन पुढून . दोन मागून. ६) वरील चौकोनी तुकडा कात्रीने कापा.

७) कापलेला तुकडा घडीत अडकवून थोडा पुढे सरकवा.

८) बाजू हलवण्यास सुरुवात करा. तुकडा पुढे सरकत वरून बाहेर येईल.

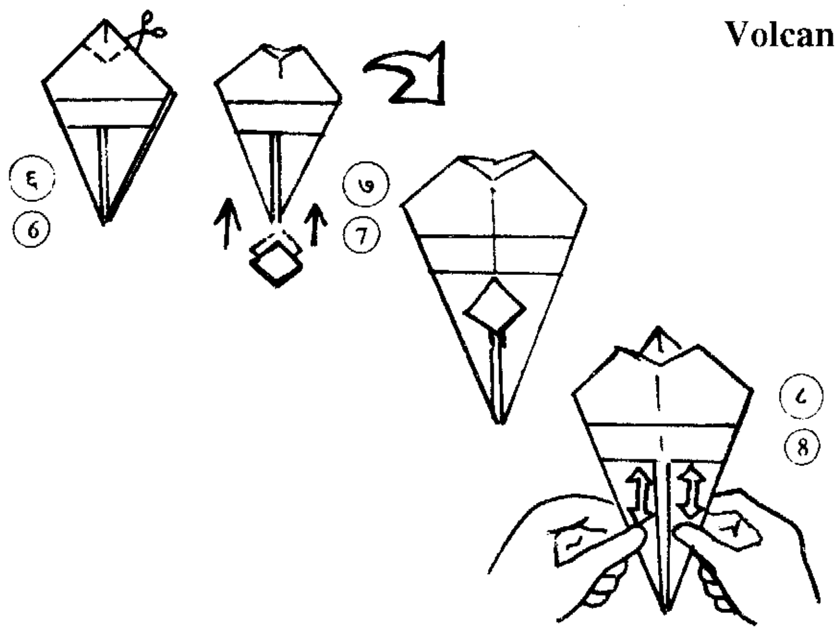

Volcano

1. Begin with preliminary base. Fold down the upper corner to find the centre. (see basic folds)
2. Again find the centre.
3. Fold and fold up on the creases formed to form a strip. (see figure)
4. Repeat the same behind with the back flap.
5. Fold the inner flaps behind (2 front ones and 2 back ones)
6. Cut a small square at the top.
7. Insert the small square and slide it slightly up as shown in Figure 7.
8. With both hands slowly pull and push and see the small square travelling up and out of the hole at top.

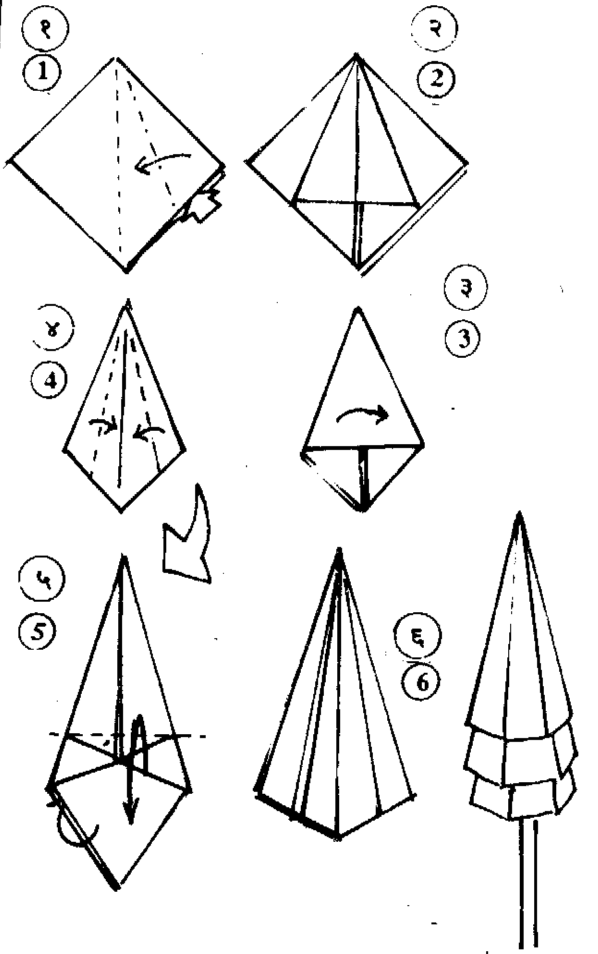

सुरुचे झाड

१५ सेंटिमीटरचा चौकोनी हिरव्या रंगाचा जाडसर कागद. कागदाची रुमाली घडी घाला.

१) उजवी बाजू बंद टोकाकडून मध्यापर्यंत दुमडून परत उलगडा व खूण घ्या.

२) बाजू उभी करून मधून मोकळी करून दाबा (स्कॅश) या प्रमाणे चारहि बाजू तयार करा.

३) डावी बाजू उजव्या बाजूला जुळवा म्हणजे प्लेन बाजू वर येईल. हीच कृति मागील बाजूने करा.

४) बाजू मध्यापर्यंत दुमडून घडी अरुंद करा. हीच कृति मागील बाजूने करा.

५) मोठी करून दाखविलेली आकृति त्रिकोन लक्षात घेऊन घडीचे खालचे टोक वर दुमडून खाली घ्या व खुणा घ्या.

६) कलाकृति आतून मोकळी करून टोके आत सरकवा.

आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे खोड लावून किंवा नुसते झाड तयार करा.

Tree

15 cms squares of green colour of thick paper.

Begin with preliminary base.

Fold side to center to form a crease unfold. lift up the side and squash. Repeat other three sides.

Bring the left side flap over the right so that the plain side fasc you. Repeat on all side.

Fold the sides to the center. so that the model is narrowed. Repeat on all sides.

Fold up the four lower flaps up on the dotted line to form creases unfold.

Now gently open out the model and tuck in the lower flap into the model to lock. it the model will be in the form of a one. Make three such cones and place one on top of the other and fix the whole tree on a stick or a paper tube.

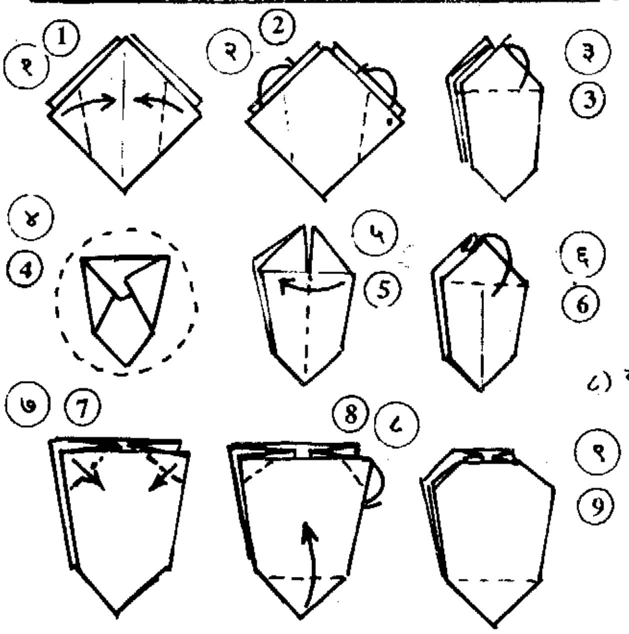

पुष्पपात्र

२० सेंटमीटरचा चौकोनी रंगीत आणि जाडसर शोभिवंत कागद. कागदाची रुमाली घडी घालून घ्या. १) उजवा आणि डावा के[illegible]रा मध्यापर्यंत दुमडून पुन्हा उलगडून खूण घ्या. हीच कृति मागील बाजूस करावी.
२) वरील खुणांचा उपयोग करून रिव्हर्स फोल्डचा उपयोग करून घड्या आत घ्या.
३) वरील टोक आत दुमडा. आतील उजव्या बाजूची घडी कोपऱ्याच्या खाली घाला.
४) (आतील घडीचे दृश्य) याचप्रमाणे मागील कोपरा. ५) उजव्या बाजूची घडी डावीकडे घेऊन घडी बदला. हीच कृति मागील बाजूस करा. ६) क्रमांक ३ प्रमाणे वरील टोके आत दुमडा.
७) तुटक रेषेवर कोपरे दुमडा व उलगडून खुणा घ्या. हीच कृति मागील बाजूने करा.
८) या खुणांचा उपयोग करून रिव्हर्स फोल्ड करून चारी कोपरे आत घाला. ९) तळाकडील टोक वर दुमडून पुन्हा खाली घ्या व खूण घ्या. आत बोट घालून कलाकृति उलगडा व आकार घ्या.
१०) तयार कलाकृति. क्रमांक १ मधील घड्यांचा आकार बदलून पुष्पपात्राचा आकार बदलतो.

Flowers Vase

20 Cms. Square of colured thick paper begin with priliminary base. 1) Fold left and right corners to the centre line and return- Repeat behind. 2) Reverse fold using the crease lines just made repeat behind 3) Fold the top point into the model covering the small inner flap at right. 4) Like this (a view of the reverse side of the upper layers) repeat behind. 5) Fold right flap to left. Repeat behind. 6) Repeat step 3. 7) Fold the top corners and return repeat behind. 8) Reverse fold using these crease lines repeat behind. 9) Flatten the bottom point; place a finger inside the model at top and raise the four sides of the vase. 10) The vase completed. Its shape can be altered by altering the position of the crease lines in step.

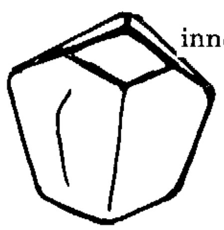

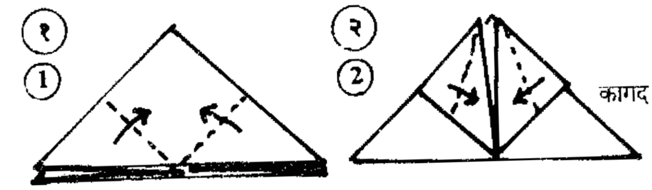

बेडूक : १

कागद १५ सेंटिमीटर चौकोन १) कागदाची वॉटर बाँबची घडी घालावी. दोन कोपरे वर घ्यावेत. २) घडी तुटक रेषेवर दुमडावी. ३) खूण घेऊन 'रॅबिट इअर' च्या कृतीने घडी करावी. टोक खाली घ्यावे. ४) याचप्रमाणे दुसऱ्या कोपऱ्याची घडी घालावी. दोन्ही घड्या उजव्या हाताला घ्याव्या. ५) मागील कोपऱ्याची अशीच घडी घालावी. ६) टोक वर घ्यावे. ७) पायाचा आकार द्यावा. ८) राहिलेल्या चौथ्या टोकाची घडी घालावी. पायाचा आकार द्यावा. उजव्या हाताची घडी डावीकडे घेऊन मागील पायांचे आकार घ्यावे. पुढील व मागील टोके दुमडून आकार द्यावा. कलाकृती पालथी घालावी व बेडकास बोटाने दाबावे.

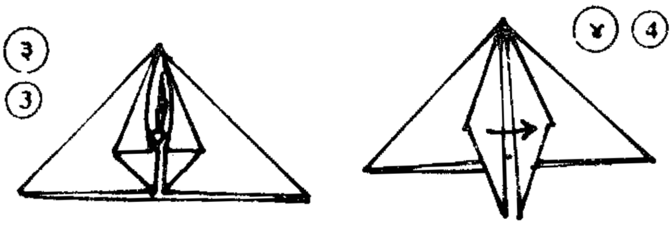

Frog 1

15 cms. square

1) Make a waterbomb base of the paper. Turn the two corners upward.

2) Fold up along the dotted line.

3) Take a crease & Fold recording to Rebbit Ear. Upper end should be turned down.

4) Fold the other corner also. Both folds should be taken to eight side.

5) Fold the rear corner likewise.

6) Take the end upwords.

7) Give the form of a Leg.

8) Remaining form the end should be folded. Give the form of a Legs Right side fold should be taken to left to form rear legs. Give shape by folding front & back ends. Reverse the model & press the frog by finger.

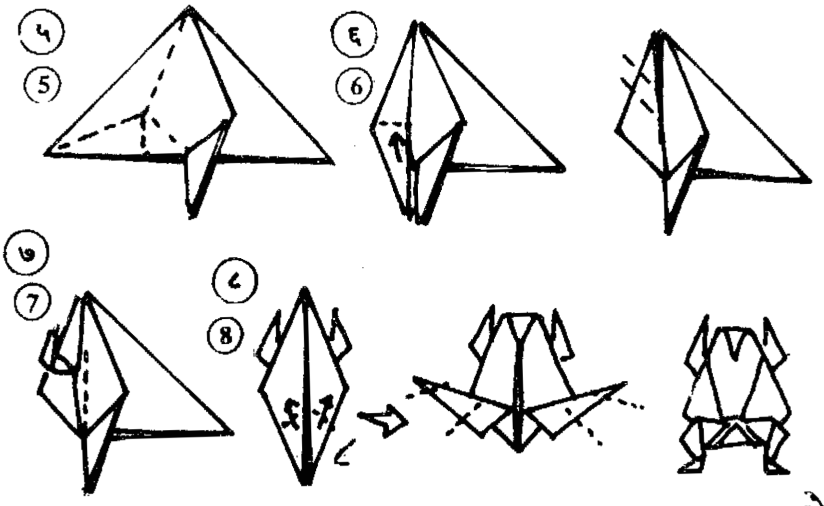

बेडूक : २

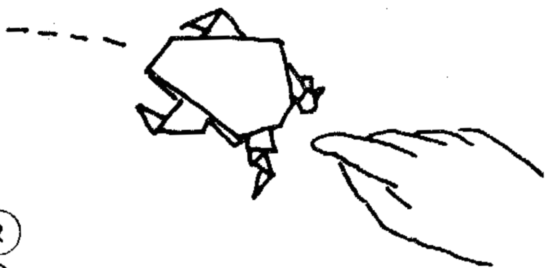

बेडूक तयार करण्यासाठी परिचय कार्ड वापरा (व्हिजिटिंग कार्ड)
९ सें. मि. × ५।। सें. मि.

१) कार्डाच्या एका बाजूला (वॉटरबाँब) फुग्याची घडी घाला.
२) घडीचे कोपरे दुमडा. पाय तयार होतील.
३) बाजू वरील घडी न झाकता मध्यापर्यंत दुमडा.
४) खालील बाजू घडी तुटक रेषेपासून वर घ्या.
५) दुमडलेली बाजू पुन्हा खाली घ्या.
६) तयार घडी उलटी करा. घडीवर बोटाने दाब द्या. बेडूक उडी मारील.

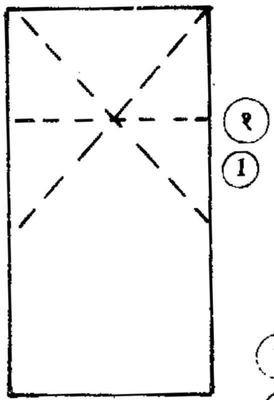

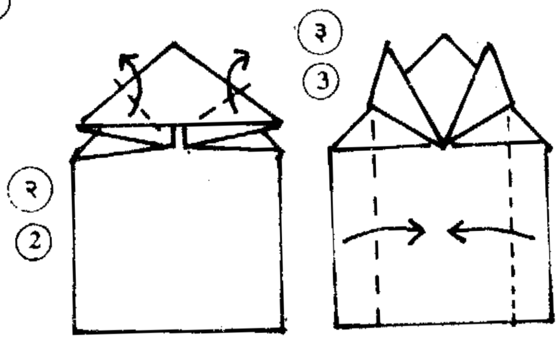

Jumping Frog :2

You need a visiting card for this model or any thick paper of the size of 9 cms × 5,1/2 cms.

1. Make a waterbomb base at one end of the card.
2. Fold up the corners of the upper layer to form legs.
3. Fold sides to the centre.
4. Fold up on the dotted line.
5. Fold down again.
6. Turn the model around.
7. Press finger and release - See the frog jump.

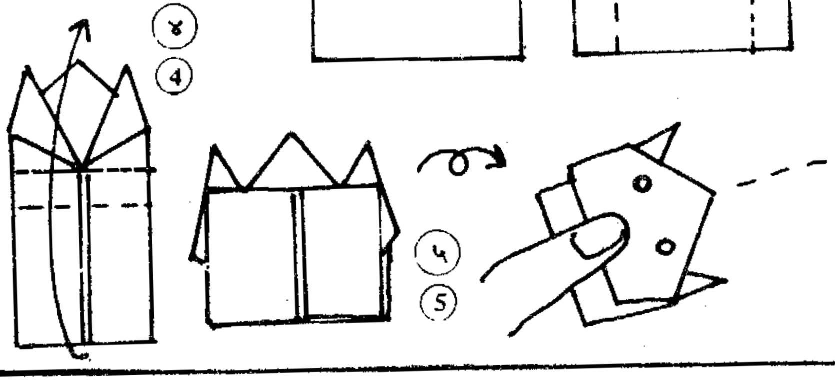

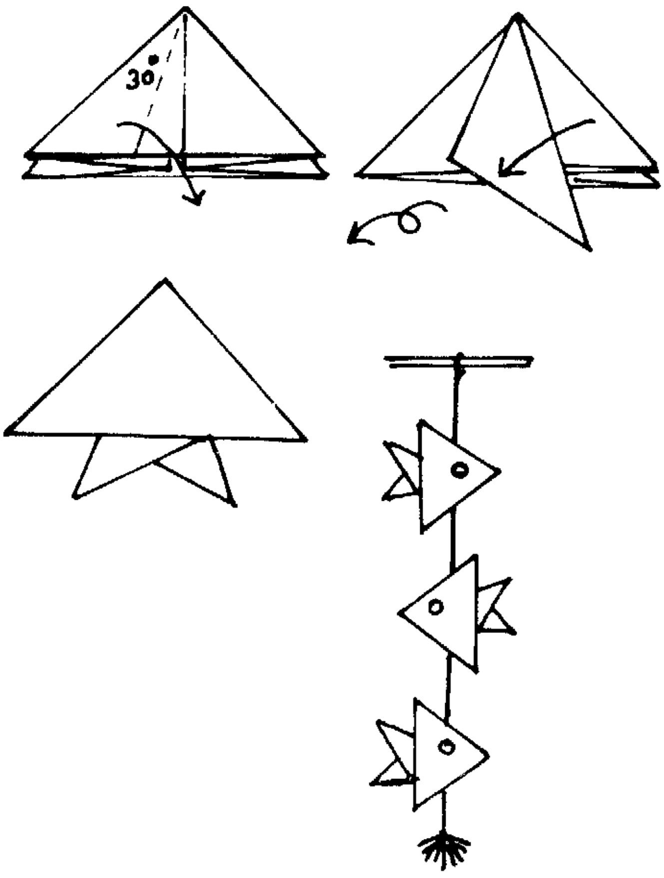

मासा

कागदाची वॉटरबॉंबची घडी घाला. (मूलभूत घड्या पहा).

आकृती पाहून मासे तयार करून टांगते करा.

Fish

Start with a water bomb base and fold as shownin the diagrams.
A wall hanging can be made by stringing together 2-3 fish.

फुगा

कागद १५ से. मी. चौकोन

१) कागदाची फुग्याची घडी घाला. मूलभूत घडी पहा.

२) दोन कोपरे पुढून व दोन मागून वर घ्या.

३) दोन कोपरे पुढून मध्यापर्यंत घ्या. हीच कृती मागील बाजूने करा.

४) वरील टोके प्रथम तुटक रेषेवर दुमडा.

५) पुन्हा दुमडून घडीच्या आत सरकवा.

६) फुगा हवा भरून फुगवा.

Balloon

15 cms. square.

1) Begin with water bomb base.

2) Fold corners up. Repeat behind.

3) Fold corners to centre. Repeat behind.

4) Fold down top portion and push into the pockets of the side triangles. Repeat behind.

5) Blow into the hole - the model will inflate.

You can make small balloons and string them to make a garlend.

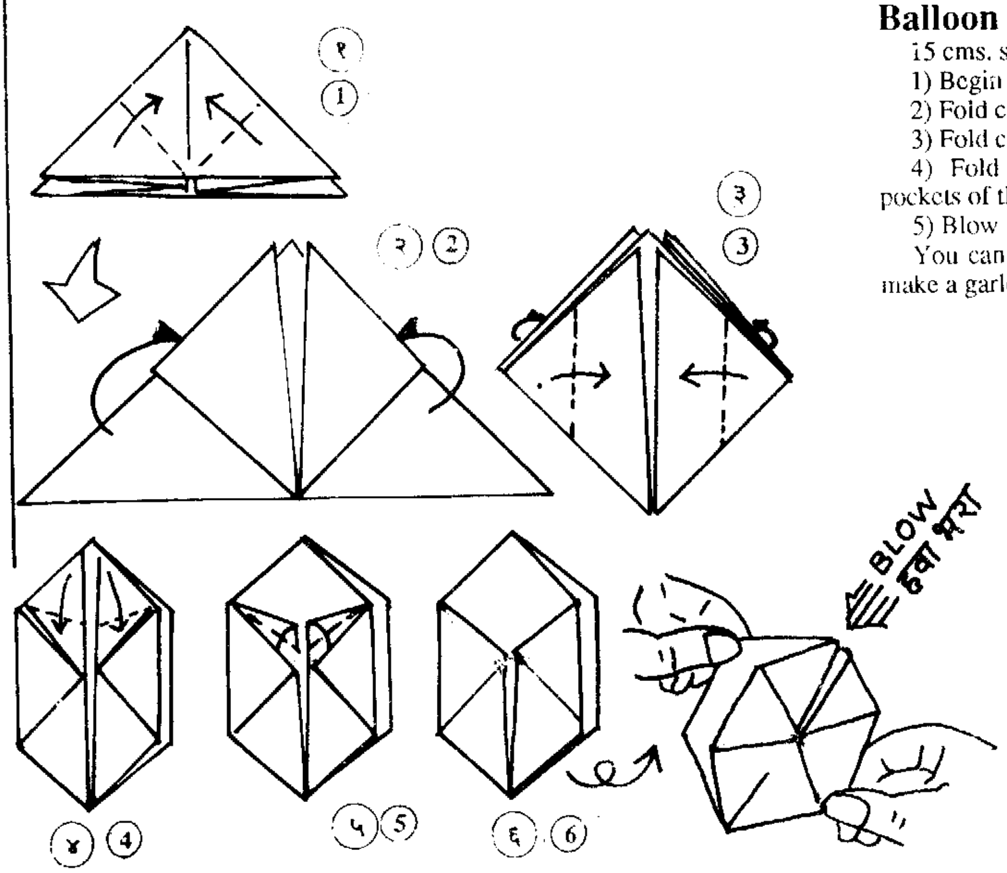

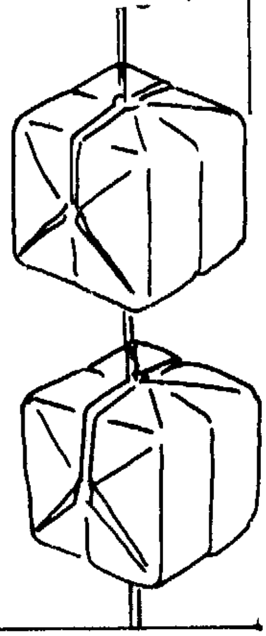

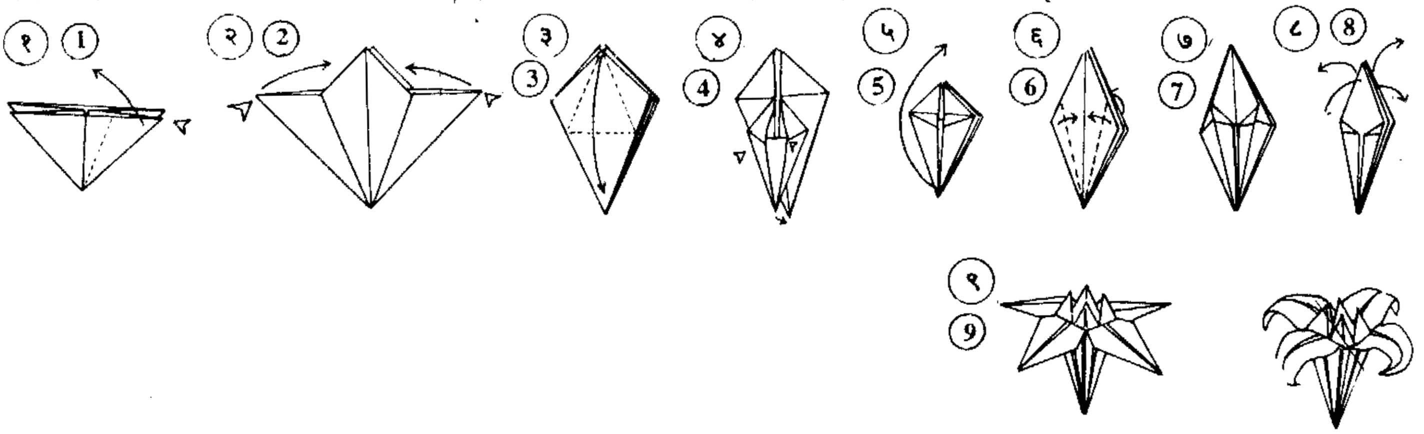

लिलीचे फूल

कागद – १५ सें. मी.चा चौकोन. मोहक रंगाचा.

१. रंगीत बाजूवर ठेवून कागदाची फुग्याची घडी घाला.
२. चारी बाजू मध्यापर्यंत दुमडून खुणा घ्या. नंतर कोपरा मोकळा करून उचला व मध्यावर दाबा. याप्रमाणे दोन पुढून व दोन मागून चारी कोपरे दाबा.
३. बर्डबेसप्रमाणे पाकळी बनवा.
४. चारी पाकळ्या बनवा.
५. पाकळ्यांची टोके वर घ्या.
६. बंद बाजूने बाजू मध्यापर्यंत दुमडून घडी अरुंद करा.
७. याप्रमाणे चारी बाजू अरुंद करा.
८. पाकळ्या उलगडून फूल फुलवा.

Lili Flower

15 cms. square of a coloured paper.
Begin with the waterbomb base.

1. Fold and unfold all sides to centre to form a crease.
2. Lift up the sides and squash them.
3. Each flap has to be folded as for a bird base. See diagrams for bird base.
4. Repeat on all the four sides.
5. Bring the tips to top.
6. From close side fold the sides to the center to narrow the lower portion.
7. Repeat on other sides.
8. Open out the petals to form flower.

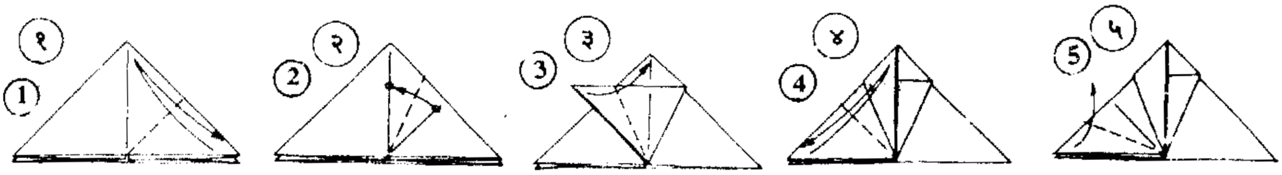

पिरॅमिड

१५ सें.मी.चा जाडसर चौकोनी कागद. कागदाची फुग्याची घडी घाला.

१) घडीचा उजवा कोपरा वरील टोकापर्यंत दुमडून पुन्हा खाली घेऊन खूण घ्या.

२) खुणेची रेघ मध्याच्या रेघेवर येईल अशा प्रकारे घडी घाला.

३) टोक वरच्या टोकापर्यंत दुमडा.

४) दुसरे टोक वरच्या टोकापर्यंत दुमडून पुन्हा उलगडून खुणेची रेघ घ्या.

५) दुसरा कोपरा क्र. ४ मध्ये मिळालेल्या खुणेच्या रेघेपर्यंत दुमडा.

६) संपूर्ण घडी बाणाने दाखविल्याप्रमाणे कडेपर्यंत घ्या. टोक वरच्या टोकापर्यंत जाईल.

७) दोन्ही टोके घडीच्या आत सरकवा.

८) हीच कृती दुसऱ्या बाजूने करा.

९) टोकातून हवा भरून पिरॅमिड फुगवा. तयार पिरॅमिड.

Pyramid

15 cms. square of slightly thick paper of any colour.

Begin with waterbomb base.

1) Fold and unfold the right hand corner to the top.

2) Fold the flap in such a manner that the crease formed in No. 1 falls on the center line.

3) Fold on the dotted lines.

4) Make a crease as in fig. 1 on the left hand side.

5) Fold the lower edge to the crease fromed in 4.

6) Fold the complete flap to the right as shown.

7) Fold down the two top comers into the pockets.

8) Repeat behind on the two flaps.

9) Blow as shown.

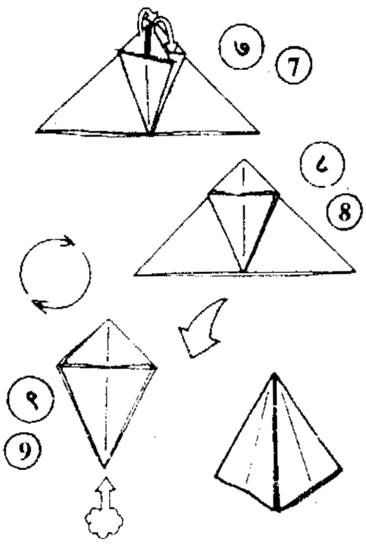

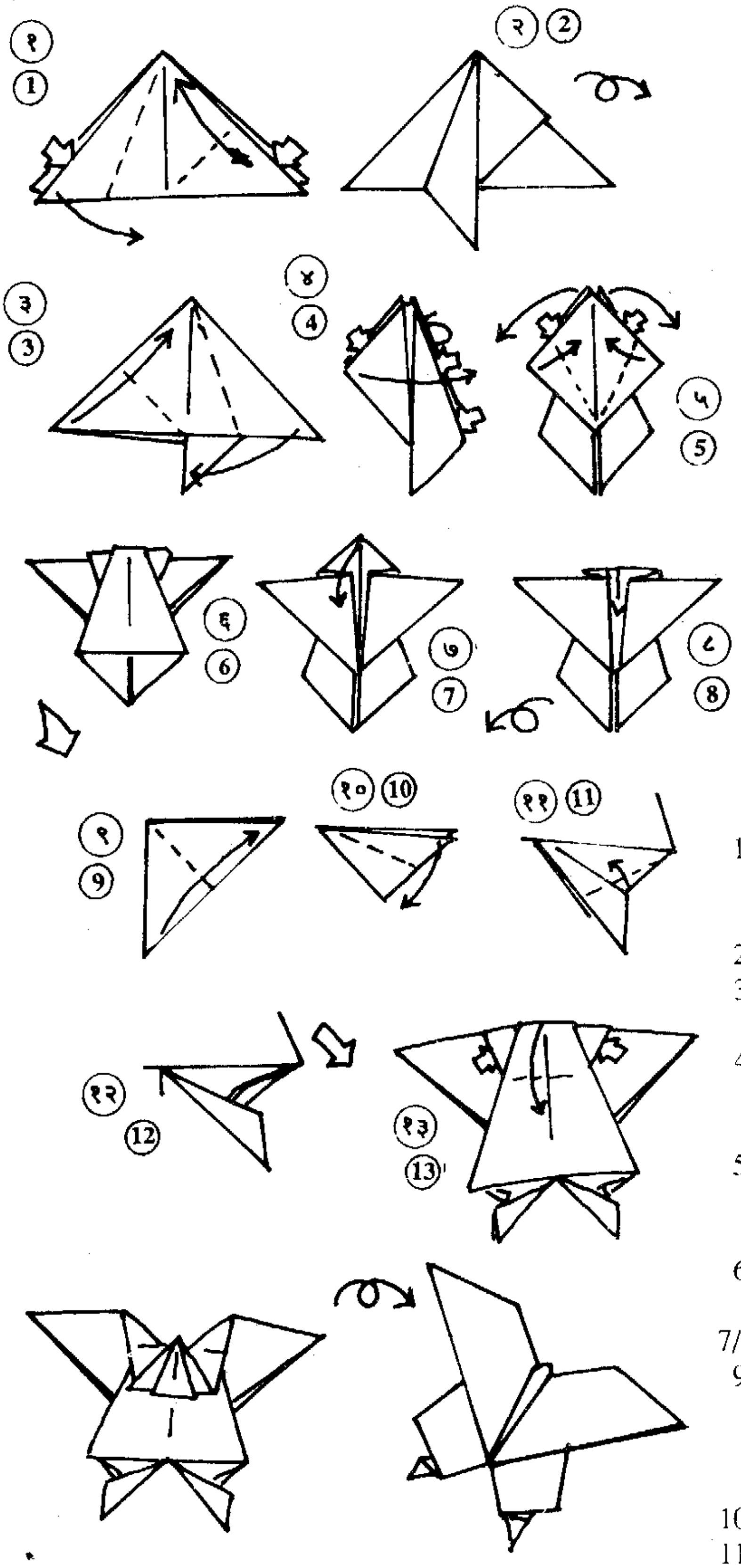

फुलपाखरू

कागद १५ सेंटिमीटर चौकोन

१) कागदाचे मध्य काढून फुग्याची घडी घाला. (मूलभूत घड्या पहा) बाणाच्या दिशेने एक कोपरा मध्य रेषेपर्यंत खाली घ्या. दुसरा कोपरा वर घ्या.

२) घडी पालथी घाला.

३) एक कोपरा वर, एक कोपरा खाली घ्या.

४) पुढील बाजूने डाव्या हाताची घडी उजव्या बाजूला घ्या. मागील बाजूने उजव्या हाताची घडी डाव्या बाजूला घ्या.

५) बाणाच्या दिशेने बाजू मध्यापर्यंत घेताना आतील बाजू बाहेर काढा.

६) वरील टोक दुमडून घडीच्या आत सरकवा.

७) संपूर्ण घडी उलटी करा.

८) उलटी घडी (टोक मोठे करून चित्र ९)

९) खालील टोक घडीपर्यंत दुमडा.

१०) दुमडलेली बाजू पुन्हा उलटून कडेपर्यंत दुमडा.

११) तुटक रेषेवर घडीच्या मधील कोपरा आत सरकवा.

१२) दुमडलेल्या घडीचे याचप्रमाणे दुसरे टोक करा.

१३) तोंडाची घडी बाजू दाबत खाली ओढा व घडी उलटा.

तयार फुलपाखरू

Butterfly

15 cms square - preferably with design.

1. First make a waterbomb base (See basic folds). Fold one corner down and the other up in the direction of the arrow.
2. Turn the model around.
3. Repeat step 1 - Fold one corner up and the other down.
4. Fold the left hand portion to the right side in front and the right hand position to the left side behind.
5. Fold the sides to the centre in the direction of the arrow the flaps will automatically come forward.
6. Fold down the upper corner under the two flaps.

7/8. Turn the model around. See fig.

9. The two lower triangle are enlarged in this figure and to be folded as shown. Fold up the corner to the folded edge.
10. Fold the side to the edge.
11. Fold in the lower corner on the dotted line.
12. Repeat on the other corner.
13. Fold down the top part on the dotted line. Simultaneously squash folding the sides. Turn the model around - the completed butterfly.

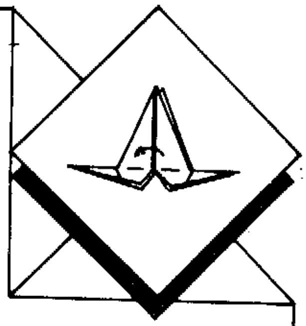

बेडूक
Frog

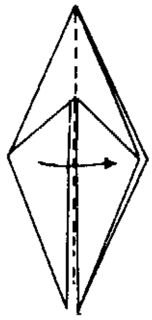

①

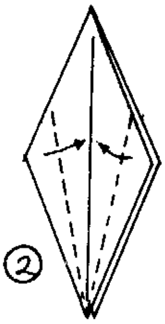

②

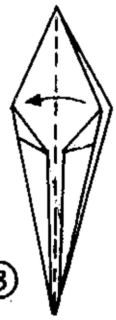

③

चौकोनी, हिरवट रंगाचा कागद
१) फ्रॉगबेस तयार करून घ्यावा. (पान ८)
डावीबाजू उजवीकडे घ्यावी. मागील बाजूने हीच कृति करावी.

Use a square of paper green in colour.
1) Start by completing the frog base.
Take the front left flap across to the right.
Turn the paper over and fold the front right flap across to the left.

२) खालील बाजू मध्यापर्यंत दुमडाव्या. हीच कृति इतर तीन बाजूंना करावी.
३) उजवी बाजू डावीकडे घ्यावी. हीच कृति मागील बाजूने करावी.

2) Fold the lower edge of the front flaps to the centre creas. Repeat on other three sides.
3) Turn the flaps on both sides.

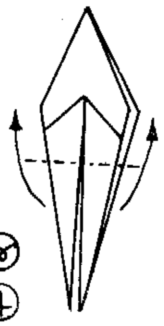

४
④

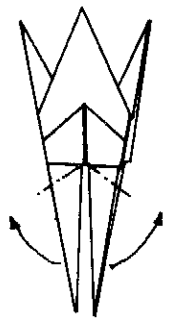

५
⑤

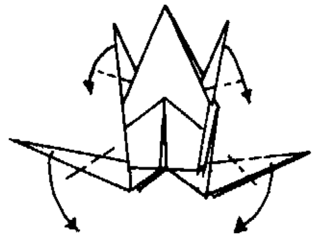

६
⑥

४) खालील टोके इनसाईड रिव्हर्स फोल्डने जातील तेवढी वर घ्यावी.
५) दुसरी दोन टोके इनसाईड रिव्हर्स फोल्डने एक डावीकडे व एक उजवीकडे घ्यावे.

4) Inside reverse fold the front pair of bottom points up as far as they will.
5) Inside reverse fold the remaining pair of points out to the left and right.

६) चारही टोके व्हॅली फोल्डने दुमडून पाय तयार करावे.

6) Valley fold each of the four points to from legs.

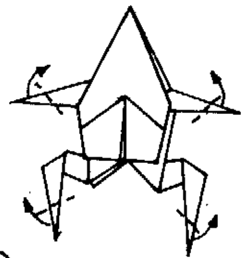

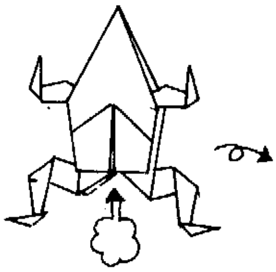

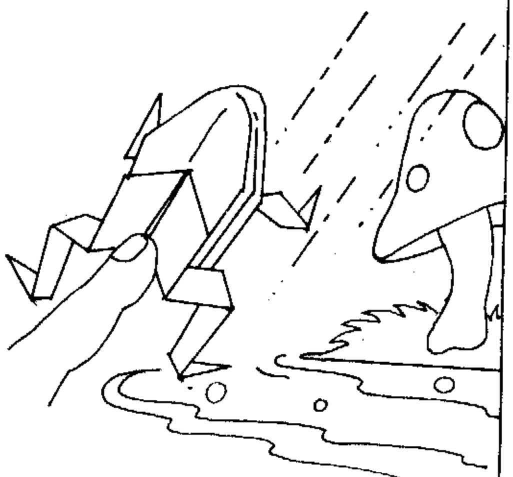

७
⑦

७) पुन्हा एकदा टोके दुमडून पाय करावे.
८) फुगवून बेडूक तयार करावा.

7) Fold each of the points again, to form feet.
8) Blow into the hole at the bottom of the model and press down on the top point to raise the form of the body turn over.

९) बेडूक उडी मारतो.

9) Make the frog jump.

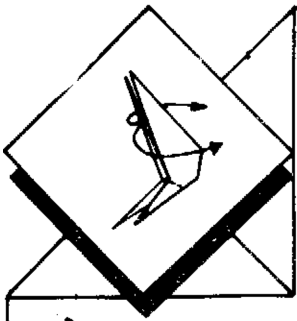

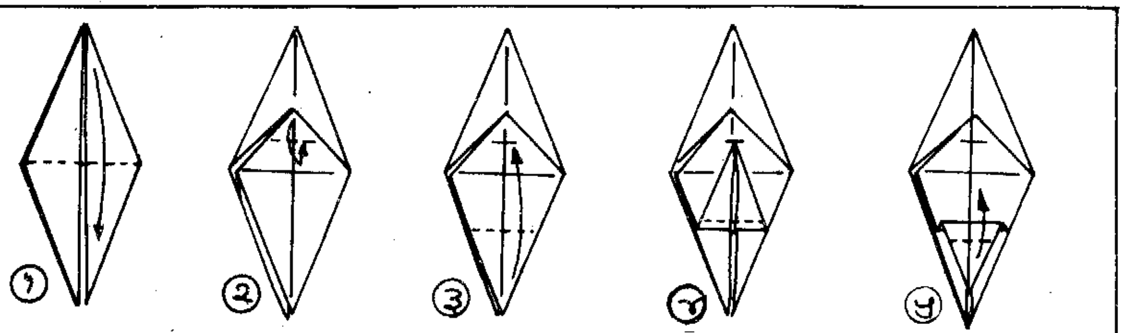

घोडा

पुढील भाग
Head section

१५ × १५ सें.मि. चे दोन चौकोन घ्या. बर्डबेस तयार करा.
१) वरील घडा खाली घ्या. २) मधल्या घडीचा मध्य काढा.
३) खालील घडी मध्यबिंदपर्यंत दुमडा.
४ ते ७) क्रमाने घड्या घाला.

Use two squares 15x15 cm. of brown paper. Fold birdbase.
1) Fold upper flap down.
2) Mark the centre of middle flap.

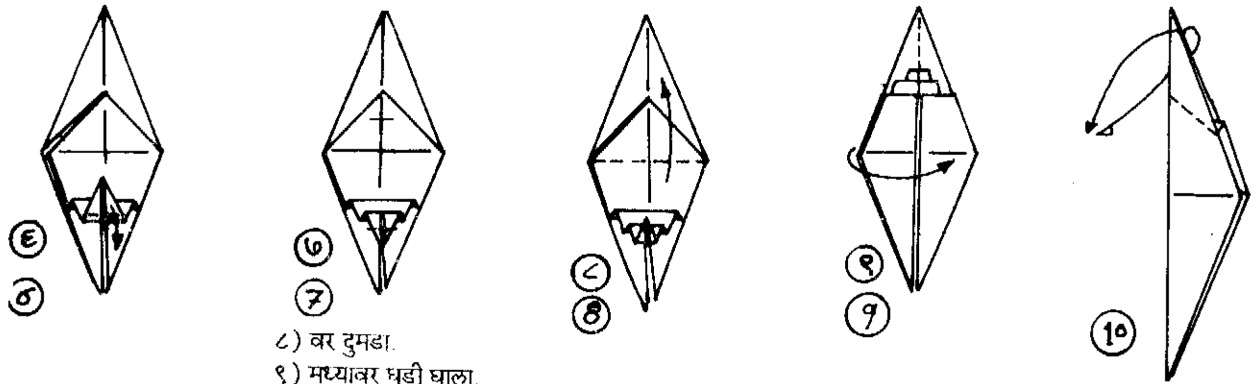

८) वर दुमडा.
९) मध्यावर घडी घाला.
१०) टोकाची रिव्हर्स फोल्ड.
११) टोक आत दुमडा.

8) Fold up. 9) Fold at the centre. 3) Fold bottom flap to the middle point. 4 to7)Fold down flap in numerical order.

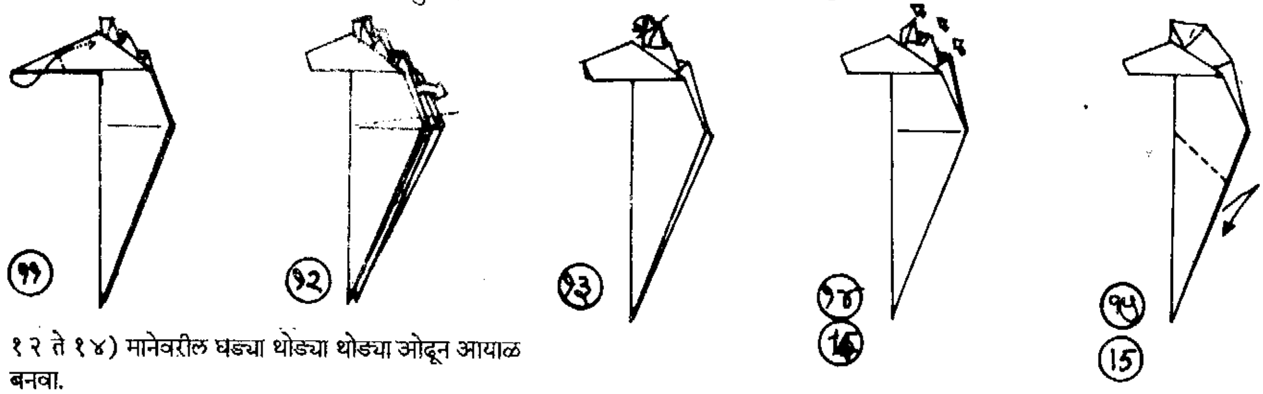

१२ ते १४) मानेवरील घड्या थोड्या थोड्या ओढून आयाळ बनवा.
१५) खालील टोकाला घडी घाला व उलगडा.
१६) इन्साइड रिव्हर्स फोल्ड.

10) Outside reverse fold. 11) Fold tip in. 12 to 14) Pullout small folds one by one to give shape. 15) Fold and unfold bottom end.

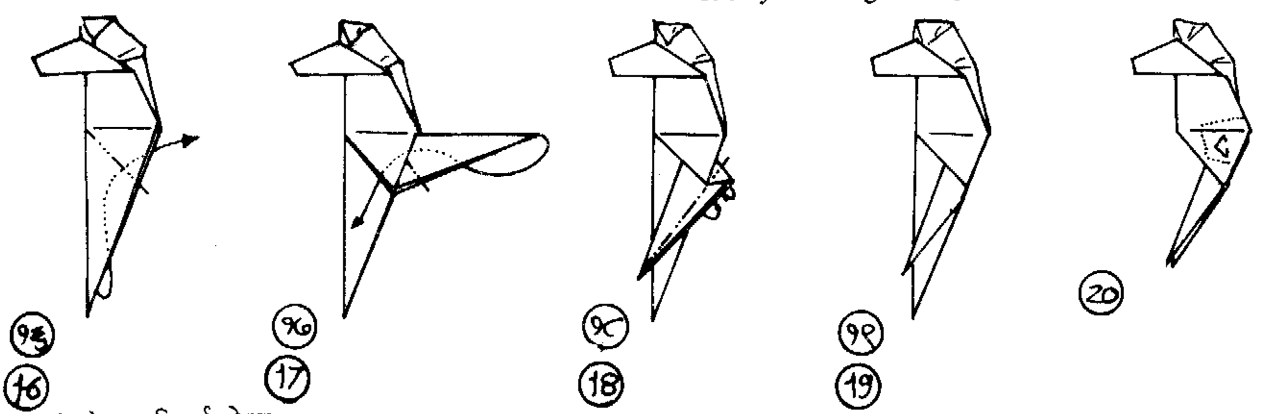

१७) पुन्हा रिव्हर्स फोल्ड.
१८) बाजू दुमडून पाय बारीक करा.
१९) याच प्रकारे दुसरा पाय.

16) Inside reverse fold one flap up. 17) Repeat inside fold again. 18) Shape leg folding sides in. 19) Fold other leg same way

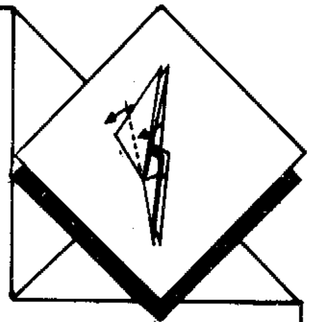

Horse

Rear Section

मागील भाग

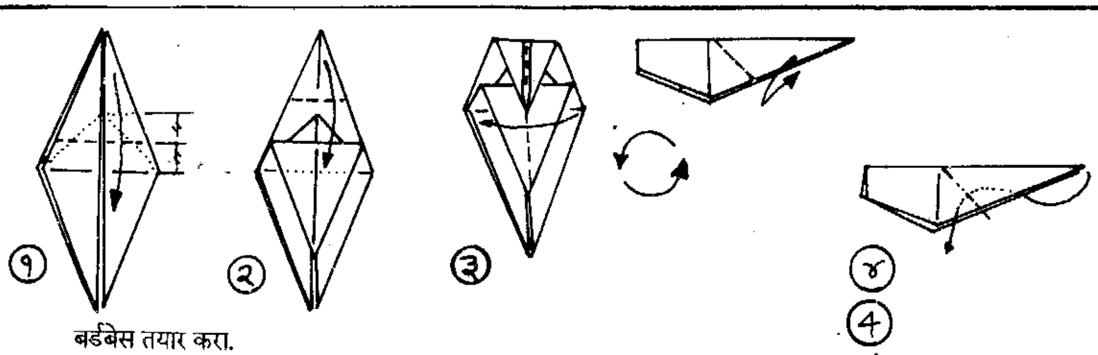

बर्डबेस तयार करा.

१) मधल्या घडीचा मध्य काढून वरील घडी मध्यापर्यंत .
२) दुसरी वरील घडी, घडीच्या मध्यावर.
३) मध्यावर घडी.

1) Mark centre of middle flap and fold top flap down.

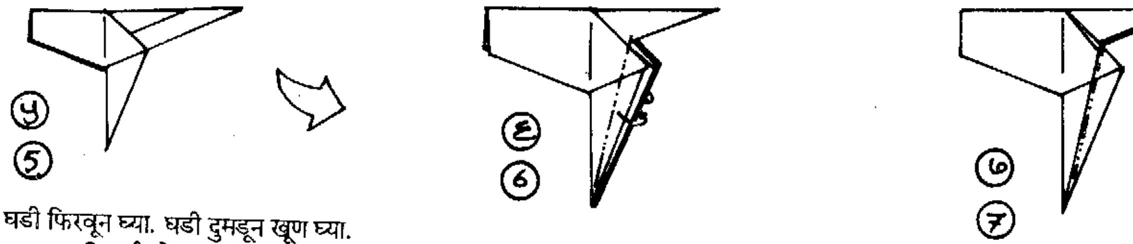

४) घडी फिरवून घ्या. घडी दुमडून खूण घ्या.
५) इनसाइड रिव्हर्स फोल्ड.
६) याचप्रमाणे मागील बाजू .
७) पुढील पायाच्या बाजू आत दुमडा.

2) Fold second flap to the centre of the fold.
3) Fold at the centre.
4) Turn the model. Fold and unfold flap.
5) Inside reverse fold the flap.

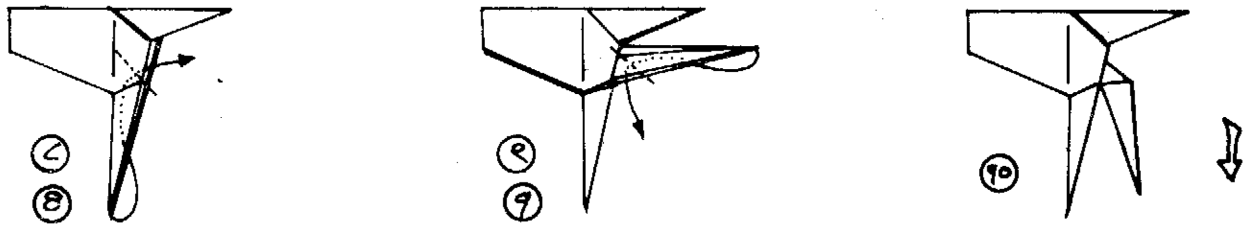

८) मागील बाजू याचप्रमाणे.
९) इनसाइड रिव्हर्स फोल्ड.

6) Finished figure. Repeat behind.
7) Fold in edges of front leg.
8) Repeat behind.
9) Inside reverse fold leg.

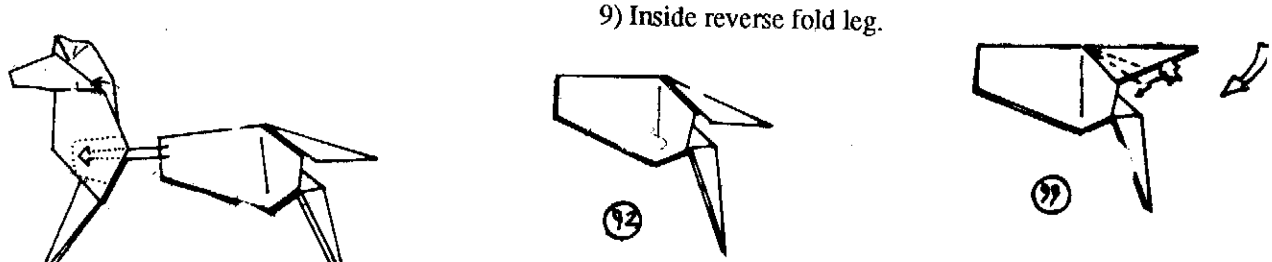

१०) पुन्हा इनसाइड रिव्हर्स फोल्ड.
११) शेपटीला आकार द्या.
१२) दोन्ही भाग जोडून घोडा तयार करा.

10) Refold again. Repeat for other leg.
11)Shape tail.
12) Join two parts together.

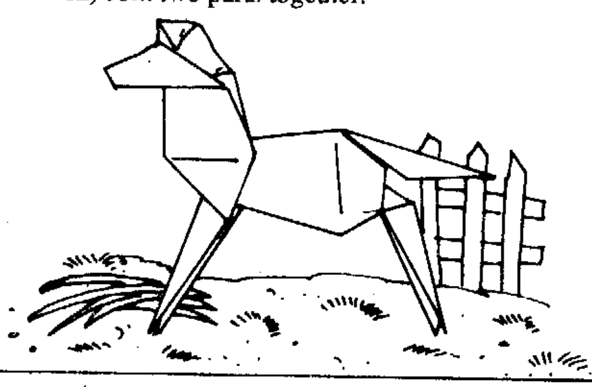

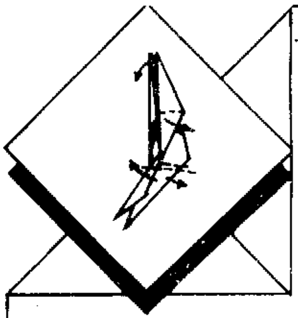

जिराफ
Giraffe

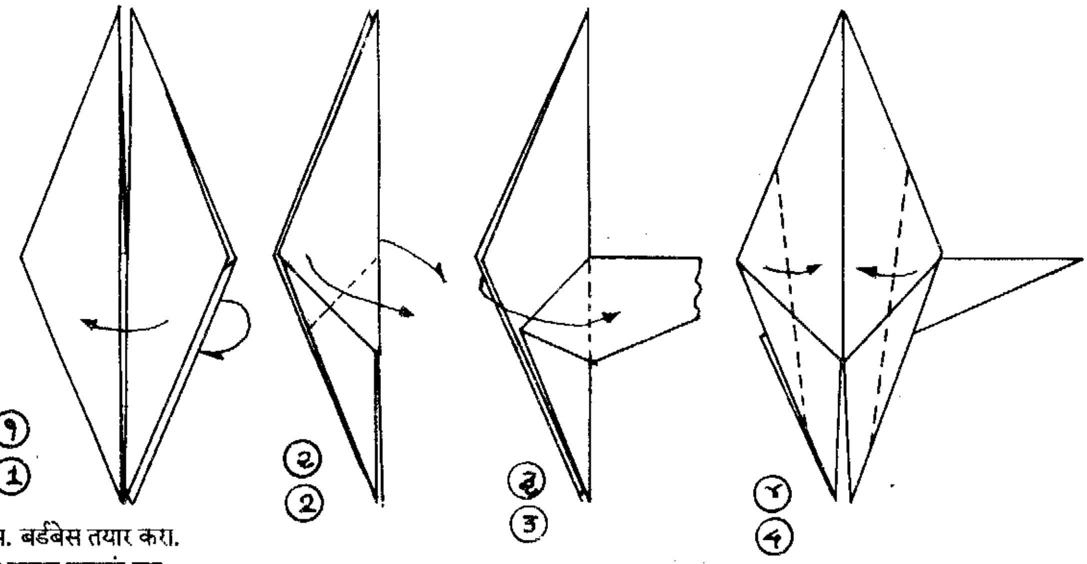

२५ ते ३० सेंमि. चौरस. बर्डबेस तयार करा.
१) उजव्या हातची घडी डाव्या बाजूला घ्या.
हीच कृती मागील बाजूने करा.
२) रिव्हर्स फोल्डने फक्त वरची घडी उजव्या बाजूला घ्या.
३) घडी उघडा. ४) तुटक रेषेवर दोन्ही बाजू दुमडा.

Begin with birdbase 25 to 30 cm. square.
1(Fold front and back right side flaps to left.
2. Outside reverse fold the top layer only.
3 Openout the fold. 4(Fold on dotted lines

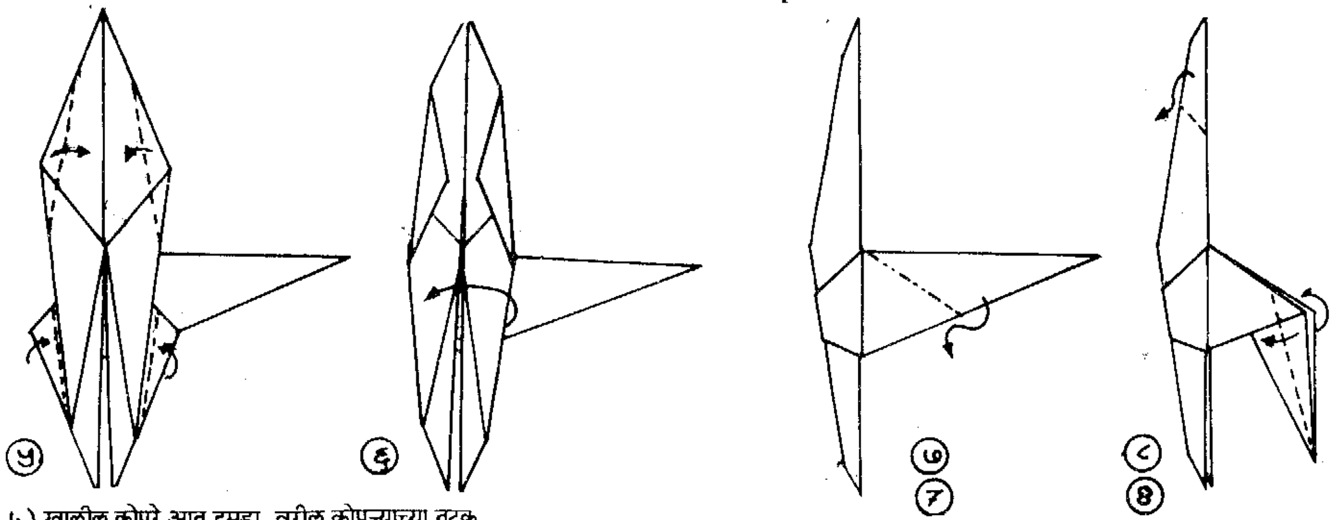

५) खालील कोपरे आत दुमडा. वरील कोपऱ्याच्या तुटक रेषेवर घड्या घाला.
६) मध्यभागी घडी घाला.
७) उजव्या बाजूची घडी रिव्हर्स फोल्डने घालून दुमडा.
८) बाजू दुमडून मागील पाय बारीक करा.
९) डोक्याला आकार द्या.

5(Tuck in lower flaps and fold top comers.
6(Fold at centre.
7(Reverse fold left hand flap.

8(Fold edges to shape leg.
Reverse fold top end.
9(Shape head.

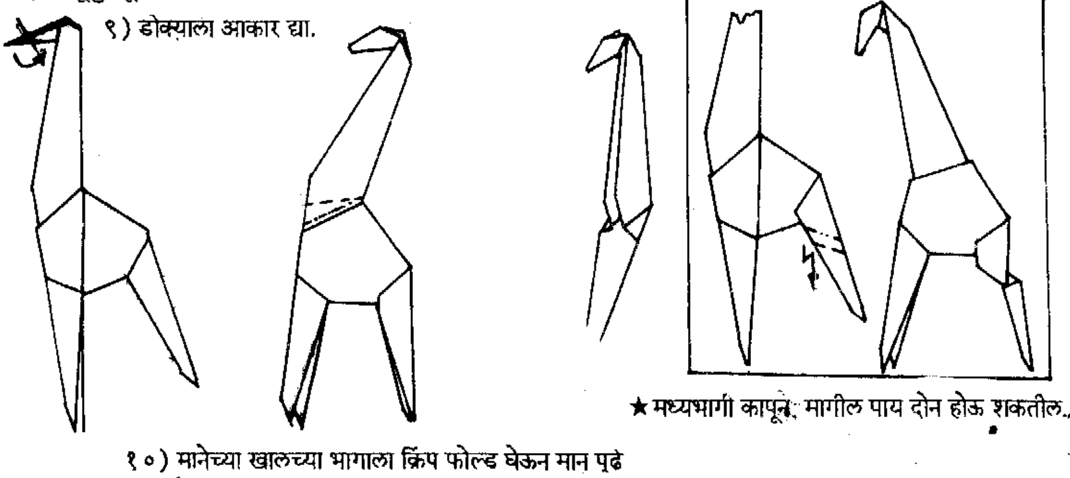

★ मध्यभागी कापून, मागील पाय दोन होऊ शकतील.

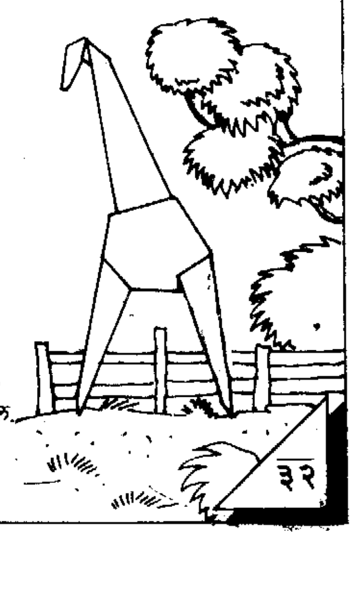

१०) मानेच्या खालच्या भागाला क्रिंप फोल्ड घेऊन मान पुढे झुकेल. 10(Crimp at the bottom of neck to give forward bent.

किटली
Kettle

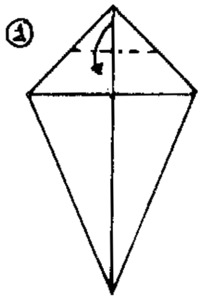

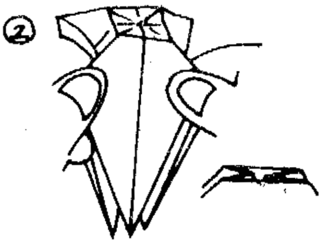

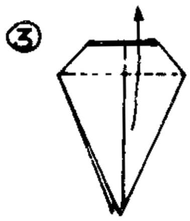

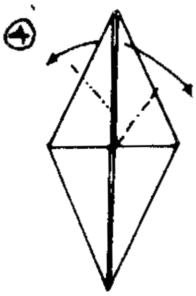

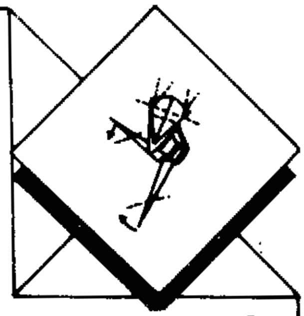

१) वरचे टोक रेषेपर्यंत दुमडून पुन्हा उलगडा.
1) Fold and unfold the top point.

२) बेस सिंक करा.(पान ५)
2) Sink in the top point. (page 5)

३) पुढील बाजू वर घ्या.
3) Lift up the front flap.

४) तुटक रेषेवर दोन बाजू इनसाइड रिव्हर्स फोल्डने दुमडा.
4) Inside reverse fold the top points on dotted lines.

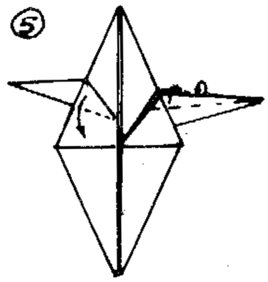

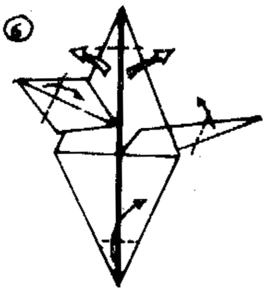

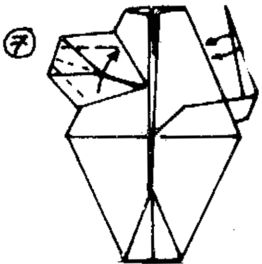

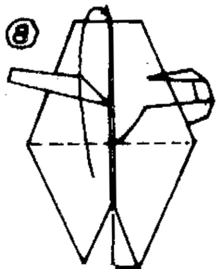

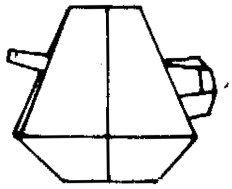

५) उजव्या हाताच्या घडीच्या बाजू आत दुमडा.
5) Fold into the sides of the right hand fold.

६) डाव्या हाताच्या घडीचे टोक दुमडा.
6) Fold the tip of the left hand side.

७) डाव्या हाताच्या घडीच्या बाजू दुमडून घडी बंद करा.
7) Fold side of left hand fold to give shape and close the fold.

८) खालील बाजू वर घेऊन टोक मागील घडीत गुतवा.
8) Liftup the bottom flap and insert the tip as shown.

पंख हलविणारे कबुतर
Flapping Pigeon

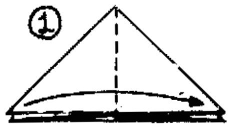

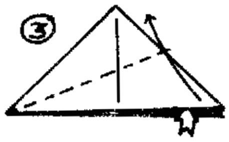

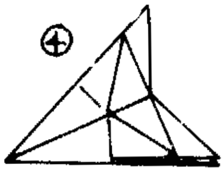

१) कागदाची वॉटरबॉंब घडी घाला. डावीकडील घडी उजव्या बाजूला घ्या.
1) Begin with water bomb Fold left flap to right hand.

२) बाजूला बाजू जुळवून मध्याची खूण घ्या.
2) Fold and unfold side to side and crease centre.

३) खालील वरची बाजू वरच्या बाजूला जुळवून कोपरा स्क्वॅश करून घडी बसवा.
3) Lift up the bottom side.

४) घडी उलटी करा.
4) Squash and join side to side .

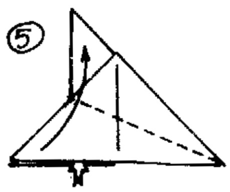

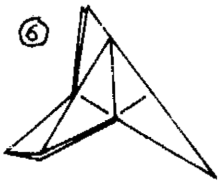

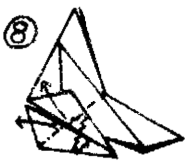

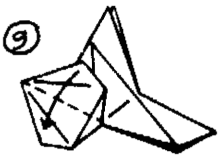

५) वरीलप्रमाणेच घडी घाला.
5) Repeat same on other side.

६) तयार घडी.
6) Resulting fold.

७) तुटक रेषेवर दुमडून घडी आतून उलगडा.
7) Fold left hand end and openout fold.

८) खालील कोपरा दाबून घडी बंद करा.
8) Open the fold squash at the bottom.

९) घडी बंद करा.
9) Fold again.

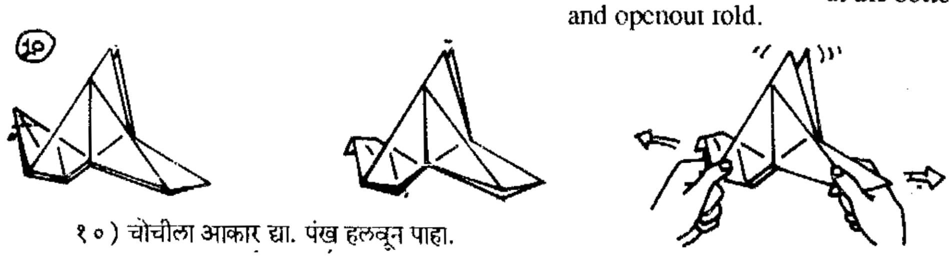

१०) चोचीला आकार द्या. पंख हलवून पाहा.
10) Shape beak.
Enjoy flapping action.

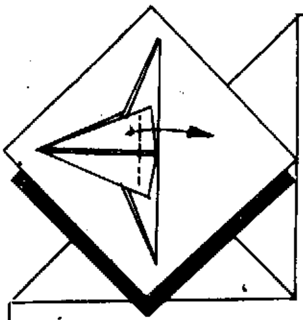

कोल्हा

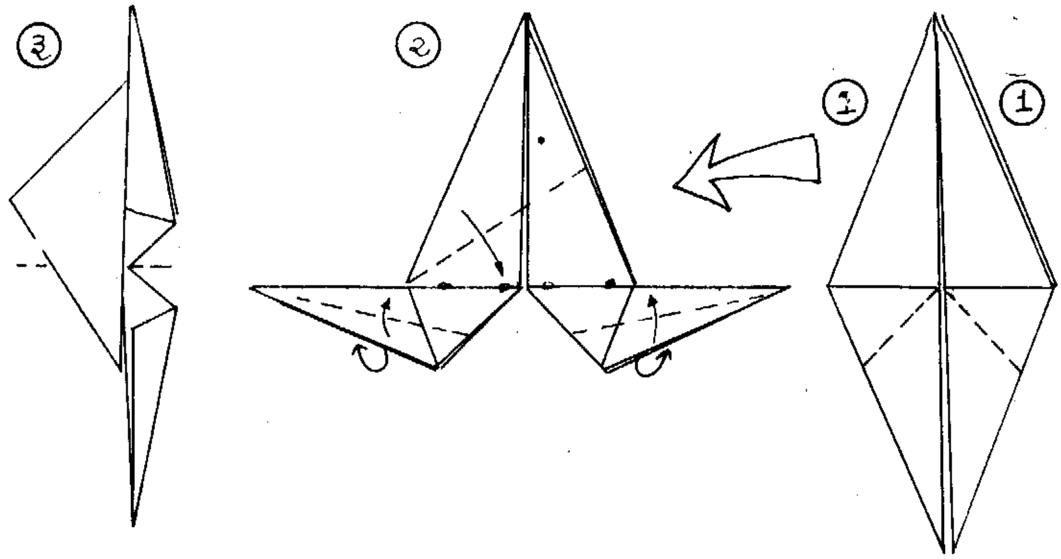

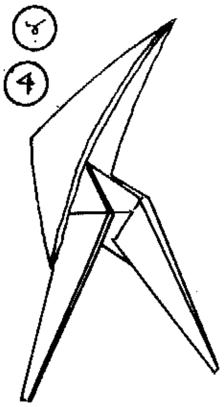

१५×१५ सें.मी. चे दोन चौकोन घ्या. बर्डबेस तयार करा. डोक्याचा भाग खालील टोके रिव्हर्स फोल्डने वर घ्या. पुढून व मागून वर घेतलेल्या घडीच्या बाजू दुमडा. वरील घडी मध्य रेषेपर्यंत दुमडा. घडीला मध्यावर घडी घालताना टोक वर उचला. डोक्याचा आकार तयार करा.

Use two squares of brown paper fold bird base.
Head section :
Left up bottom points up to left and right. Fold sides from front and back side. Fold top flap to central line. Fold model at the centre. Lift top point up.
Shape head.

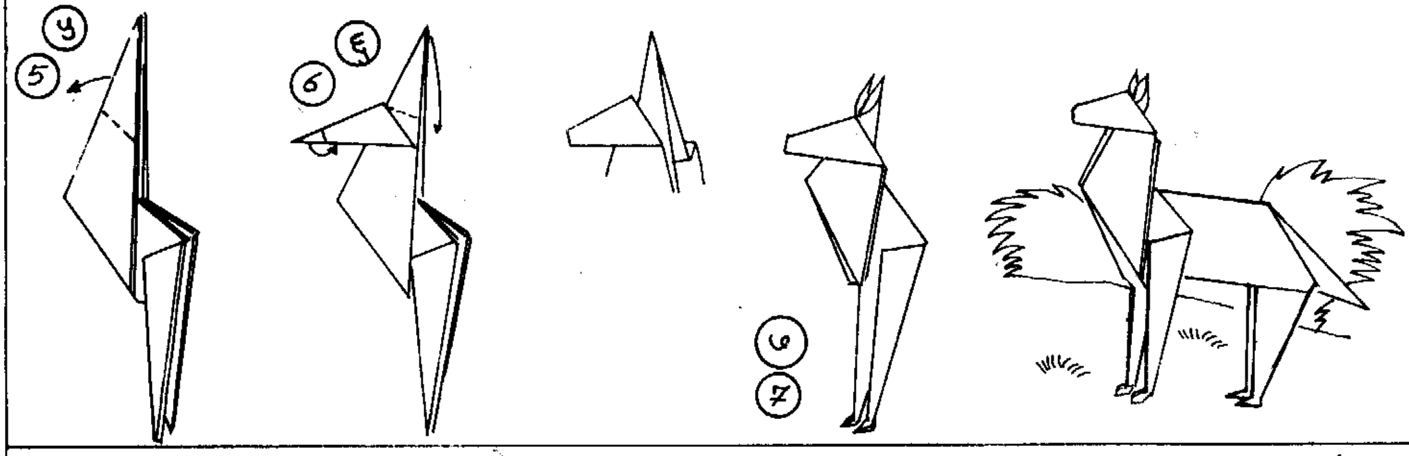

परडी

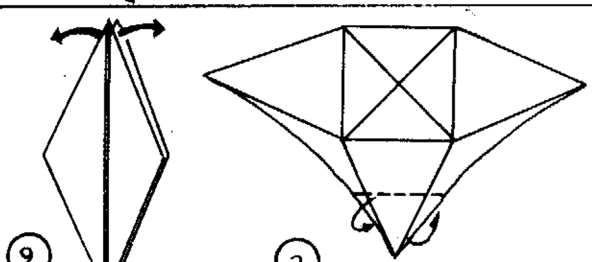

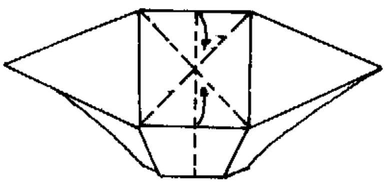

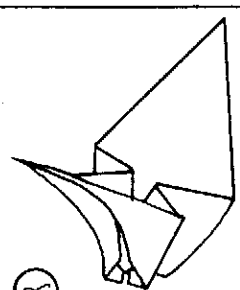

आकर्षक कागदाचा चौरस
१) बर्डबेस करून घ्या.
२) दोन टोके चिमटीने धरून दोन्ही बाजूंना ओढा.

1) Begin with bird base
2) Hold two ends in finger tips and pull out on both sides.

३) पुढील व मागील खालचे कोपरे आत दुमडा.
Tuck in the bottom sides.

आतील घड्या मध्यावर घ्या.
3) Fold lower corner in on dotted line. Repeat behind.

4) Inside view.

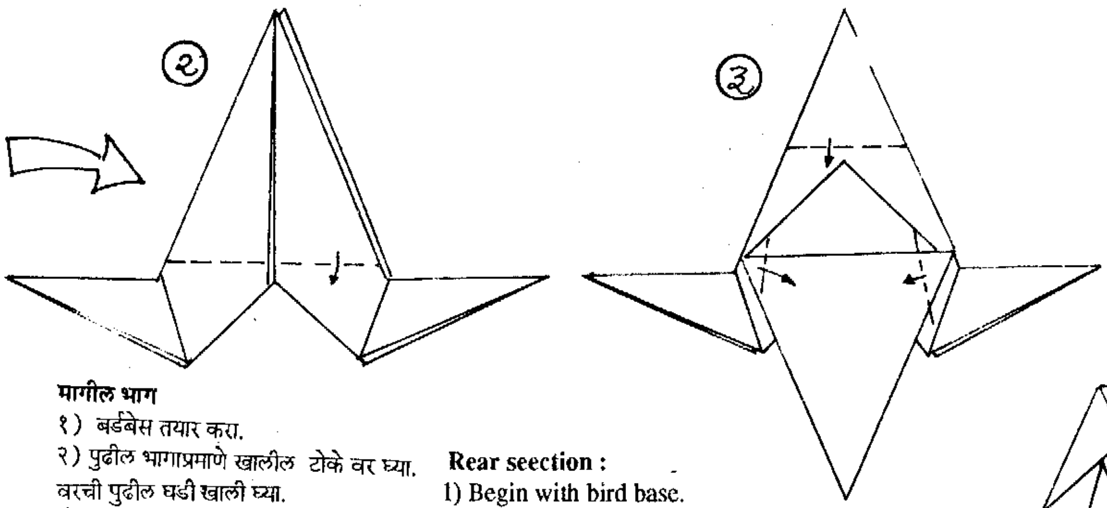

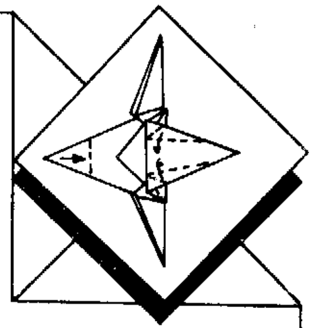

Fox

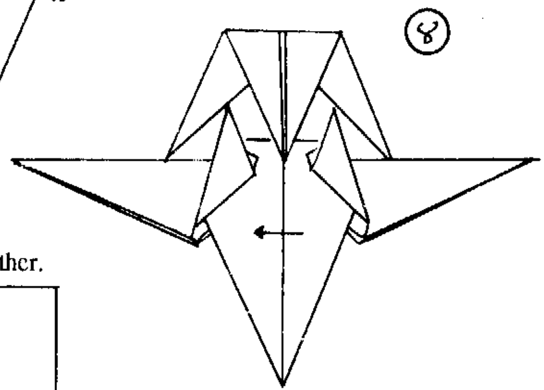

मागील भाग
१) बर्डबेस तयार करा.
२) पुढील भागाप्रमाणे खालील टोके वर घ्या. वरची पुढील घडी खाली घ्या.
३) कोपरे दुमडा
४) तयार घडी मध्यभागी दुमडा. पाय व शेपटीला आकार द्या. दोन्ही भाग जुळवून चिकटवा.

Rear seection :
1) Begin with bird base.
2) Lift up bottom points as head section.
3) Fold corners and top flap.
4) Fold model at the centre. Shape legs and tail. Join two parts together.

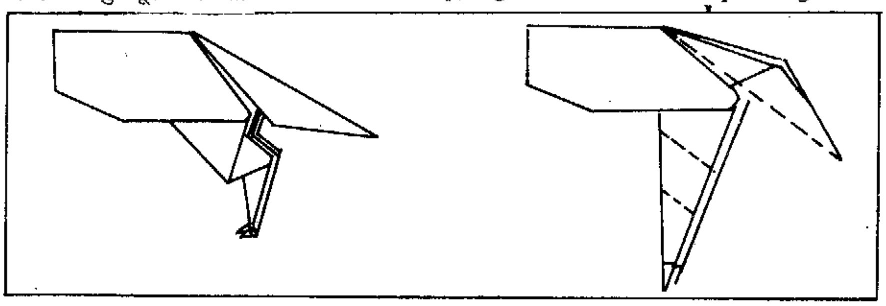

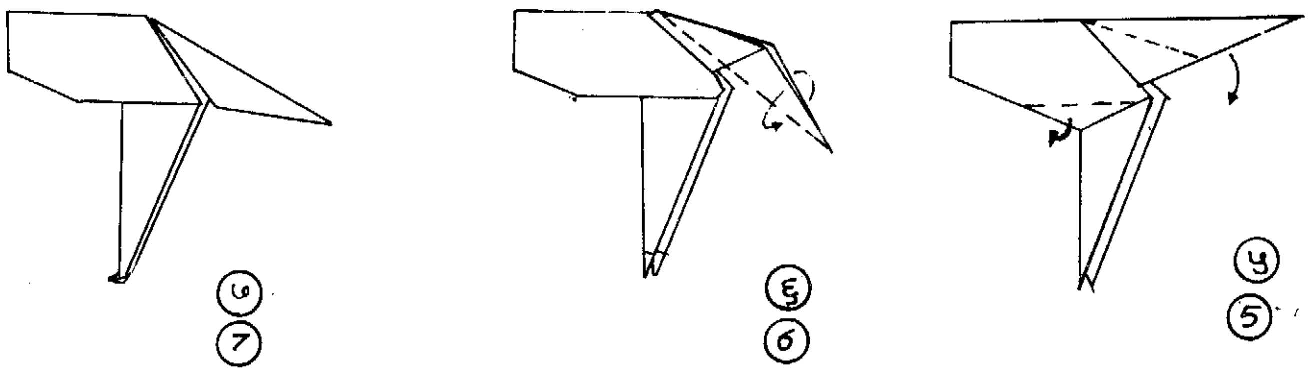

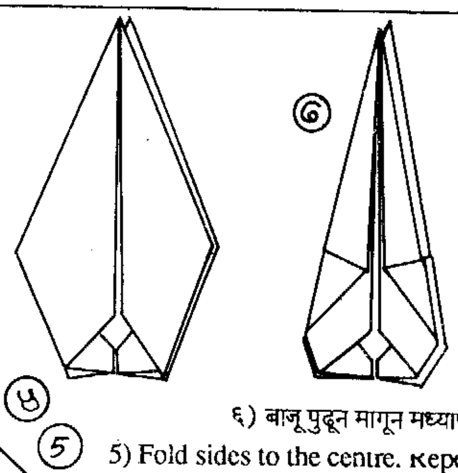

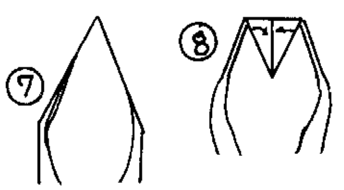

७) एका बाजूचे वरील टोक आत दुमडा.
Fold one upper tip inside

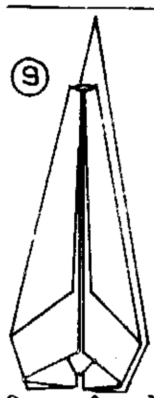

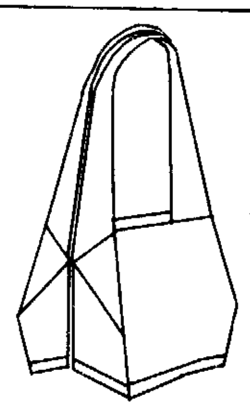

६) बाजू पुढून मागून मध्यापर्यंत दुमडा.
5) Fold sides to the centre. Repeat behind.

दुसऱ्या बाजूचे वरील टोक पहिल्या घडीच्या टोकाच्या आत अडकवून जरूर तर चिकटवा.
7) Tuck in the upper tip of the other side
8) Shape the model.

Flower Basket

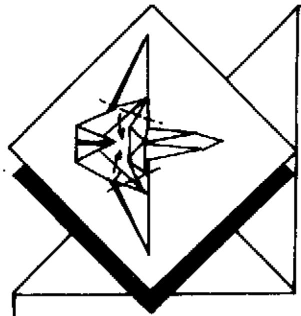

मोर

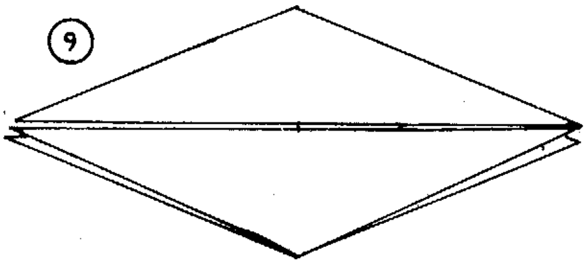

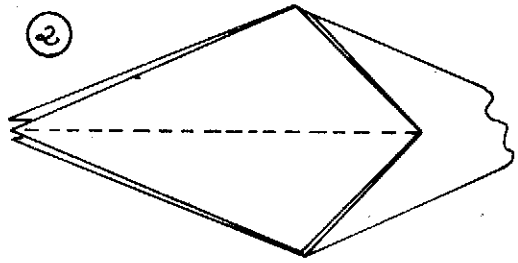

१) कागद मोरपंखी २० ते ३० सें.मी. चौरस
२) बर्डबेस करा. बाणाच्या दिशेने बाजूची घडी दुमडा.

1) Begin with the bird base
2) Fold side

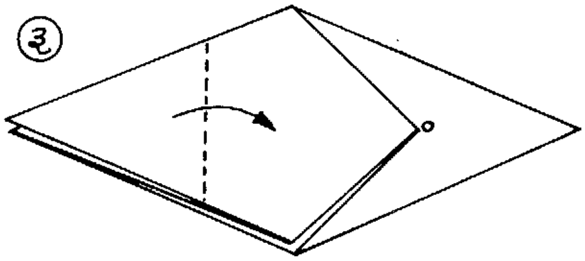

३) खुणेपर्यंत घडीचे वरील टोक घ्या.
3) Fold tip to the mark

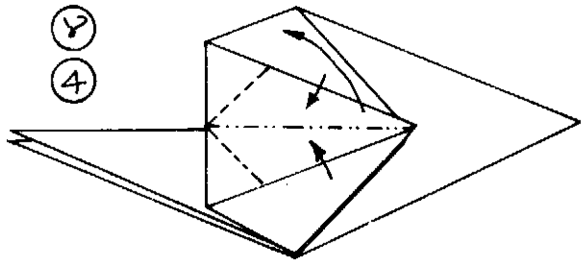

4) Lift up central part to fold legs.
४) पाय करण्यासाठी मध्य भाग चिमटून घडी करून वर उचला.

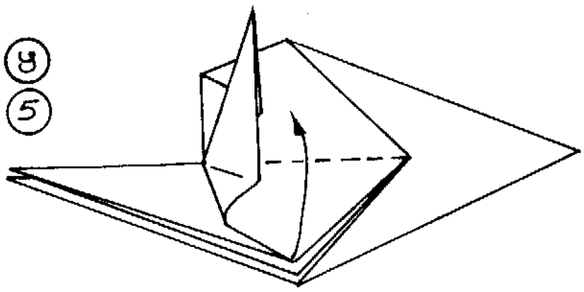

५) उजव्या बाजूला घडी दुमडा.
Fold to right.

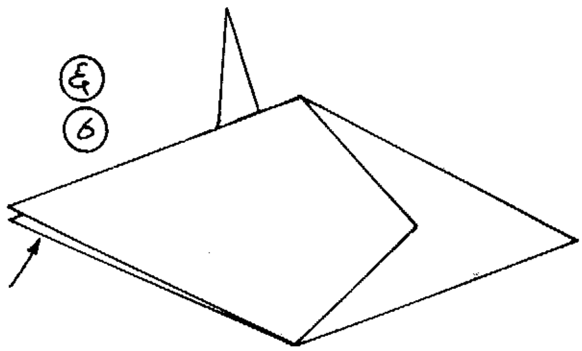

६) याचप्रमाणे दुसरी घडी घालून डावीकडे घ्या.
Repeat the same for other leg.

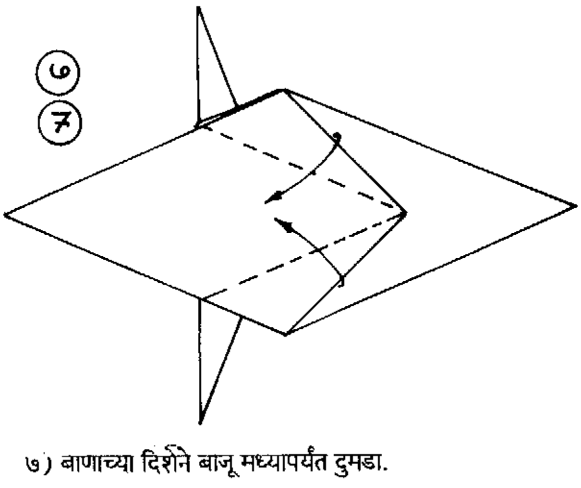

७) बाणाच्या दिशेने बाजू मध्यापर्यंत दुमडा.
Fold sides to the centre.

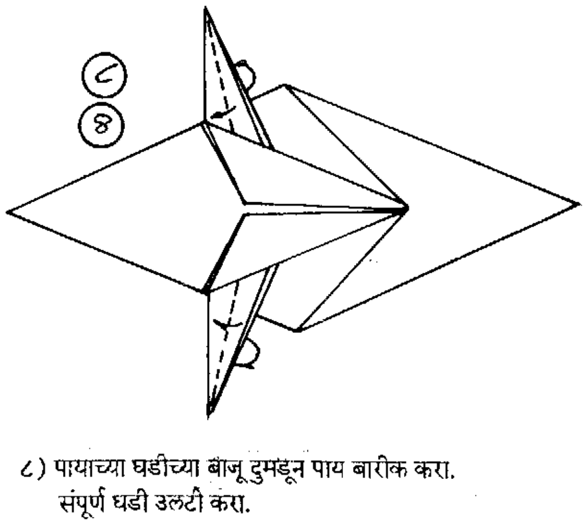

८) पायाच्या घडीच्या बाजू दुमडून पाय बारीक करा.
संपूर्ण घडी उलटी करा.

Fold sides of the legs.
Turn the model.

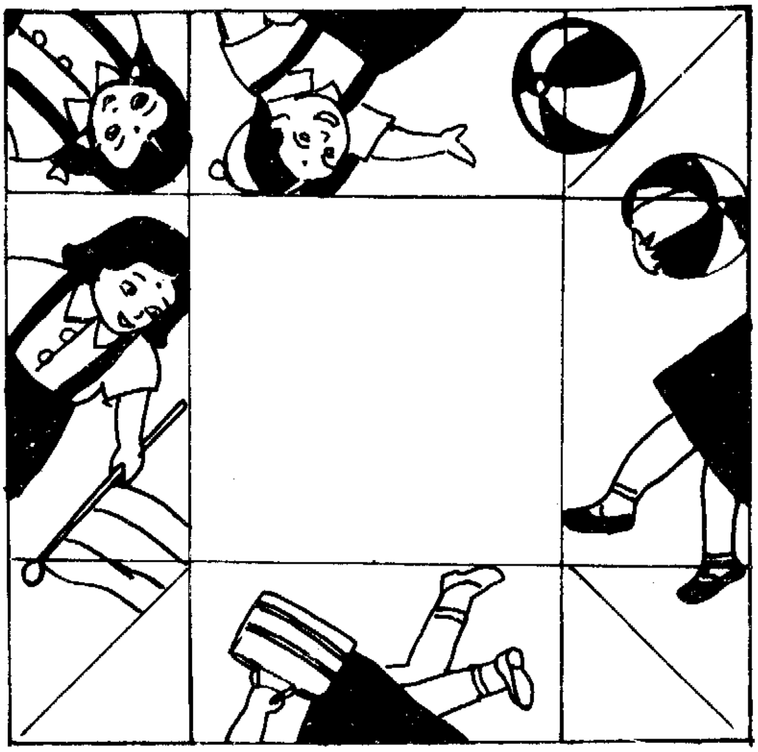

जादूची चित्रे

१० सें. मी. पांढरा चौकोनी कागद घ्या.

१) त्याच्यावर आकृती १ मध्ये दाखविलेली चित्रे काढून घ्या. २) चित्राची बाजू खाली करून कागदाची डबल बोट बनवा. ३) असा एक कोपरा उभा करून दाबा की, त्यामुळे आकृती 'अ'मधील चित्र तयार होईल.

दुसरे दोन कोपरे आकृती 'ब'मध्ये दाखविल्याप्रमाणे फिरवा. वेगळे चित्र तयार होईल. याचप्रमाणे तिसरे चित्र मिळवा.

Picture changer Magic

1) Take a 15 cm. square of white colour and copy the picture as shown in the figure I. You can also draw your own pictures, with the white side facing your and the pictures behind make a boat.

2) Lift up one corner and squash. You will see the picture as in A.

By opening and closing the flaps of the folded model you will see pictures as in B & C.

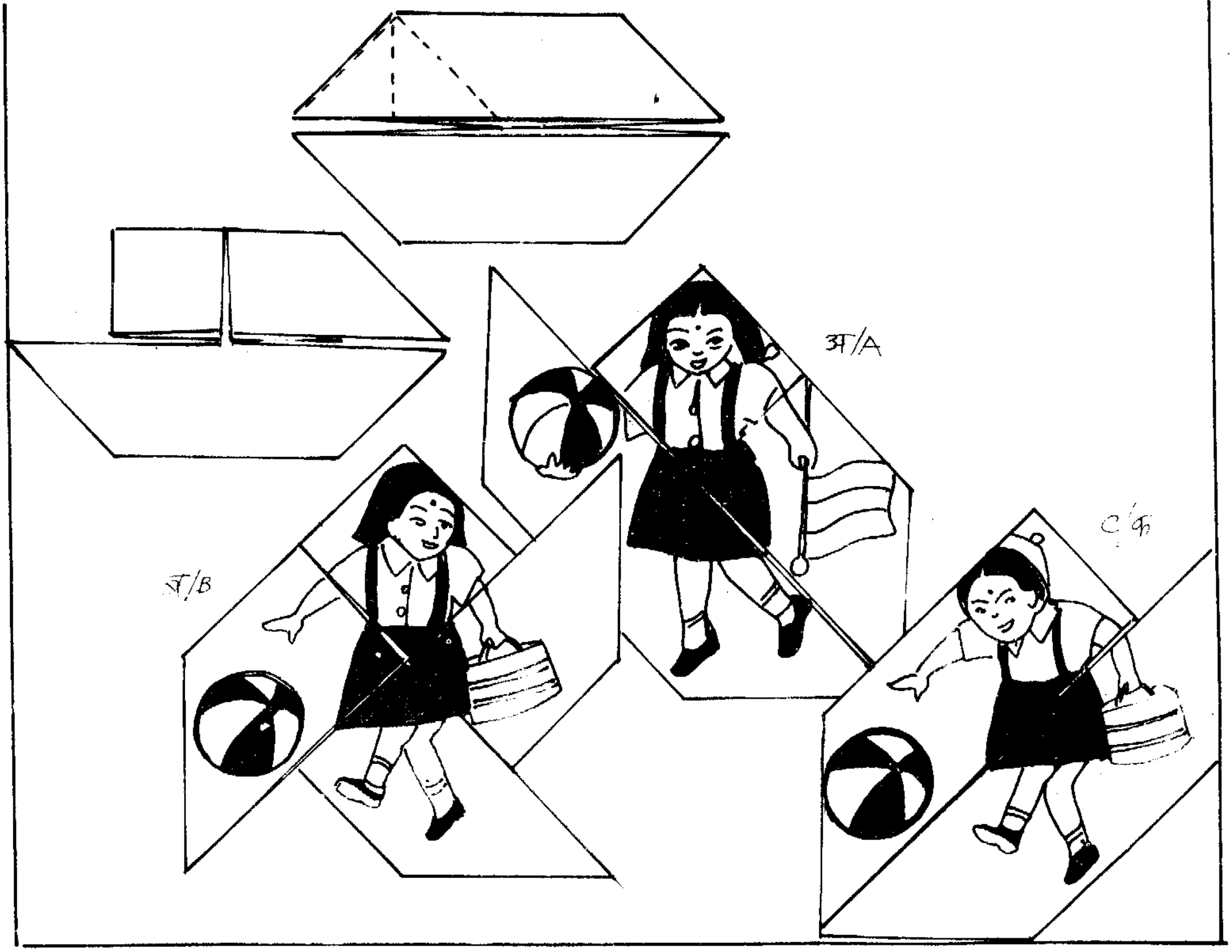

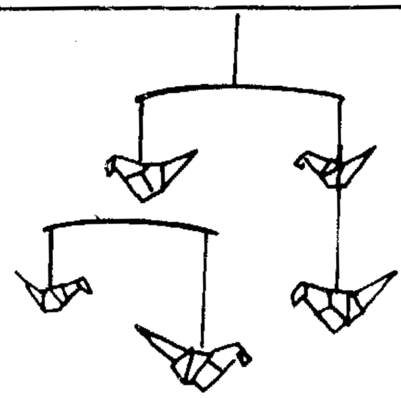

मोबिल

मोबिल ही टांगती व हलती कलाकृति असते. पक्षी, मासे किंवा अन्य गमतीचे आकार यांचा उपयोग करून कलाकृति तयार करता येते.

हालचाल आणि सौंदर्य याचा हा उत्कृष्ट नमुना.

२० सें. मी. लांबीच्या दोन काड्या किंवा तारा घ्याव्या.

एकूण पाच कलाकृति तयार करून आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे त्या काडीच्या दोन टोकांना बांधाव्या. काडीचा समतोल ठेवणारा बिंदू काढून तेथे दोरा पक्का बांधावा.

दुसरी काडी घेऊन त्याच्या एका टोकाला कलाकृति बांधून दुसऱ्या टोकाला पहिली तयार काडी व एक कलाकृति अडकवावी. पुन्हा तोल ठेवणारा बिंदू काढून जाड दोरा बांधून तयार मोबिल टांगते करावे.

सर्व कलाकृति वेगवेगळ्या उंचीवर असाव्या. दोरे फार लांब लांब ठेवू नये. गुंता होतो.

काड्यांची व वस्तूंची संख्या वाढवून अनेक मोबिल्स तयार करता येतात.

Mobile

Mobile is a hanging ornament while combines both beauty and movement. Any type of form such as bird - fish etc. can be used to make a mobile. Take 2 sticks or wires of 20 cms. each. Prepare five articles and hang two article at the two ends of one stick. Tie the string at the point after finding the proper balance. This is the lower stick. Take the other stick and again hang the other two articles at one end so that one article is below the other. At the other end hang the lower stick in such a manner that the light article is positioned as shown in the diagram.

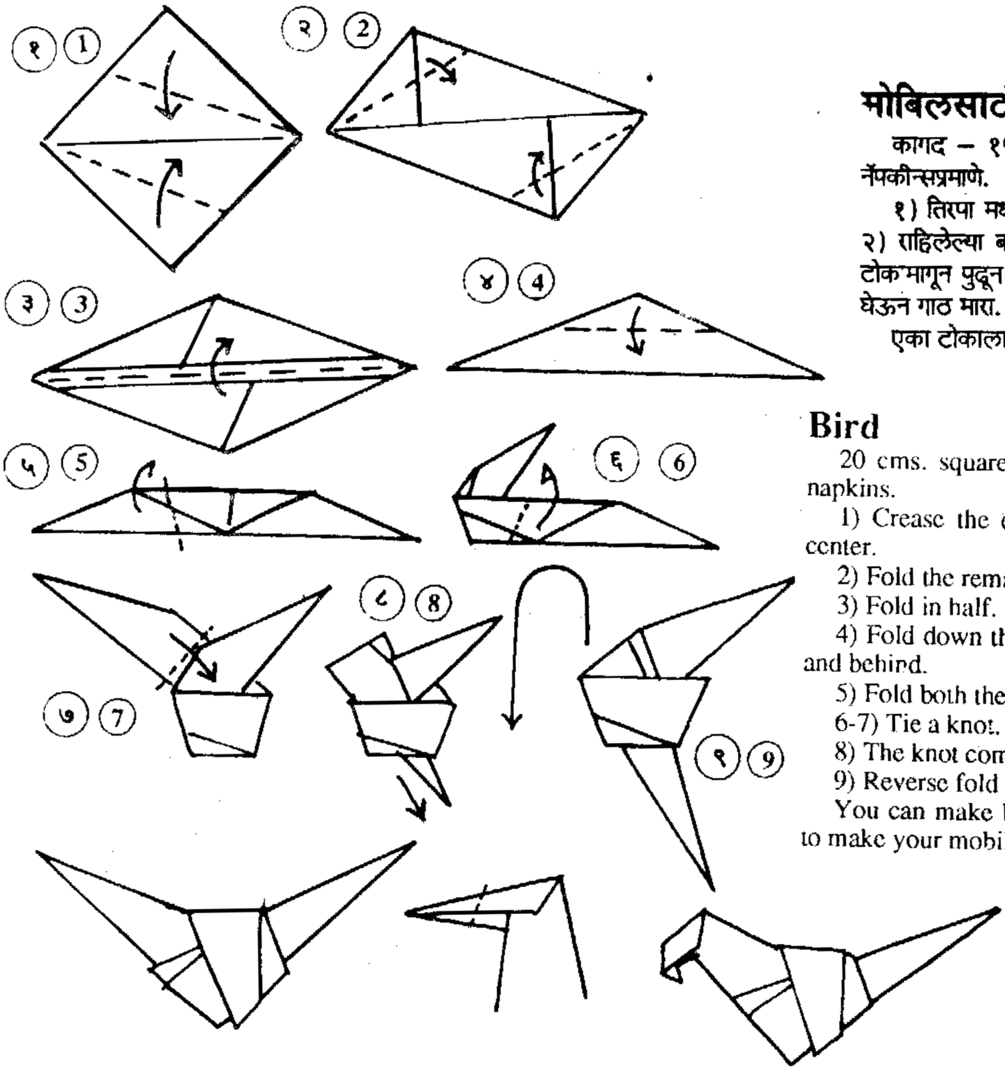

मोबिलसाठी पक्षी

कागद – १५ सें. मी. चौकोन. रंगीत फुलांचा व मऊ, पेपर नॅपकीन्सप्रमाणे.

१) तिरपा मध्य काढून दोन समोरच्या बाजू मध्यापर्यंत दुमडा. २) राहिलेल्या बाजू दुमडा. ३) मधोमध घडी घाला. ४) वरील टोक मागून पुढून खाली दुमडा. ५-६-७) तयार घडीची टोके वर घेऊन गाठ मारा. ८) तयार गाठ.

एका टोकाला चोच करा.

Bird

20 cms. square coloured and of thin paper e.g. paper napkins.

1) Crease the diagonal and fold opposite sides to the center.

2) Fold the remaining sides also to the diagonal.

3) Fold in half.

4) Fold down the top triangle to the lower edge in front and behind.

5) Fold both the ends upwards.

6-7) Tie a knot.

8) The knot completed.

9) Reverse fold one end to form the beck.

You can make birds of different sizes and colours also to make your mobile more colourful.

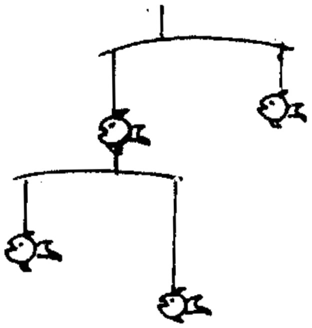

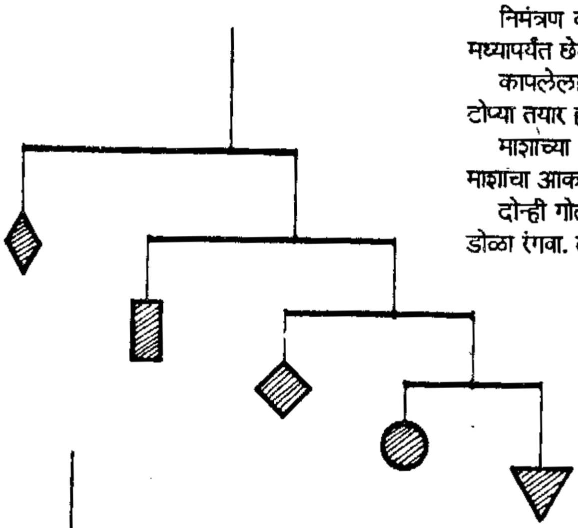

मासा

निमंत्रण कार्डातील झगमगीत भाग निवडून दोन गोल काढा व मध्यापर्यंत छेद घ्या.

कापलेला भाग एकावर एक चढवून चिकटवा. याप्रमाणे दोन टोप्या तयार होतील.

माशाच्या गोलापेक्षा थोडा लहान गोल काढून त्याच्याभोवती माशाचा आकार काढा व हा संपूर्ण मासा कापा.

दोन्ही गोल टोप्या माशाच्या आकारावर दोन्ही बाजूने चिकटवा. डोळा रंगवा. तोंडाचा छेद घ्या.

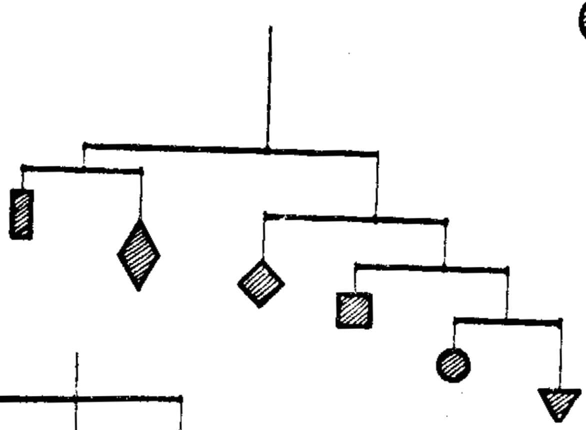

Fish

You will need card paper from old greetings or invitation cards. Cut two circles of 4 cms. diameter each.

1) Make a slit upto the center.

2) Overlap the cut portions and stick.

Repeat with other side.

3) For the center piece a size of the circle formed in step 2.

Draw the shape of a fish as shown round the Circle on the paper and cut the shape.

4) Stick the two caps on the sides of the center piece and the eges and make a cut for the mouth.

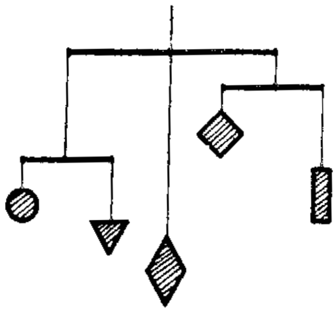

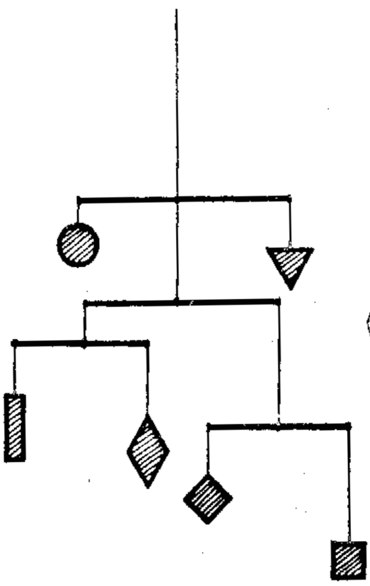

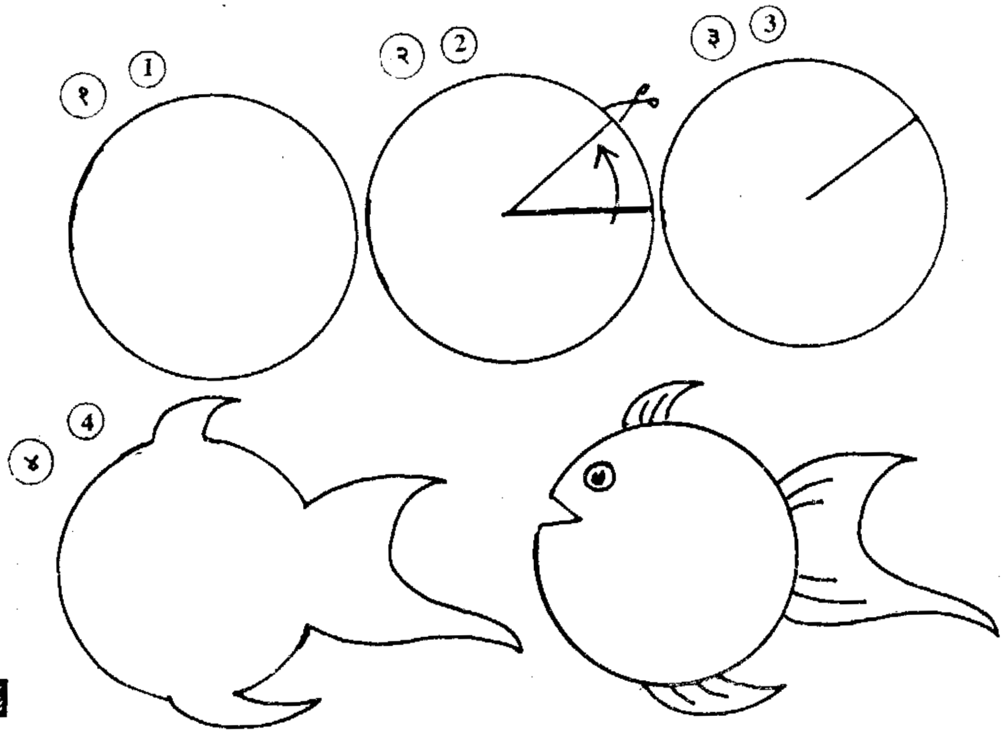

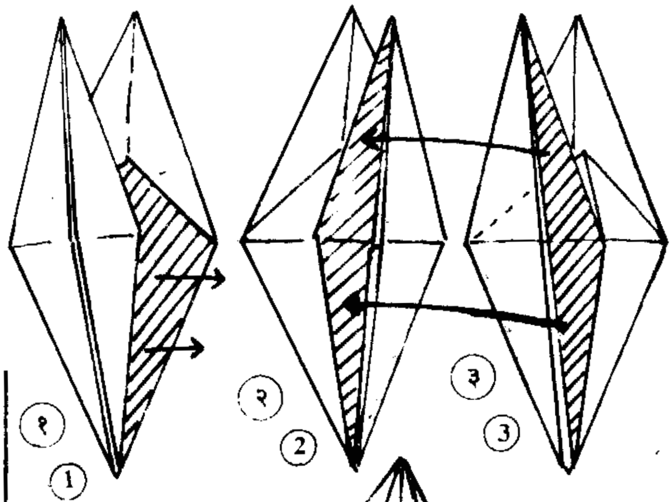

बॉल सुशोभन

१५ सें. मी. लांबी-रुंदीचे एकूण २४ चौकोनी कागद. कागद आकर्षक रंगाचे साधे किंवा डिझाइनचे असावे. सर्व कागदांच्या बर्ड बेस घड्या घालाव्या.

१) घडीचा तिरप्या रेघांनी दाखविलेला भाग चिकटवून घ्यावा. याप्रमाणे सर्व घड्यांचा ठराविक भाग चिकटवावा.

२-३) दोन घड्या एकत्र चिकटवाव्या. वरील क्र. १ मध्ये चिकटवलेला भाग ठिपक्यांनी दाखवला आहे.

४) याप्रमाणे चार घड्या चिकटवून शेवटी बाणाने दाखविल्याप्रमाणे पहिली व चौथी घडी चिकटवावी.

५) चार घड्यांवा तयार भाग याप्रमाणे एकूण ६ भाग तयार करावे.

६) वरील तयार दोन भाग एकाला एक चिकटवावे. याप्रमाणे चार भाग चिकटून शेवटी पहिला व चौथा जोडावे.

राहिलेले दोन भाग एक वरून व एक खालून असे चार भाग एकत्र जोडलेल्या कड्याला जोडावे. म्हणजे अतिशय सुंदर अशी कलाकृति तयार होईल.

दोन रंग घेऊन कलाकृति करून पहा.

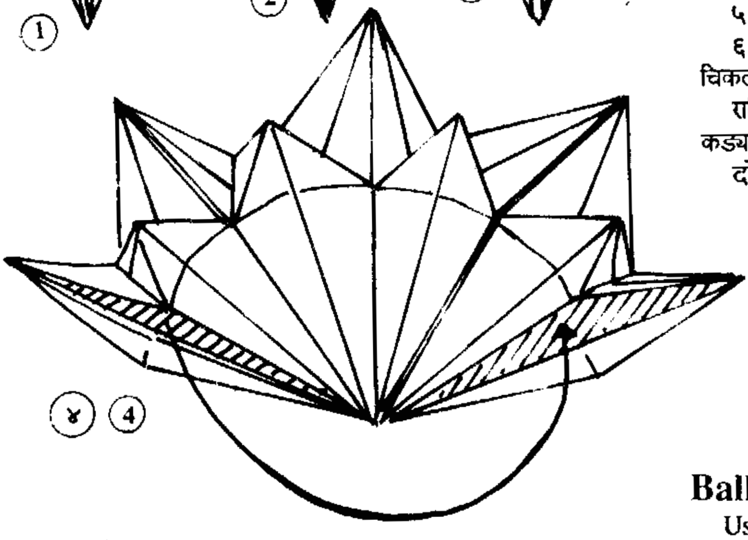

Ball Ornament

Use 24 squares of paper. 15 cm. is normal size. Fold each piece into Bird Base.

1) Paste together the two sides as shown by the shaded portions. Paste similarly of all the 24 Bird Bases.

2-3) Take two bases ready to assemble. Previously pasted portions (in) are shown by dotted lines. Paste together the two shaded areas.

4) Four Bird bases pasted together to make a group of four. For final fixing put paste on one of the two shaded areas and bring together the two shaded areas as shown by the arrow.

5) completed section. Complete six as above.

6) Bring two of such section together.

The shaded areas are pasted to the corresponding areas. Fix together the four sections. Then paste first and fourth together. Paste remaining two section to other two sides and complete the ornament Try with two colours.

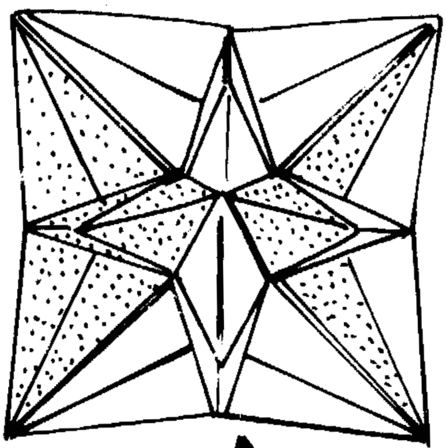

५ 5